LETO II. ŠT. 41 (89) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 23. OKTOBRA 1997

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA
20/b LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

NOVI GLAS

CENA 1500 LIR

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

EVROPA IN SLOVANI

Veliki češki mislec in politik Tomaž G. Masaryk (poznejši prvi predsednik nove Češkoslovaške) je napisal knjigo pod naslovom *Rusija in Evropa*. V njej razmišlja o vlogi največje slovanske države Rusije in njenem odnosu predvsem do ostale Evrope, tako srednje kot zahodne in njene civilizacije in kulture. Izšlo je na vsak način na ducate del, ki govore o podobni temi. Sicer so že sami ruski misleci in pisatelji 19. stol. pisali o odnosu Rusije do Zahoda, in s tem mislili zlasti na to, kar danes pojmujemo pod politično Evropo. Eden prvih ruskih filozofov, Peter Čadajev (ki je nanj veliko vplival nemški romantični mislec Schelling) je celo izdajal več časa revijo z imenom Evropejec. Med ruskimi kulturniki sredi prejšnjega stoletja je v tem smislu prevladovalo dvoje osnovnih teženj in iz njih nastalih gibanj. Prvi so bili slavjanofili, pristaši in zagovorniki ruskega in pravoslavnega panslavizma, ter zapadnjaki, ki so začeli odpirati Evropi in njenim miselnim in kulturnim tokovom. Med prvimi naj omenimo npr. Homjakova ali Aksakova, druge je vidno predstavljal Aleksander Hercen. Preroški Vladimir Solovjev je šel svojo pot krščanskega ekumenizma in svojske vloge Rusije v tem procesu.

Tudi med drugimi slovanskimi narodi imamo med 19. in 20. stoletjem veliko pristašev vseslovanstva, ki je zlasti pri avstrijskih Slovanih (Poljaki, Čehi, Slovaki, Slovenci, Hrvati) prešel v t.i. "avstroslavizem". Čeh František Palacky in Slovenec Jernej Kopitar sta samo dva vidnejša primera te smeri. Znan je rek Palackega o Avstriji, da bi jo bilo treba ustvariti, če bi je ne bilo. Tako se je vseslovanska ideja stalno na en drug način oplajala s filoruskim oz. filoavstrijskim predznakom. Nekateri poljski zagovorniki vseslovanske ideje so recimo sanjali o nekakem mesijanstvu, Čehi o starožitnostih, Slovenci so se ozirali tako v Moskvo kot v Prago...

Pisati danes o slovanski ideji ali o poslanstvu Slovanov (že nemški romantik Herder je v svoji knjigi o filozofiji zgodovine narodov napovedoval Slovanom svetlo bodočnost) je verjetno nesmiselno in anahronistično ali kvečjemu sentimentalno. Zato pa se lahko vse to preoblikuje v novi luči v aktualnejši okvir nove Evrope. Kako danes slovanski svet vstopa v Evropo (pri tem seveda ne mislimo samo na - institucionalno - Evropsko unijo!)? Kakšen je bil in je danes doprinos slovanskih narodov k skupni rasti nove, nadnarodne družbe?

Slovanski narodi in kasneje države so v teku svoje zgodovine morali vedno odločno braniti svoje meje tako pred germanskimi kot romanskimi sosedi. Zlasti druga svetovna vojna je med njimi ustvarila pravo bojno polje pa tudi razkosanje narodnega ozemlja (glej zasedbo in delitev Slovenije, Češkoslovaške, Poljske itd.). Po vojni pa je ves slovanski svet padel v objem totalitarnega komunizma. / STRAN 2

- ANDREJ BRATUŽ

KAZNI ZA KRŠITVE DVOJEZIČNOSTI V KOPRU?

KJE JE EVROPA?

ALOJZ TUL

List *Primorske novice* z dne 19. septembra 1997 poroča, da imajo na koprski občini pripravljen predlog odloka o t.i. "vidni dvojezičnosti" na narodnostno mešanem območju, po katerem bodo odslej javni napisi v italijanskem in slovenskem jeziku enake velikosti, oblike in s črkami enakega tiska. V obeh jezikih naj bi bili tudi vsi napisi na kažipotih, prometnih znakih, na avtobusih in obvestila na javnih krajih.

Po omenjenem odloku naj bi bila vidna dvojezičnost dejansko in načelno zagotovljena tudi v uradnih dokumentih, pri uradnem poslovanju in v javnosti nasploh. V ta namen isti odlok vsebuje tudi sankcije, to se pravi denarne kazni za tiste osebke, ki ne bi spoštovali novih predpisov glede dvojezičnosti. Javna podjetja, zavode in druge ustanove naj bi kaznovali s 25 tisoči tolarjev kazni, če na vlogo občana vseh treh obalnih občin (Koper, Izola, Piran) ali na vlogo občana v koprski občini, ki bi to posebej zahteval, ne bi odgovorile v slovenskem in italijanskem jeziku. Enaka kazen naj bi veljala v primeru, če bi pri poslovanju s strankami ne uporabljale izvirnih priimkov in imen pripadnikov italijanske narodnosti ali če ne bi uporabljale dvojezičnih obrazcev.

Prav tako so denarne kazni predvidene za društva in organizacije, ki bi na javnih proslavah ne zagotovile napovedovanja v obeh jezikih ali uporabljale pečate, ki niso dvojezični.

KAKO PA JE PRI NAS?

Okoliške občine (Devin-Nabrežina, Zgonik, Repentabor in Dolina na Tržaškem ter Doberdob, Sovodnje in Števerjan na Goriškem) v večji ali manjši meri uporabljajo dvojezičnost.

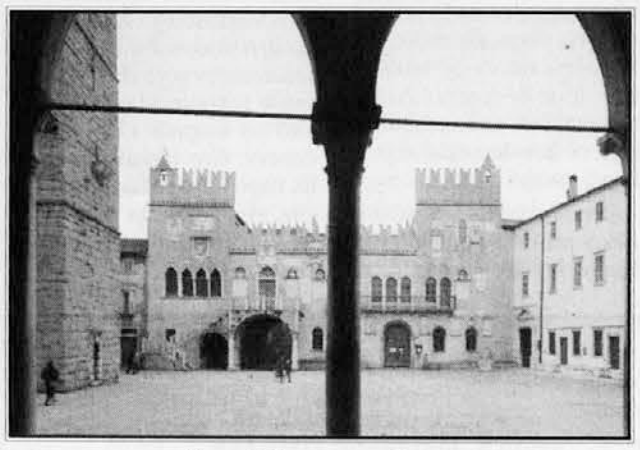

V središču starega Kopra

Občina Milje (ki med drugim meji na samo koprsko občino!) je v preteklosti postavila pet dvojezičnih cestnih tabel, ki jih pa sedanja uprava ne obnavlja. Tržaška občina je šele lani uradno postavila dvojezične table le v vaseh na Krasu, ne pa v predmestju. Pred mnogimi leti je tržaška pokrajinska uprava namestila na območju okoliških občin določeno število dvojezičnih cestnih smerokazov. Mnogi od teh so že odpadli, a jih pokrajina ni obnovila oziroma jih nadomešča z zgolj italijanskimi.

Tržaška občina pa še vedno ne sprejema slovenskih dopisov, kar je neizpodbitno kršenje ene temeljnih manjšinskih pravic, ki jo je potrdilo samo ustavno sodišče. O kakih sankcijah za nespoštovanje teh pravic pa ni ne duha ne sluha. Dogaja se celo, da se morajo pripadniki manjšine zagovarjati na sodišču, ker zahtevajo spoštovanje svojih pravic.

Če na Koprskem v Sloveniji "prehitevajo" čase, pa pri nas v Italiji, milo rečeno, hudo zaostajajo. Kje je Evropa?

ITALIJANSKA POLITIKA

KRIZA SE JE KONČALA Z "ODSTOPOM" BERLUSCONIJA!

DRAGO LEGIŠA

V središču pozornosti italijanske javnosti je še vedno kriza Prodijeve vlade. Javnost se še zmeraj vprašuje, zakaj in čemu so jo Bertinotti, Cossutta in tovariši sprožili, če so jo po nekaj urah preklicali, ne da bi od ministrskega predsednika dobili kako otipljivejšo koncesijo. Vprašanje 35-urnega delovnega tedna je bilo namreč le načelno rešeno in bi vlada o njem tako in tako načela pogovor, ker je problem predmet zanimanja v okviru rednih stikov med Rimom in Parizom.

Zunanji minister Dini je pred dnevi na obisku v Vidmu spregovoril zelo jasno besedo, kar zadeva nadaljnjo vlogo Stranke komunistične prenove (SKP) v sedanji parlamentarni večini. "Preprečiti hočemo - je dejal - da bi prevladali demagoški in etatistični pogledi SKP. Odločno si bomo prizadevali, da bodo ljudje razumeli, kako je treba za večjo zaposlenost olajšati davčno obremenitev, uveljaviti fleksibilnost delovne sile na trgu dela in zlasti korenito izboljšati strokovno usposobljenost."

Čeprav so predvidevanja o nadaljnjem razvoju italijanskih notranjepolitičnih dogodkov zelo tvegana zadeva, je treba vendarle zabeležiti mnenje večine domačih in tujih opazovalcev, da bo sedanja parlamentarna večina (oljka in SKP) še kar trdno in za daljši čas sedela v sedlu. To pomeni, da ni pričakovati kakih hujših ali celo za vlado usodnih pretresov.

To tembolj, ker nastajajo v opoziciji čedalje večje razpoke in se uresničujejo napovedi nekaterih politologov, zlasti kar zadeva v parlamentarnem pogledu najmočnejše sile v okviru "pola svoboščin", to je Berlusconijevega gibanja "Naprej Italija". Tako je na primer Ernesto Galli della Loggia že pred meseci napisal, da je Naprej Italija "navaden seštevek glasov, ki ni sposoben, da bi se politično organiziral in politično obstajal, kot bi ustrezalo njegovi konsistenci." "Gre kratko malo za navaden kup parlamentarcev, ne pa za organizem s svojo lastno politično stvarnostjo", je dodal ta znani politolog, ki je celotno desno sredino tudi označil za "veliko telo brez glave in sloga". STRAN 2

"Če hoče biti kultura nekaj bistvenega za človeka, mora biti dejavnik, ki ustvarja vrednote na vseh področjih: v umetnosti, književnosti, politiki, ekonomiji, znanosti, a tudi v filozofski, pravni in verski misli."
(EVROPSKA DRUŽBA ZA KULTURO)

VSEBINA

02 Saša Rudolf
PRED POLITIČNIM PREOBRATOM?

03 Ivan Žerjal / intervju
DANILO SEDMAK

04 Jurij Paljk
SV. TEREZIJA UČITELJICA CERKVE

06 Miro Oppelt
"ZA PRAVIČNOST IN MIR" NA BLEDU

06 Diomira Fabjan Bajc
ALOJZU REBULI NAGRADA ACERBI

07 Milan Gregorič
NAGRADA ALOJZ KOCJANČIČ 1997

08 SSk PRED VOLILNO PREIZKUŠNJO

09 Ivan Žerjal
OTMAR ČRNILOGAR V DSI

11 Iva Koršič
IZREDEN USPEH GORIŠKEGA VRTILJAKA

14 KMETIJSTVO V BENEČIJI

16 PRIMORSKI DNEVI NA KOROŠKEM

SVET OKROG NAS

S 1. STRANI

KRIZA SE JE KONČALA...

Glede na takšno stanje v vrstah italijanske opozicije ni nič čudnega, če si je voditelj poslanske skupine Demokratične stranke levice Mussi ob sklepu krize Prodijeve vlade dovolil hudomušno, a tudi zlobno takole izjaviti: "To je prva kriza vlade, ki se je končala z odstopom voditelja opozicije". Mislil je na besede, ki jih je bil javno izrekel voditelj "pola svoboščin" in ustanovitelj gibanja "Naprej Italija" Berlusconi. Ta je namreč poudaril, da v primeru novih državnozborskih volitev ne bo več kandidat "pola svoboščin" za predsednika vlade, kot je bil leta 1994 in 1996. Še vedno bo sicer aktiven v politiki, a le kot režiser in usklajevalec "pola svoboščin". Kaj to pomeni? Je morda ta medijski in finančni ter trgovski mogotec spoznal, da je zgoraj omenjeni politolog zadel v živo, ko je v najbolj razširjenem italijanskem dnevniku napisal te-le stavke? "V demokraciji na vrhu političnih strank ni mesta za kapitalistično bogastvo. Če pa kak bogat kapitalist na to pozabi, njegova vloga ne more biti drugačna od vloge kruljave race. To je Berlusconi že leta in bo takšen tudi ostal, dokler se ne bo odpovedal ali politiki ali imetju".

Brez Berlusconija pa si je težko predstavljati gibanje "Naprej Italija". V okviru "pola svoboščin" ostaja kot najbolje organizirana politična sila Nacionalno zavezništvo, ki pa ga kljub revizionističnim poskusom še vedno obremenjuje neofašistična preteklost. Tudi zaradi tega Prodijeva vlada ne more biti ogrožena.

SLOVENIJA - NESTALNA ČLANICA VS/OZN

Slovenska država je dosegla veliko mednarodno priznanje. Postala je nestalna članica Varnostnega sveta Združenih narodov. Zanjo je na zasedanju glavnega zbora Združenih narodov glasovalo kar 140 od skupnih 170 upravičencev. Gre vsekakor za velik uspeh slovenske diplomacije, zlasti njenega veleposlanika pri Združenih narodih dr. Danila Türka.

S 1. STRANI

EVROPA IN SLOVANI

Dobrih petdeset let so se slovanske države pod okriljem svoje velike "matere" Sovjetske Rusije ali potem tudi brez nje (Jugoslavija) morale prebijati v vazalskem hlapčevstvu marksistični ideologiji. Ne pozabimo pri tem na zločeste Marxove besede o Slovanih, ki so vredne najbolj ekstremnega nacifašističnega šovinizma. Tako piše med drugim Karl Marx (v delu *Revolucija in protirevolucija*), ko razmišlja o Slovanih v Nemčiji (v širokem pojmu v deželah z germanskimi dinastijami), da so raztreseni ostanki številnih narodov, katerih življenjska sila je že davno ugasnila, ki so prisiljeni slediti politiki večjih držav. Pravi dobesedno: "... ti umirajoči narodi, Čehi, Karantanci (beri: Slovenci), Dalmatinci itd." Nadalje se Marx sprašuje, ali lahko ti bolehni narodi upajo na boljše čase ali da se bo zgodovina premaknila nazaj za tisoč let... Pri tem nemški ideolog napada takratni panslavizem, v katerem vidi vse možno zlo, posebno težnjo za skupno zavezništvo proti Nemcem, nato pa nadaljuje: "A če se bodo vnovič s podobnimi pretvezami povezali s protirevolucijskimi silami, je dolžnost Nemčije jasna." Kot lahko ugotovimo, bi podobne besede bile res vredne kake poznejše Goebbelsove propagande! Zgodovinska ironija pa je hotela, da so prav slovanske države najbolj zvesto sledile njegovi togi ideologiji!

Pred vstopom v tretje tisočletje je ideja naroda morda v širšem svetu izgubila na veljavi, čeprav kot vrednota ostane vedno nespremenljiva. Nacionalna zavest se seveda kaže v drugačnih oblikah, kot se je recimo v polnem razmahu in s čustvenim nabojem kazala v 19. stol., ko so se vsi evropski, posebno slovanski narodi, osamosvajali in si ustvarili svojo kulturno identiteto. Danes, zlasti pa jutri, bo zato tudi **za Slovane edina rešitev močan pretok v Evropo**, vendar le v ohranitvi lastne **samobitnosti**. Le tako bo slovanski svet enakopravno in tvorno sodeloval v družbi ostalih narodov stare celine.

Naj zaključim to kratko razmišljanje z besedami slovenskega filozofa Franceta Vebra, ki je pisal o narodnem vprašanju in Slovencih - tudi kot malem narodu. Ko pravi, da utegnejo tudi mali narodi "zlasti v pravem kulturnem pomenu besede kar zasenčiti to, kar delajo veliki, pa naj bodo to posamezni ljudje ali že prave narodne skupine... Omenjam samo stare Atence, ki jih je bilo komaj milijon in ki so vendar položili osnovne temelje tudi vsemu nadaljnjemu kulturnemu razvoju Evrope." Veber še podčrta poslanstvo malega naroda: "Dà, veliki duh malega naroda dobi celo značilno prednost pred velikim duhom velikega naroda, ako pomislimo tudi na vse težave in na vse trpljenje, ki je vprav človeku »malega« naroda nekako že naprej določeno..." In prav vloga slovenskega naroda se lahko, poleg one manjših slovanskih narodov, kaže danes v tem duhu tudi pri gradnji nove Evrope.

RIMSKO SREČANJE FRLEC-DINI

NIHČE NI PROTI?

Novi slovenski zunanji minister Frlec se je v Rimu srečal z italijanskim kolegom Dinijem. Ta je šefu slovenske diplomacije omenil tudi vprašanje zakonske zaščite slovenske manjšine v Italiji. Osnutek zakona je v parlamentarnem postopku in bo gotovo odobren, ker zaščiti manjšine naj ne bi nasprotovala nobena parlamentarna skupina.

Ob tej priložnosti naj za kroniko beležimo tudi izjavi dveh veljakov Nacionalnega zavezništva, ki smo ju brali v tržaškem italijanskem dnevniku in zadevata občino Devin-Nabrežina, kjer bodo 16. novembra upravne volitve. Tako je poslanec Maurizio Gasparri dejal: "Zlasti v Devinu-Nabrežini je treba naglasiti pomen naših izvorov in naše zgodovine; brez objestnosti, seveda, in ob upoštevanju pravic slovenske manjšine, ki na tem ozemlju živi skupno z nami."

"V tej občini smo že dalj časa - se je pobahal poslanec Roberto Menia - stranka relativne večine in je treba poudariti, da nam, prav zahvaljujoč se korektnosti in prozornosti, tudi določen odstotek Slovencev zaupa svoj glas."

Nam torej prav zares vsi priznavajo prisotnost in ni nihče proti naši zaščiti? Kako lepo bi to bilo, če bi bilo res!

ČRNOGORSKE PREDSEDNIŠKE VOLITVE

PRED POLITIČNIM PREOBRATOM?

SAŠA RUDOLF

Na potezi je znova Milošević, ki po volilnem porazu svojega črnogorskega zavezника Momira Bulatovića previdno molči. In vendar se bo moral že v bližnjem odločiti. Če se bo sprijaznil z Đukanovićevo izvolitvijo, se bo moral odpovedati nameravanim ustavnim spremembam, ki bi mu kot predsedniku Zvezne Jugoslavije zagotovile večjo oblast, če pa bo vztrajal pri podpori poraženega Bulatovića, se zna ponoviti scenarij z začetka devetdesetih let, ki je pripeljal do spopadov najprej v Sloveniji, nato na Hrvaškem in končno štiriletno vojno v Bosni in Hercegovini. Srbski, Miloševiću pokorni mediji, so v zagati. Zaenkrat poudarjajo neregularnost črnogorskih predsedniških volitev, vendar pa ne zahtevajo razveljavitve balotaže. Milo Đukanović **(na sliki)**, ki je v nedeljo prejel nekaj nad 173.000 glasov, to je nekaj nad 5.000 več od Bulatovića, je bil v prvih izjavah dokaj previden in prav nič polemičen z nasprotnikom. "Prizadeval si bom za blagostanje Črne gore in celotne Jugoslavije," je dejal, medtem ko so Bulatovićevi somišljeniki uprizorili v Podgorici demonstracijo ob vzklikih "Milo - Turčin, Đukanović - tat, dajte nam orožje."

35-letni Milo Đukanović je najmlajši evropski državni poglavar. Politično kariero je pričel v 90-ih letih v vladajoči Socialnodemokratski stranki in bil februarja 1991 imenovan za predsednika vlade. Bilo mu je komaj 29 let. Spor z Bulatovićem, ki je pokorno sledil Miloševiću, se je zaostril julija lani, ko se je vladajoča stranka odločila o bodočem programu. Đukanović si je s svojo neodvisno in Evropi odprto politiko zagotovil dvotretjinsko večino v stranki.

Đukanoviću so čestitali najvidnejši predstavniki srbskih opozicijskih strank od Vuka Draškovića in Vesne Pešić do Zorana Djindjića. Vsi ostali na črnogorske volilne izide še niso reagirali. Previdno molčijo tudi Šešljevi radikalci, ki so odkrito podpirali Bulatovića, ker jim je zagotavljal vsaj teoretično uresničevanje zamisli o Veliki Srbiji.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

SMELEJE URESNIČEVATI PLODNO SOVPLIVANJE DVEH MANJŠINSKIH IZKUŠENJ

Dejstvo je, da je manjšina ena sama. Čas bo prav gotovo kmalu pokazal, da ne more biti drugače. Slej ko prej bodo vsi tisti dejavniki, ki se obračajo na nas, manjšino obravnavali kot eno samo celoto, pa najsi gre za institucije večinskega naroda ali matične države. Dejstvo pa je tudi, da naša manjšina praktično ni celota, ker namreč premore dvoje zelo izrazitih in različnih življenjskih izkušenj, kar seveda sploh ni slabo. Slabše je, da sta ti dve izkušnji v tem trenutku predaleč vsaksebi. Temu dejstvu velja pripisati, da se do sedaj nismo bili sposobni dogovoriti za učinkovit skupen nastop, s čimer postajamo veliki zgodovinski zamudniki. To tudi pomeni, da znotraj sebe v resnici nismo sprejeli obeh svojih temeljnih izkušenj tako, kot bi bilo treba. In v čem sta ti temeljni izkušnji?

Posledično v tem, da se del manjšine politično prepoznava v italijanskih strankah, drugi del pa v narodnostni stranki, pri čemer politična umestitev le odseva globljo medsebojno različnost. Prvi del manjšine je namreč nagnjen v močno izvorno povezovanje z večinskim in drugimi narodi, tudi po vzoru internacionalizma, ki je bil v povojnem ideološkem obdobju še posebno vpliven. Ta del manjšine je prodoren v smislu laičnega prizadevanja za socialno pravičnost, seveda namenjeno svojim privržencem. Poleg tega je po zaslugi prejšnjega obdobja dobro organiziran, med drugim prepoznaven po poklicnem razumevanju kulturnega pa tudi političnega življenja. Ob tem izrazito ter odklonilno podcenjuje narodnost ter vero z njunimi načeli in vrednotami.

Narodnostno organizirani del manjšine v prvi vrsti izhaja iz vrednot lastne narodnosti, poleg tega se bistveno močneje zavzema za privzemanje pravil demokracije zapadnoevropskega tipa. Močno se naslanja na verske vrednote, prizadeva si za plemenite oblike t.i. ljudske kulture, ki praviloma ni poklicno obarvana. Podoben odnos ima do političnega delovanja. V povojnem obdobju je bil ta glas na račun prvega manjšinskega dela zelo utišan, kar se je po padcu berlinskega zidu bistveno spremenilo. Ob vsem naštetem ni čudno, da oba dela različno razumeta preteklost in z njo v zvezi prihodnost po pravilih novega časa.

Jasno je, da je naša manjšina vsota obeh navedenih temeljnih življenjskih izkušenj. To pa pomeni, da nobena stran ne more predstavljati celote in da morata torej oba dela sprejeti drug drugega. V tem smislu morajo zamreti želje, da bi en del prevladal nad drugim in utišal njegovo posebnost, kar se še vedno dogaja. Plodna prihodnost manjšine je očitno v vsesplošnem priznavanju obeh temeljnih delov, v njunem demokratičnem sovplivanju oziroma enakih razvojnih možnostih, ki naj jih oba uživata. Plodno sobivanje obeh temeljnih manjšinskih delov se mora torej šele uveljaviti, v prvi vrsti z njunim dejavnim vplivom na vseh ravneh javnega življenja. Edino tako bo manjšina pričela postajati celota. V nasprotnem primeru se bo drobila, še naprej izgubljala moč ter se oddaljevala od živih tokov novega časa.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 / 533177
FAX 0481 / 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it
34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 / 365473
FAX 040 / 775419

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 65.000, INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 120.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / DANILO SEDMAK

ZA PEDAGOŠKI OPTIMIZEM

IVAN ŽERJAL

Psiholog dr. Danilo Sedmak je priznan tržaški strokovnjak in aktiven pripadnik naše narodnostne skupnosti. Že več desetletij se posveča psihiatriji. Od njene ustanovitve pa koordinira delovanje Slovenske sociopsihopedagoške službe, ki se ukvarja s prizadetimi in na splošno z otroki in mladimi v težavah v okviru slovenske manjšine. Dr. Sedmak je pozoren opazovalec življenja naše skupnosti. Skupaj s sociologom dr. Emidijem Susičem je pred leti izdal knjigo Tiha asimilacija. O njegovem delu in o pogledih na stanje Slovencev v Italiji smo ga zaprosili za pogovor, na katerega je rad pristal.

Dr. Sedmak, na začetku bi Vas prosili, da bi se našim bralcem predstavili...

Rojen sem v Sv. Križu pri Trstu. Študiral sem na slovenskih šolah v Trstu in študij končal na ljubljanski univerzi, na Katoliški univerzi v Milanu, specializacijo pa sem opravil v Turinu. Nekaj časa sem poučeval kot suplent na slovenskih šolah, vendar sem kmalu - to je bilo leta 1964 - vstopil v tržaško psihiatrično službo, kjer delujem še danes. Tu sem doživel revolucionarne spremembe v pojmovanju zdravljenja umsko prizadetih, ukinitev umobolnic in ureditev nove mreže psihiatrije, to je centrov za mentalno zdravje na našem področju. Zato, da bi na našem teritoriju imeli tudi slovenske psihiatrične operaterje, sem prišel v center za mentalno zdravje v Nabrežino, kjer sem še danes. V istem času je prišlo do ustanovitve Slovenske sociopsihopedagoške službe in prosili so me, da bi prevzel odgovornost njenega vodstva. Tako delujem na dveh področjih: v psihiatriji za odrasle in na področju dela za otroke in mladostnike.

Znani ste kot pozoren opazovalec življenja Slovencev v Italiji. O tem ste opravili več raziskav, pred leti pa ste skupaj z dr. Emidijem Susičem izdali knjigo Tiha asimilacija. Kakšno tezo ste postavili v tej knjigi?

Knjigo sva z dr. Susičem napisala leta 1974 in je sad raziskave na terenu o tem, kaj se dogaja z nekaterimi našimi ljudmi, ker smo opazili, da sinovi mnogih naših znancev, Slovencev, s katerimi smo zahajali v slovensko šolo, društva, cerkev, obiskujejo danes italijanske šole. Vprašali smo se, zakaj, kako to, da je prišlo do tega. Začeli smo preučevati posamezne primere. Tako smo ugotovili, da so se ti ljudje v preteklosti postopoma začeli oddaljevati od slovenskega okolja (šole, družbe, pevskega zbora, športnega društva, slovenske maše itd.), dokler niso izgubili vsak stik s slovenskim okoljem. Istočasno, ko so izgubljali stik s slovenskim življem, so se hkrati večali stiki z italijanskim. Naenkrat so se ti ljudje - ne da bi se zavedali - znašli na drugem bregu Rubikona. Samo po sebi je umevno, da je njihova narodna zavest postala zelo plitva. Na to je vplivalo več dejavnikov: od službe (marsikateri Slovenec dela v italijanskem okolju), poroke z italijanskim partnerjem, pa do politike in ideologije ter prave poplave italijanskih javnih občil (časopisov, revij, televizije idr.), ki izvajajo močan pritisk na vse pripadnike manjšine. Ugotovili pa smo obenem, da sami nehote nismo pozorni na te stvari. Naši učbeniki - z razliko od italijanskih - so npr. zelo skromni, kar se tiče narodnih simbolov. Skratka: če smo v teh stvareh šibki, ne moremo kljubovati večinskemu pritisku in prihaja do asimilacije, ki je sicer tiha, a kljub temu ostane asimilacija.

Se je danes glede na tedanjo situacijo kaj spremenilo? Kakšno je sedanje stanje slovenske družbe v zamejstvu?

Spremenilo se je precej stvari. Svetovni dogodki so vplivali tudi na našo stvarnost (npr. padec berlinskega zidu, padec italijanskega strankarskega sistema idr.). Poleg tega smo imeli veliko nesrečo, da je propadla Tržaška kreditna banka, v velikih težavah so Primorski dnevnik pa tudi vse druge naše osrednje ustanove. Vidimo tudi, kako obubožajo naša društva. Na papirju jih imamo sicer veliko, a ni ljudi. Tudi število otrok oz. mladih, ki obiskujejo naše šole, se manjša. Je torej cel kup stvari, ki ne vzbujajo optimizma. Tudi ni jasno, kako bo z reformami, ki jih pripravljajo v Italiji. Zato bi rekel, da naša situacija ni rožnata, je pa zelo fluidna. Marsikaj je treba sedaj na novo graditi oz. ustvarjati, ker smo izgubili tudi nekatere točke, ki so v preteklosti bile - kljub razlikam v svetovnih nazorih in političnih prepričanjih - skupne. Potem je tu izredno pomembno, da pride do sprejetja zaščitnega zakona. Zakon je namreč stvarna podlaga za naše pravice, medtem ko so listine Združenih narodov ali pa italijanska ustava splošne stvari. Smo torej v stanju, ki je zelo fluidno oz. v fazi, ko si celimo rane. Propad TKB je imel na našo skupnost zelo depresiven učinek, ki ga poznamo tudi iz preteklosti: ko se je npr. leta 1954 Italija vrnila v Trst, je vpis na naših šolah padel. Svojčas je samostojnost Slovenije prinesla - vsaj za določene kroge - evforijo, vendar je tudi ta splahnela. Sedaj spremljamo stvari veliko bolj stvarno. Hkrati pa je opaziti tudi nekaj drugega. Ob zrušenju določenega sistema in njegovih institucij vidimo, da se sproščajo tudi druge energije: nastalo je namreč veliko skupin (pevskih, dramskih idr.), ki jih prej ni bilo. To utegne biti zelo pozitivno, če tem skupinam lahko nudimo pozornost in oporo, da se njihova dejavnost kultivira in stimulira.

Marsikdaj slišimo oz. beremo dve nasprotujoči si trditvi: da smo Slovenci v Italiji preveč zaprti oz. preveč odprti do italijanskega okolja. Kaj mislite Vi o tem?

V preteklosti sem opravil raziskavo, v kateri sem preučeval fenomenološki problem zaprtosti - odprtosti. Prišel sem do zaključka, da je to čisto subjektiven vidik, za katerega ni objektivnega merila oz. kriterija, po katerem bi označevali odprtost oz. zaprtost. Kar je v nekem kontekstu odprtost, je lahko v nekem drugem zaprtost in obratno. Kot manjšina pa smo po mojem mnenju veliko bolj odprti do večine, kot pa je večina do nas. Mi prevajamo knjige v italijanščino, večina pa bi jih morala prevesti desetkrat več, a tega ne dela. Veliko se ukvarjamo z italijanščino, z italijanskimi knjigami idr., koliko ljudi pri večinskem narodu pa se zanima za naš jezik in našo kulturo? Koliko Italijanov npr. prihaja na koncerte Glasbene matice (tu ni jezikovnega problema), koliko naših ljudi pa na koncerte italijanskih ustanov ali pa v italijansko gledališče? (Svetlo izjemo predstavlja nedavni koncert zbora Glinka, ki ga je priredila Glasbena matica v dvorani Tripcovich v Trstu.) Naši italijanski sodržavljani gredo na koncerte v Rim ali v Milan, v Ljubljano pa ne. Mi se torej zelo izpostavljamo, druga stran pa se nam ne približuje oz. se nam približuje zelo počasi.

Danes se tudi veliko govori in razpravlja o t.i. večkulturnosti oz. multikulturnosti, kot jo nekateri imenujejo. Katere so po Vašem mnenju sončne in senčne plati?

V ta problem sem trčil na Koroškem, ko je naša služba pred leti naredila raziskavo o manjšinski otroški problematiki in pri tem preučila tudi koroško stvarnost. Veliko koroških prijateljev zagovarja to večkulturnost, vzemimo npr. samo dvojezične šole. To se zelo lepo sliši, iz naše raziskave pa izhaja, da slovenščina izginja iz vasi in družin na Koroškem. Kje pa je potem večkulturnost? Nič nimam proti večkulturnosti, če ne zanemarja materinščine. To je treba najprej utrditi, potem pa lahko spoznamo vse jezike in kulture sveta. Če pa gre večkulturnost na račun materinščine, potem odklanjam tako pojmovano večkulturnost. Drugi problem pa je v tem, kako rešimo slovenščino. Na Koroškem pravijo, da je naša slovenska šola v Italiji, za katero smo se borili in na katero smo upravičeno ponosni, geto - šola. Mi seveda nismo tega mnenja. Če pa bi na Koroškem uvedli samo slovensko šolo, bi se verjetno nihče ali zelo malo otrok vpisalo vanjo. Gledano s tega zornega kota, je večkulturnost sredstvo, da imamo pouk tudi v slovenščini. Naj dodam tudi, da se čisto lahko zgodi, da se tak model dvojezičnega šolstva pojavi tudi pri nas in to celo v bližnji prihodnosti. Pred kratkim sem se mudil na neki slovenski osnovni šoli, kjer so vsi otroci - razen enega - prihajali iz mešanih ali pa iz čisto italijanskih družin. Ni izključeno, da ne pridemo v prihodnosti v neko stanje, kjer bomo prisiljeni uvesti dvojezično šolo.

Dr. Sedmak, ste tudi vodja Slovenske sociopsihopedagoške službe. Kdaj je bila ta ustanovljena in s čim se ukvarja?

Slovenska sociopsihopedagoška služba je bila ustanovljena v okviru tržaške Krajevne zdravstvene enote leta 1982 na pobudo naših šolnikov ter nekaterih zdravstvenih in socialnih operaterjev. Mi smo multiprofesionalna ekipa desetih ljudi. Nekateri so tu prav v službi, drugi pa so konzulenti. Ukvarjamo se z vsemi psihičnimi, logopedskimi, pedagoškimi, socialnimi, psihomotoričnimi in drugimi problemi naše mladine od 0. do 18. leta starosti. Posvečamo se tudi otrokom s posebnimi potrebami. Bili smo prvi, ki so se zavzeli za popolno integracijo vseh otrok v šoli in družbi. Tu imamo ogromno problemov, ker skušamo vključiti te otroke v družbo otrok in odraslih. Ustvarjamo instrumente, miselnost, kadre, da bi pojem popolne integracije prizadetih otrok v družbo počasi prišel v zavest vsakega človeka.

Kako poteka Vaše delo?

Ukvarjati se moramo z diagnostiko, s terapijo in rehabilitacijo. Na pedagoškem področju so težave dojemanja, na logopedskem področju težave izražanja, na področju psihoterapije so psihični problemi. Drugo področje pa je organizacija in integracija otrok v Dijaškem domu, v šoli, v prostem času. Slediti je treba tudi družinam teh otrok. Skratka, delamo na vseh teh področjih; moja naloga pa je, da vse to koordiniram.

S katerimi primeri se najbolj pogosto srečujete?

Največji problem so ravno prizadeti otroci. Problemi so na tem področju skoraj nemogoči. Vzemite samo fanta, ki je na vozičku in je povsem odvisen od drugih. Zato potrebujemo ljudi, prostovoljce, veliko angažiranost z vseh strani, ki pa je ne plača nihče. Opažam pa, da je v slovenski manjšini velika dovzetnost in posluh za ta vprašanja, in to celo v višjem odstotku kot pri naših italijanskih sodržavljanih, ki imajo veliko več sredstev na razpolago.

Ste optimist ali pesimist, če bi morali podati oceno o pribodnosti naše skupnosti?

Izraza "optimist" in "pesimist" mi ne pomenita nič. Veliko pa mi pomenita optimistično oz. pesimistično zadržanje. Optimistično zadržanje do stvari pomeni, da skušam reševati probleme, da k problemom pristopam ustvarjalno, da ne vržem vnaprej puške v koruzo. Pesimističen odnos pomeni ravno nasprotno: to pomeni pristopati k problemom na neustvarjalen in jalov način. Sam delam s problematično mladino, kdor pa dela s to mladino, mora biti optimist, drugače je bolje, da gre delat kam drugam. Delo z mladimi zahteva namreč pedagoški optimizem oz. optimistično zadržanje. Problemi so namreč tako veliki, da, če nisi optimist, je tvoje delovanje že vnaprej obsojeno na neuspeh, ker vidiš same težave. Tu ne moreš biti razklan. Kar se tiče naše manjšine, pa si težko predstavljam človeka, ki je pesimistično nastrojen in je obenem pripadnik manjšine. To je človek, ki neprestano joka in ki ne naredi ničesar za manjšino. S prijateljem, ki samo joka in se pritožuje, pa bom npr. delal enkrat, dvakrat, potem pa me bo minila volja. S takimi ljudmi ne vem, kaj početi. Težko si predstavljam ljudi, ki živijo tukaj in ki so taki pesimisti.

Dr. Sedmak, za konec še vprašanje, ki ni popolnoma v zvezi s prejšnjimi. Vi ste tudi prijatelj našega časopisa. Kaj bi povedali za nas in za naše bralce?

Mene zelo veseli, da v Novem glasu preberem stvari, ki jih ne preberem v Primorskem dnevniku. Vtis pa imam, da, medtem ko je "duša" prejšnjega Katoliškega glasa prisotna v isti meri kot prej, je druga "duša", ki jo je predstavljal Novi list, ostala nekoliko v ozadju. Lepo in zanimivo bi bilo tudi, ko bi poglobili določene teme s tem, da bi jim od časa do časa posvetili v celoti eno izmed notranjih strani v časopisu.

ŠTIPENDIJE SKLADA DORČE SARDOČ

Upravni odbor *Sklada Dorče Sardoč*, ki je bil ustanovljen na osnovi naročila gospe Anne Ursini-Sardoč in ima namen pomagati potrebnim in zaslužnim mladim študentom, pripadnikom slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, razpisuje natečaj za dodelitev sledečih štipendij:

a) dve štipendiji v znesku milijon lir za učence Zavoda za slovensko izobraževanje v Špetru Slovenov. Prošnji morata biti priložena družinski list in zadnja davčna prijava vseh družinskih članov. Štipendiji bosta dodeljeni v enkratnem znesku do 30. decembra 1997;

b) tri štipendije v znesku dva milijona in petsto tisoč lir za univerzitetne študente. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: fotokopija univerzitetne knjižice z izidi opravljenih izpitov, družinski list in davčna prijava družinskih članov. Štipendije bodo dodeljene v znesku milijon lir do 30. decembra 1997 in v petih mesečnih obrokih po tristo tisoč lir do 30. maja 1998;

c) ena štipendija v znesku pet milijonov lir za podiplomski študij ali specializacijo. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: potrdilo o opravljenem univerzitetnem študiju s končno oceno, družinski list in davčna prijava družinskih članov. Štipendija bo dodeljena v znesku milijon lir do 30. decembra 1997 in v petih mesečnih obrokih po osemsto tisoč lir do 30. maja 1998.

V prošnji morajo biti navedeni podatki o eventualnih drugih štipendijah in podatki bančnega računa, na katerega bo štipendija nakazana.

Zainteresirani naj dostavijo prošnje DO 10. NOVEMBRA 1997 v zaprti ovojnici na sledeči naslov: SKLAD - FONDAZIONE DORČE SARDOČ C/O STUDIO LEGALE SANZIN - ODVETNIŠKA PISARNA SANZIN, ULICA DIAZ ŠT. 11 GORICA-GORIZIA.

Pri dodelitvi štipendij bo upravni odbor upošteval predvsem študijske uspehe in potrebe prosilcev na osnovi 5. člena statuta Sklada. Za vse potrebne informacije so na razpolago člani upravnega odbora: Boris Peric (tel. 0481/32545), Zdravko Custrin (tel. 0481/387310), Vera Tuta Ban (tel. 040/299632) in Karlo Černic (tel. 0481/78100).

PRISPEVAJTE ZA "SKLAD D. SARDOČ", **TEKOČI RAČUN ŠTEV. 403430** PRI KMEČKI BANKI - GORICA

KO JAPONSKI LISTI RUMENIJO... (2)

VLADIMIR KOS

Že nekaj časa pretresajo javno življenje samomori srednješolcev, ki niso mogli - kot to zapišejo pred samomorom - več prenašati nasilja in trpinčenja s strani sošolcev. Pa ne le samomori, tudi - umori s strani srednješolcev, ki so - hvala Bogu! - še zmeraj redki, a tem bolj brutalni. Povprečna starost teh morilcev je - če se ne motim - tam okrog 13 let... Tem dogodkom sledijo potem izpraševanja vesti učiteljev in staršev in javne oblasti; ko odkrijejo pomanjkljivost in kar se jim zdi možen vzrok nesreče, to obžalujejo - tudi javno - in sklenejo popraviti sistem javnega ali zasebnega življenja, posebno v medčloveških odnosih. A nikomur ne pride na misel, da bi omenil - vsaj omenil kot možen vir zdravljenja - Boga, ki je prisoten tudi tam, kjer ni ne staršev ne učiteljev ne policije in ki vprašuje tudi mladostnikovo vest, kot je bil nekoč Kajnovo: "Kaj si storil?" (1 Mojz. 4,10).

Ubogi Japonci! Niti budizem niti šintoizem niti konfucianizem jim ne morejo dati jasnega pojma o Bogu, ki Ga vendar na ta ali oni - večkrat celo smešno spačeni - način priznavajo, a Ga nimajo za odločilen dejavnik tako v javnem kot v zasebnem življenju. Manjka jim Kristus. Tudi v njihovem finančnem življenju. Že nekaj časa pretresajo javno življenje tudi sicer manj nasilne, a vendar tragične vesti o goljufijah velikih in doslej spoštovanih finančnih zavodov. Predstavniki teh zavodov navadno skličejo po odkritjih tiskovno konferenco, na kateri pred javnostjo obžalujejo dejanja finančnikov, ki jih razlagajo kot dejanja posameznikov, ne celega zavoda, ki se bo odslej še bolj potrudil, da bo služil obči blaginji... Če vprašaš povprečnega Japonca, ali verjame v kes oziroma poboljšanje goljufov, se ti bo vljudno nasmehnil; in če je pripravljen odgovoriti na tako občutljivo vprašanje, ki ga Japonec ne postavlja javno, bo najbrž najprej nekako zanihal z glavo na levo in desno in s povesenimi očmi priznal, da tega ne verjame; najbrž se čez nekaj trenutkov molka popravi in doda, da pa verjame v kes in poboljšanje teh ljudi, dokler so v ječi... tudi pozneje, če se ne srečajo z novo skušnjavo, tokrat gotovo brez nevarnosti odkritja.

Listi rumenijo in rdijo in bliža se misijonska nedelja. Rad bi se javno zahvalil za vsak dar za moj socialni misijon, ki mi ga tako zvesto pošilja na Japonsko dragi prijatelj preč. g. Vili Žerjal. Ob vsakem prejemu tega misijonskega daru se zahvalim Nebeškemu Misijonarju, da dela srca primorskih Slovencev tako požrtvovalna za misijonski svet. In vsaj enkrat na mesec darujem sv. daritev za te svoje misijonske dobrotnike, ker vem, da se tako vsaj do neke mere dostojno zahvalim, tudi v imenu vseh, ki jim bo misijonski dar v pomoč. Včasih me japonski prijatelji pobarajo, kje dobivam vse te misijonske denarne darove, in če je vprašanje na novo postavljeno, jim ponosen odgovorim, da od katoliških Slovencev, ki pripadajo komaj dvomilijonskemu narodu in morajo živeti v tuji državi sredi Evrope, a so jim misijoni prirasli k srcu. Nekateri me potem še vprašajo, kje v Evropi so ti veliki ljudje doma... Nekateri še zmeraj zamenjavajo Slovence s prebivalci "Slovakije" ali "Jugoslovakije"; oni dan je bil nekdo prepričan, da je Slovenija isto kot Litvanija...

Listi rumenijo in, ko boste brali te vrstice - če boste imeli čas za te - bodo ti listi že prah japonskih otokov. Toda če boste darovali molitev za te otoke, da spoznajo po Kristusu pravega Boga, se ta molitev ne bo spremenila v prah; kvečjemu bo večala zlati prah na božji tehtnici, s katero naš Gospod tehta - po svojih angelih - naše misijonsko sodelovanje.

Ob pisalnem stroju Vas prisrčno pozdravlja zvesti bralec Novega glasa, Vaš daljnovzhodni dopisnik.

KONEC

OB STOLETNICI SMRTI FRANCOSKE SVETNICE

SV. TEREZIJA DETETA JEZUSA UČITELJICA CERKVE

JURIJ PALJK

V nedeljo, 19. oktobra, je sveti oče na trgu sv. Petra v Rimu med sveto mašo slovesno proglasil sv. Terezijo iz Lisieuxa za učiteljico Cerkve. Svečanost je med verniki samimi in še posebno med opazovalci dogajanja v Cerkvi vzbudila nemalo začudenja in pri nekaterih tudi pomisleke...

Sv. Terezija iz Lisieuxa je namreč živela samo 24 let in prav letos poteka sto let od njene smrti. V času življenja ni obiskovala rednih šol in prav to je marsikomu bilo zadosten razlog za nasprotovanje podelitvi naziva "učiteljica Cerkve". Pa vendar je papež Janez Pavel II. spet vse presenetil, ko se je zavzel za "malo sveto Terezijo", kot jo njeni biografi in ljubitelji radi imenujejo.

Cerkev ima tako sedaj 33 velikih mož in žena, ki nosijo naziv učitelja Cerkve. Resnici na ljubo pa je potrebno povedati, da so bili učitelji Cerkve dolga stoletja samo moški in je šele papež Pavel VI. leta 1970 imenoval za učiteljici Cerkve sv. Katerino Siensko in sv. Terezijo Avilsko; ti veliki svetnici sta kot prvi ženi prišli v druščino tako velikih mož, kot so sv. Avguštin, sv. Tomaž Akvinski, sv. Ambrož, sv. Bernard, sv. Hieronim, sv. Bonaventura, sv. Albert Veliki, če naštejemo samo najbolj poznane.

Cerkev je v preteklosti dala naziv učitelja Cerkve velikim duhovom, ki so dodobra spoznali skrivnosti Kristusovega oznanejnja in so se z izredno občutljivostjo poglobili v skrivnosti evangelija. Preprosto bi lahklo rekli, da nosijo ta naslov veliki možje in velike žene, ki so doumeli skrivnost Sv. Duha bolj kot drugi in so to tudi napisali, prenesli ostalim vernikom, katerim Bog ni dal take milosti vere.

Sv. Terezija iz Lisieuxa se je rodila leta 1873 v izredno verni družini, umrla pa je za jetiko 19. avgusta 1897, ko ji je bilo komaj 24 let, katera je vsa posvetila Jezusu, saj je že zelo mlada v sebi začutila klic po posvečenem življenju in je - podobno kot vse njene sestre razen ene, ki se je odločila za drug red - tudi sama postala karmeličanka. Njena vera prerašča naša spoznanja evangeljske Resnice in tudi zato jo sveti oče upravičeno imenuje "prepričljiv zgled življenja za današnje človeštvo in še posebno za mlade".

Kaj je torej tako velikega, kar je storila sv. Terezija iz Lisieuxa, da je od nedelje naprej v družbi sv. Tomaža Akvinskega in sv. Avguština, za katera vemo, da sta korenito posegla v življenje Cerkve? Sveti oče na to odgovarja takole: "Med učitelji Cerkve je sv. Terezija Deteta Jezusa najmlajša, a je bila njena duhovna pot tako zrela in tako drzna, njena verska spoznanja in neposredna spoznavanja resničnosti vere, ki so zapisana v njenih zapisih, tako globoka, da si zares zasluži mesto med učitelji duhovnega spoznavanja in učitelji Duha." Ko je sveti oče govoril o sv. Tereziji, je še dejal, da je to žena, ki "je prinesla novo luč v skrivnost vere", in še: "Morda bi jo najlepše označili kar z njenimi besedami, ko pravi takole: »V srcu Cerkve, mati moja, bom ljubezen in s tem bom vse!«" Nadalje je sveti oče še povedal, da je "sv. Terezija nagonsko spoznala in opisala globoko resnico Ljubezni, ki je središče vse Cerkve". Papež Wojtyla je že večkrat dejal, da "Cerkev priznava sv. Tereziji iz Lisieuxa kot poseben dar Sv. Duha odličen nauk in času primernost, sodobnost njenega duhovnega sporočila".

Sv. Terezija je v svojem kratkem življenju napisala več avtobiografskih spisov, nekatere med njimi večina od nas pozna kot *Povest duše*. Vseeno pa moramo zapisati, da je bila "mala Terezija" izreden duh, a obenem tudi predmet velikega zlorabljanja v nečednem prikazovanju njene veličine. Prevečkrat se je namreč dogajalo, da so jo prikazovali kot sladkobno in osladno dušo, ki govori plehke besede o Ljubezni, kateri je podarila svoje kratko življenje. Pa ni tako. Sv. Terezija iz Lisieuxa je velika svetnica predvsem zato, ker ji je Bog dal veliko, velikansko milost vere, tako, kakršne mi navadni verniki zvečine nimamo. Zanjo je bilo preprosto dejstvo, da piše o Resnici in Ljubezni našega življenja take stvari (in na tako preprost način), kakršnih si jih mi ne upamo niti pomisliti, kaj šele, da bi jih izgovarjali, si jih zapisovali. Zato se moramo njenih zapisov lotevati s spoštovanjem in tudi sprijazniti se moramo, da se določenih verskih resnic ne da razumeti, ker so danost milosti vere in ne našega razumskega spoznavanja in umevanja.

AVTOBIOGRAFSKI SPISI V SLOVENŠČINI

Karmeličanski samostan iz Sore je te dni izdal čudovito knjigo, ki nosi naslov *Avtobiografski spisi*. Napisala jih je sv. Terezija Deteta Jezusa. Gre za ▷

V LJUBLJANI 20. IN 21. OKTOBRA

IZTEKLO SE JE PRVO PLENARNO ZASEDANJE SLOVENSKE ŠKOFOVSKE KONFERENCE

V ponedeljek, 20. oktobra, se je s slovesno mašo v ljubljanski stolnici začelo prvo plenarno zasedanje Slovenske škofovske konference, ki ga je vodil njen predsednik in ljubljanski nadškof Franc Rode. Prisotni so bili vsi slovenski škofje, apostolski nuncij v Ljubljani msgr. Edmond Farhat in predstavniki škofovskih konferenc iz sosednjih držav: celovškokrški škof Egon Kapellari, tajnik Madžarske škofovske konference škof Czaba Ternyak, iz Lecceja v Italiji nadškof Cosmo Francesco Ruppi in zagrebški nadškof Josip Bozanić. Nadškof Rode je v pridigi poudaril, da srečanje predstavnikov sosednjih škofovskih konferenc izraža in pospešuje edinost Cerkve, da čim globlje namreč evangeljsko sporočilo prežema narodno zavest, tem bolj je narod pripravljen na dialog s sosednjimi narodi in njihovo različnostjo.

Zasedanje je potekalo tudi v torek, 21. oktobra, v prostorih nadškofijskega ordinariata v Ljubljani. Bila je to res dragocena priložnost za izmenjavo informacij o razmerah in še zlasti o težavah posameznih krajevnih cerkvenih skupnosti. Govor je bil o urejanju odnosov med državo in Cerkvijo, o mestu pouka o religiji v šolskem sistemu, o medijih in njihovem vplivu na javno mnenje, o sekularizaciji in liberalizmu v večini evropskih držav in ne nazadnje o pripravah na jubilejno leto 2000 in skupnih prizadevanjih za novo evangelizacijo v tretjem tisočletju.

Gostje so si še isti dan ogledali nekatere znamenitosti slovenske dežele, slovenski škofje pa so nadaljevali delo in se dogovarjali o vseslovenski pastoralni sinodi, s katero se bo Cerkev v Sloveniji pripravljala na jubilej leta 2000, in o prevajanju novih bogoslužnih besedil. Zbrani so vzeli tudi v pretres vprašanje o slovenskih kandidatih za beatifikacijo.

Slovenska škofovska konferenca bo imela vsako leto dve plenarni zasedanji, toda le na eno bodo povabili zastopnike sosednjih konferenc, s čimer se želi slovenska Konferenca predstaviti svetu kot institucija samostojne in suverene države. Na teh srečanjih naj bi prihajali do vidnega izraza povezanost in skupna odgovornost škofov pri poslovanju Cerkve. Po potrebi se bodo slovenski škofje srečevali na priložnostnih sejah. Gre vsekakor za nov način zasedanja, ki je po svetu običajen. Tako nadškof Rode o prvem plenarnem zasedanju: "Prepričan sem, da je naše redno srečanje zelo koristno in potrebno. S prvim plenarnim zasedanjem smo zelo zadovoljni."

MED RIMSKIMI SLOVENCI

V večnem mestu živi veliko slovenskih rojakov, ki se tudi pridno zbirajo v slovenski skupnosti Anton Martin Slomšek. Poleg verskega je večkrat prisotno tudi z njim povezano kulturno delovanje. Izdajajo periodično glasilo *Med nami*, ki o vsem tem poroča. Zadnja številka za september-oktober prinaša daljše poročilo o nedavnem Hrenovem simpoziju v Sloveniku, ko je v prvi polovici septembra tekla beseda o tem pomembnem ljubljanskem škofu iz dobe protireformacije. Sledi zanimivo razmišljanje ob Slomškovi nedelji, nato pa vrsta zapisov o delovanju v Rimu in posebej v slovenskem papeškem zavodu.

Misijonsko nedeljo bodo slovenski rojaki v Rimu praznovali 26. oktobra. Pri tem se bodo spomnili nekaterih duhovniških jubilejev. Srebrno mašo bosta imela prof. dr. Jožko Pirc, ki je vicerektor Slovenika in profesor na papeški univerzi Urbaniani, ter prof. dr. Milan Holc s papeške univerze Sv. Bonaventura. Prav tako bosta praznovala slovensko-rimska novomašnika Roman Globokar iz ljubljanske in Jožef Koren iz koprske škofije. Vsem jubilantom iskreno čestitamo!

Rimski Slovenci imajo stalno slovensko nedeljsko mašo v Marijini cerkvi na Foro Traiano, ki je v samem rimskem centru. Spomin na rajne pa bodo počastili 2. novembra na rimskem pokopališču Campo Verano; v nedeljo, 16. novembra, pa bo maša pri slovenski grobnici na pokopališču Prima Porta za vse pokojne slovenske rojake, ki počivajo na rimskih pokopališčih, obenem pa se bodo spomnili vseh Slovencev na raznih pokopališčih po Italiji.

Naj še omenimo, da bo 30. novembra predaval duhovnikom in bogoslovcem msgr. dr. Marino Qualizza. Sredi decembra pa bosta v slovenskem zavodu miklavževanje ter božično slavje.

izjemno dober pregled njenih spisov, ki jih je vredno vzeti v roke, tudi zato, da uvidimo veličino svetnice, ki je v nedeljo postala učiteljica Cerkve. Gre za popravljeno in dopolnjeno izdajo knjige iz leta 1966, ki jo je takrat iz francoskega jezika prevedel Alojzij Kukovica.

Letošnjo izdajo zapisov sv. Terezije je jezikovno pregledal in popravil velik poznavalec francoskega jezika prof. Janez Zupet. Po njegovi zaslugi imamo tako v rokah knjigo, ki je napisana v sodobnem in sočnem slovenskem jeziku; v nji ni sledu o kaki osladnosti in cenenem misticizmu. Spremno besedo je knjigi na pot napisal Anton Štrukelj, ki je nalašč izpostavil razlike med nekdanjim prevodom in sedanjim-sodobnim, tekočim in svežim, te velike žene, ki je sama zase dejala: "V srcu Cerkve bom ljubezen". Knjigo avtobiografskih spisov sv. Terezije je lepo opremila Mihaela Svetek. To je prevod, ki bo gotovo našel pot med bralce tudi zato, ker nam besede svetnice v prijetnem slovenskem jeziku podaja na tak način, da nam niso tuje, a vseeno ohranja iskrivo patino časa.

O sv. Tereziji iz Lisieuxa bomo gotovo še veliko pisali, saj gre za osebo, ki daleč presega sodobno pritlehnost pisanja o veri predvsem privržencev "new age" gibanja in podobnih cenenih "veroizpovedi", narejenih po meri in udobju sodobnega, največkrat duhovno lenega človeka. Knjigo priporočamo v branje vsem tistim, ki bi se radi poglobili in skušali dojeti - in ne razumeti, ker se tega ne da! - smisel vsega Terzijinega pisanja in njene globoke, prepričljive vere v Ljubezen.

PRIZADEVANJA KOPRSKE ŠKOFIJE

Objavljamo misli koprskega škofa Metoda Piriha ob 20. obletnici nove koprske škofije.

Dne 17. oktobra je poteklo 20 let, odkar je Papež Pavel VI. z bulo V prvih letih *obnovil staro koprsko škofijo in združil celotno ozemlje dotedanje Apostolske administrature za slovensko Primorje v obnovljeno in povečano koprsko škofijo.*

Spomin na ta dogodek ima velik pomen. S tem dejanjem je Sveti sedež po mednarodni ureditvi meja med takratno Jugoslavijo in Italijo lahko ustanovil na našem ozemlju novo škofijo. To je pridružil slovenski cerkveni pokrajini (metropoliji). Tako je ozemlje celotne Slovenije prvič v zgodovini združeno v enotno slovensko cerkveno pokrajino, kar je ugodno vplivalo na gibanja in težnje za državno samostojnost.

S tem dejanjem so bila kronana prizadevanja mojega predhodnika škofa Janeza Jenka, ki je v svoji oporoki napisal: "Srčno sem želel, da Sveti sedež prizna, da živi na tem skromnem koščku zemlje del malega slovenskega naroda, ki želi ohraniti svojo narodnost, živeti v dobrih sosedskih odnosih z večjimi narodi okrog sebe." Prav tako so bili kronani napori vseh primorskih duhovnikov, saj so na osrednje vodstvo Cerkve v Rim v preteklosti naslovili več zahtev, v katerih so utemeljevali in razlagali pmen in pastoralno potrebnost ureditve škofije. Pastoralno je Sveti sedež za naše ozemlje poskrbel že prej, med drugim decembra leta 1964, ko je omogočil nastanek Apostolske administrature za Slovensko Primorje s sedežem v Kopru. Vesel sem, da se je na ozemlju naše škofije že pred njeno ureditvijo ter pozneje rodilo več pastoralnih pobud, ki so obogatile vso Slovenijo. Obletnica je zato priložnost za hvaležnost Svetemu sedežu in papežu Pavlu VI., mojemu predhodniku škofu Janezu Jenku, duhovnikom in vernikom ter vsem tistim predstavnikom civilne oblasti, ki so si prizadevali za ureditev škofije.

Cerkev na Primorskem je lahko vesela svoje preteklosti. Duhovniki in verniki so si v času tujih okupacij v duhu evangelija prizadevali za ohranjevanje narodnostnih pravic in identitete, kar jim nedvomno vsi priznavajo. V povojnem času so v preganjanjih, zaporih in nekateri celo z življenjem pričali za Kristusa.

V istem duhu evangelija si krajevna Cerkev koprske škofije prizadeva za dialog z vsemi ljudmi dobre volje, ki živijo na Primorskem, pa naj bodo pripadniki kateregakoli naroda, vere ali svetovnega nazora. Cerkev želi ljudem, ki iščejo smisel in upanje v svojem življenju, spoštljivo ponuditi odgovor, ki ga prinaša Jezus Kristus. Zavrača pa vse žalitve in podtikanja, ki ji očitajo, da si želi oblasti in bogastva. Cerkev, zvesta svojemu ustanovitelju, ve, da njeno "kraljestvo ni od tega sveta" (Jn 18,36). To pa je v duhu drugega vatikanskega cerkvenega zbora, katerega smernice je pravzaprav dobrohotno sprejelo vse človeštvo, ne odvezuje prizadevanja za pravičnejšo družbo, za mir in strpnost ter spoštovanje pravic vsakega človeka in dostojanstva človeške osebe od spočetja do njene naravne smrti (prim. CS 39).

Zato Cerkev pričakuje od državne oblasti razumevanje in dobro voljo za reševanje svojega položaja v družbi in, kolikor je mogoče, popravo krivic, ki so se ji zgodile v preteklosti. Ko Cerkev živi v družbi, ne more mimo težav, s katerimi se srečujejo ljudje. Veselje in upanje ljudi, kakor njihove težave in skrbi so tudi veselje in žalost Cerkve (prim. CS 1). Kot škofa me zelo žalostijo socialne krivice in vse večje razlike v naši družbi, ki nemalokrat pomenijo nadaljevanje nekdanjih privilegijev. Zaskrbljen sem, ko se srečujem z ljudmi, ki so se znašli v stiski, brez službe in na robu preživetja. Vsem odgovornim v družbi kličem, naj storijo vse, da bi omogočili čimvečje število delovnih mest, pomoč mladim in številnejšim družinam in ljudem, ki so v kakršnikoli stiski. Hvaležen sem Karitas in drugim organizacijam, ki so se že odzvale na omenjene težave.

Naša škofija išče odgovore na pereča vprašanja današnjega primorskega človeka. Rada bi čimbolj spoznala njegov položaj, zato je leta 1989 začela s škofijsko duhovno in pastoralno prenovo. Mnogo truda je bilo že vloženega v to delo. Vsem se zanj zahvaljujem. To prizadevanje je blagoslovil tudi sedanji papež, ko sem bil pri njem na obisku leta 1992 ter pri svojem obisku Slovenije lanskega leta. Vse to delo naj nam pomaga, da bomo čim bolje oznanjali evangelij v našem času in polni upanja ter poguma z vsemi ljudmi dobre volje usmerili svoj korak v tretje tisočletje.

STATI IN OBSTATI (6)

OTMAR ČRNILOGAR

Če pa misli povzamem: "On je vse" (Sir 43; citirano po izdaji Ognjišča).

Kozmična molitev, bi rekli, ki na prvi pogled ne izgleda molitev, marveč le čudenje, občudovanje stvarstva. Res je. Toda vsako čudenje nazadnje preide v molitev, v častilno molitev, saj pisec za vsakim pojavom zagleda njegovega Stvarnika: Najvišji, Gospod, Stvarnik ... Zdi se, da mlajši rod zopet povzema in se navdušuje za izraelski, svetopisemski slog molitve, za izraelski slog našega "Tebe, Boga, hvalimo".

Bog pa je tudi Gospodar zgodovine. Kdo vse si niso lastili zgodovine in si jo še lastijo. Ko pa pisec Knjige modrosti zaključuje občudovanje Jahveja (Gospoda), ki je Izraelce popeljal iz egiptovske tlake skozi štiridesetletne duhovne vaje od Rdečega (Trstičnega) morja do Jerihe, v zadnji vrstici zavzdihne in izdavi:

"Da, Gospod, vsestransko si poveličal in proslavil svoje ljudstvo. Nikoli in nikjer mu nisi odrekel svoje pomoči" (Mdr 19; po izdaji Ognjišča).

Ker zgodovina slovenskega naroda ni bila bogve kako drugačna kakor Izraelova, bi bila taka molitev ravno pravšnja za slovenski praznik osamosvojitve: nikoli in nikjer slovenskemu narodu nisi odrekel svoje pomoči.

Vse lepo in prav, boste rekli. Toda taka molitev je za vsakogar. Kaj pa duhovnik, ki je molivec po službi, po poklicu, ki v imenu ljudstva moli za ljudstvo, v imenu župljanov za župljane, v imenu republike Slovenije za Slovenijo, v imenu Zelenega planeta za Zeleni planet? Ali morda duhovnik tudi z molitvijo za državo že posega v politiko?!

Tudi tu vas povabim, da se skupaj odpravimo v Staro zavezo. Dolgo je že tega, kar pred mojimi očmi stoji veličastna postava velikega duhovnika, velikega molilca Arona.

V sinajski puščavi se je bilo zgodilo. Izraelci so se bili Mojzesu uprli in za kazen je sledila kuga, ki je pomorila 14700 ljudi. Tedaj pa je nastopil veliki duhovnik Aron in kugo odbil. Tragedijo je pisec Mdr povzel takole:

"V bitko se je namreč pognal mož (Aron) brez graje, ki je zgrabil za orožje svoje službe - molitev in spravno kadilo. Ustopil se je pred srd in napravil konec trpljenju, s tem pa dokazal, da je res tvoj služabnik.

Premagal je srd, a ne s telesno močjo ne s silo orožja. Kaznovalca je ukrotil z besedo, s tem da se je skliceval na prisege in zaveze, dane očakom. Ko so mrtveci že ležali po kupih drug na drugem, se je ustopil vmes, odbil napad in kaznovalcu presekal pot do živih" (Mdr 18; po izdaji Ognjišča).

Da, prav v tem je duhovnikova "službena" molitev: ustopiti se vmes, med človeštvo in Boga. Naše orožje je molitev in spravno kadilo. Včasih se je treba ustopiti ne le med posameznika in Boga, ampak med ves narod in Boga; da, med človeštvo in Boga. V tem je duhovnikova "aronska" moč in dolžnost, poklic, ki ga opravljamo z molitvijo, zlasti z molitvijo iz Bogoslužnega molitvenika.

(Za šalo: voditelj duhovnih vaj za duhovnike je udeležencem dopovedoval, kako je prav, da duhovnik zjutraj še pod odejo prve misli obrne k Bogu. Med poslušalci je opazil duhovnika, srebrnolasega in že na videz svetniškega. Pa ga je vprašal: "No, vi srebrnolasi gospod, kako vi še pod odejo navsezgodaj pomislite na Boga?" "Pomislim, pomislim," je odgovoril srebrnolasi, "rečem pa mu: O ti moj Bog ti, zopet bo treba vstati").

Bogoslužna molitev, bi rekel Karl Rahner, je naša težava in naš blagoslov. Toda velika škoda bi bila, ko bi ostala le težko breme.

Najprej duhovnika veže zvestoba dani besedi. Kar pa je še huje, je to, da s površnostjo ali celo opuščanjem molitve sebe oropa blagoslova. Kako blagodejno se začenja duhovnikov nov dan ob 94. psalmu! Na to sem nekoč pomislil, ko sem v Ljubljani ob pol šestih zjutraj opazoval ženska in moška bitja, ki so s culami v naročju po pločnikih rinili skozi zimsko meglo, da bi še pred službo oddali dojenčka v varstvo kakšni sosedi. Tudi to so bile "jutranjice", vendar trde, krute. Naše jutranjice pa se slišijo:

"Pridite, prepevajmo Gospodu, // vzklikajmo Bogu, našemu zveličarju. // Stopimo mu naproti s hvalnim petjem, // z veselimi spevi ga hvalimo."

DALJE

BESEDA ŽIVLJENJA

30. NAVADNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

"ZAUPAJ, VSTANI, KLIČE TE!"

Pred približno 130 leti je v mestu Kazan ob Volti izšla knjižica, ki so jo kmalu začeli prevajati v številne jezike. Slovenski prevod smo dobili leta 1992. Knjižica nosi naslov Pripoved ruskega romarja. *Gre za pričevanje moža, ki samega sebe predstavi takole: "Po milosti božji kristjan, po delih velik grešnik, po poklicu brezdomen romar potujem od kraja do kraja." Kmalu pove, kaj ga je gnalo na to romanje. Pri nedeljskem bogoslužju je slišal spodbudo apostola Pavla vernikom v Tesaloniki: "Neprenehoma molite." Odpravil se je na pot, da bi našel človeka, ki bi mu bil znal obrazložiti, kako naj to apostolovo naročilo uresniči. Končno je prišel do nekega samostana, kjer mu je predstojnik, ki je slovel po pobožnosti in modrosti, dejal, da bo najlaže neprenehoma molil tako, če v ritmu bitja svojega srca in dihanja brez prestanka ponavlja besede: "Gospod Jezus Kristus, usmili se me!"*

Te besede so skoraj enake prošnji slepega berača Bartimája iz današnjega evangelija. Ko se je pri mestu Jeriha srečal z Jezusom, je iz njegovega srca privrela prošnja: "Jezus, Davidov sin, usmili se me!" Ko se mu je zdelo, da je pri preroku iz Nazareta naletel na gluha ušesa, je krik po pomoči ponovil še glasneje: "Prenekateri so ga svarili, naj utihne", pove evangelist Marko; ko pa je Jezus velel, naj ubožca pokličejo, so vsi rekli: "Zaupaj, vstani, kliče te!" Pater Albin Škrinjar v svoji knjigi premišljevanj o Jezusu Kristusu, ob tem Jezusovem "preobratu" v odnosu do slepega Bartimaja svetuje: "Če v molitvi vztrajamo, nas bo končno Bog še mileje pogledal in nam z lepšo besedo, večjim dejanjem potolažil. Ko se zdi, da nas ne sliši, vendarle neopazno sledi našim klicem in je vesel, če naše zaupanje ne upada, ampak raste... Kdo ne bi vstal, ko ga kliče Jezus k sebi, potem ko je slišal njegove srčne klice na pomoč? Pred ljudi stopamo večkrat s strahom v srcu: ne vemo, kaj bodo rekli na našo prošnjo. Pred Jezusom je edino pravilno imeti zaupanje."

Francoski duhovni pisatelj Ernest Hello je izpovedal: "Berač sem, berač neskončnega". Ko gre za božje darove, moramo vsi postati kot berači: ljudje, ki se zavedajo, da sami nič ne premorejo in jih zato ni prav nič sram ponižno prositi. Življenjska izkušnja, ki jo potrjuje tudi božja beseda v Svetem pismu, nam pove, da so Bogu in tudi nam všeč tisti ljudje, ki se zavedajo svojih meja, ki se nimajo za popolne in nepogrešljive. Človek s takim razpoloženjem duha bo vedno odprt za klic božje ljubezni in mu bo z zaupanjem prisluhnil.

Tisti, ki imajo zdrave telesne oči, ne morejo razumeti, kaj čutijo tisti, ki so za ta dragocen dar prikrajšani. Za izpolnjevanje našega krščanskega poklica pa je še veliko bolj dragoceno zdravje duhovnih oči - odprtosti za Boga in bližnjega. Kadar, sledeč hrepenenju svojega srca, ustvarjenega po božji podobi, začutimo željo, da bi od duhovne slepote ozdraveli, se lahko zanesemo na tisti notranji glas, ki nas nagovarja: "Zaupaj, vstani, kliče te!"

Če so dostikrat bolne naše duhovne oči, naj bodo za božji glas odprta vsaj naša ušesa!

FATIMSKA MARIJA PO SLOVENIJI

V pripravo na 2000-letnico rojstva Jezusa Kristusa so si v Sloveniji zamislili romanje fatimske Matere Božje po vseh slovenskih škofijah. Romanje se je začelo 29. avgusta, ko so z letalom pripeljali kip na letališče Brnik, nakar se je začelo romanje fatimske Marije po slovenski zemlji. Kip je do 17. oktobra romal po dekanijah ljubljanske nadškofije, nato je kip prevzela mariborska škofija, po kateri bo romal do 6. decembra. Po tem datumu bo priromal v koprsko škofijo, kjer bo ostal do 26. decembra, nakar se bo vrnil v Fatimo. Fatimska Mati Božja naj izprosi tudi blagoslov vseslovenski sinodi, ki se pripravlja!

ZA MEDVERSKO SODELOVANJE V BIH

6. t.m. so se v Sarajevu sestali poglavarji verskih skupnosti v BiH, in sicer kard. Vinko Puljič, dr. Mustafa Cerič, pravoslavni metropolit Nikolaj Mrda in predsednik židovske občine Jakob Finci. V prijateljskem ozračju so razpravljali o Iniciativnem odboru za medreligiozno sodelovanje v BiH. Določili so, naj se čimprej sestavi načrt za statut tega odbora. Tudi iz te pobude je razvideti, da se odgovorni za verske skupnosti v BiH izogibajo verskim sporom in želijo mirno sodelovanje vseh skupnosti. Zato so le politiki tisti, ki razplamtevajo mržnjo med ljudmi in zlorabljajo verska čustva v politične namene.

"ZA PRAVIČNOST IN MIR" NA BLEDU

LE KDOR JE NEGOTOV LASTNE IDENTITETE, POSTANE NAPADALEN

MIRO OPPELT

Od 12. do 15. oktobra je bila na Bledu Generalna skupščina evropskih komisij Pravičnost in mir. Šlo je za veliko priznanje vlogi najstarejše med najmlajšimi komisijami, ki so nastale po padcu komunizma, saj je bila slovenska ustanovljena že l. 1985. Pravno je bila seveda priznana leta 1993 z ustanovitvijo Slovenske škofovske konference. Od začetka jo vodi dr. Anton Stres, zaseda pa podpredsedniško mesto v evropski konferenci. Naslovna tema blejskega zasedanja je bila "Nacionalizem in manjšina". Povezana je z aktualnim položajem v pluralni Evropi. Sožitje med ljudmi različnih nazorov, narodnosti, kulturnih in verskih izročil ter življenjskih slogov postaja vedno bolj pereče vprašanje. Mnogi so mislili, da je vprašanje sožitja Evrope že prebolela. Bosna in Hercegovina pa ostaja zapisana kot "slaba vest Evrope". Prav vojna na Balkanu je pomembno zaznamovala razprave na blejskem srečanju. Neposredna pričevanja so posredovali sarajevski nadškof Vinko Puljić, banjaluški škof Franjo Komarica in beograjski nadškof dr. Franc Perko. Od začetka vojne l. 1995 je bilo v BiH pobitih skoraj 280.000 ljudi, v tujino se je zateklo 1.250.000 ljudi, znotraj mednarodno priznanih meja pa je bilo razseljenih še nadaljnjih 1.370.000 ljudi. Puljić je opisal več kot tisoč dni obleganja Sarajeva, podal je podobo razrušene strukture katoliške Cerkve v BiH. Samo v vrhbosenski nadškofiji je bilo uničenih skoraj polovica župnij, uničenih okoli 600 stavb, ubitih več duhovnikov. Kot posledice vojne pa dežela doživlja še drugačne pretrese. Nepojasnjene bolezni, samomore, psihične travme, moralno opustošenje, korupcijo, vojno dobičkarstvo. Nadaljuje se medijsko širjenje sovraštva, ki je že imelo veliko vlogo za začetek vojne. Katoliška Cerkev si prizadeva za vzpostavitev ozračja miru. Na Bledu je predaval tudi ljubljanski nadškof dr. Franc Rode. Predstavil je zgodovinske korenine nacionalizma v Evropi in nakazal poti povezovanja stare celine, po katerih bi presegli zgodovinsko pogojene delitve ter prihodnost Evrope zasnovali na temeljih skupnega duhovnega in kulturnega bogastva.

Predstavniki komisij Pravičnost in mir so se zavzeli za krepitev in širitev Evropske zveze, a ob spremljajočih institucionalnih spremembah ter ustrezni določitvi socialne in migracijske politike. Delovne skupine so obravnavale še druga pereča vprašanja, med temi odpis dolgov najrevnejšim deželam, da bi milijardi ljudi omogočili perspektiven vstop v tretje tisočletje. Naj omenimo, da je predsednik papeškega sveta Pravičnost in mir kardinal Etchegaray prav pretekli teden na odpust dolgov pozval hongkonško zasedanje Svetovne banke in Mednarodnega denarnega sklada v duhu Apostolskega pisma *V zarji tretjega tisočletja*. Na Bledu so obravnavali še pereča vprašanja socialne varnoti, razmer v Osrednji Afriki, smrtne kazni, pravic žensk, položaja v Vzhodnem Timorju in pospešitve spravnih pobud. Slovenska komisija je skrbela za delovno skupino o lastninjenju in pravičnosti. Zasedanja so se udeležili tudi predstavniki mednarodnih organizmov. Tako je ravnatelj katalonskega centra Unesca Felix Marti opredelil pravne vidike pojavov naroda, narodnosti in manjšine.

Podatke o pomembnem mednarodnem zasedanju na Bledu nam je prijazno posredoval Tiskovni urad Slovenske škofovske konference. Omenili pa bi še drugo pomembno pobudo, ki je bila pretekli teden v Brixnu na Južnem Tirolskem. Komisija Pravičnost in mir severovzhodnih italijanskih škofij Triveneta je priredila zasedanje na temo Verniki in nova Evropa. Nastopil je tudi slovenski metropolit dr. Franc Rode. Šlo je za sklep štiriletnega dela. Poudarjena je bila potreba po uveljavitvi solidarnosti in odgovornosti. Le tako bo mogoče ob evropskih vrednotah osmisliti velike žrtve, ki so potrebne za uresničitev sedanje maastrichtske podobe Evrope. Pastorala naj bo usmerjena z vzgojo istovetnosti, dialoga in sodelovanje z različnimi. Zanimiva je ugotovitev, ki je še zlasti pomembna za medetnične odnose in zavest manjšin v pluralni družbi. Samo kdor je negotov lastne identitete, postane napadalen in se zapira dialogu.

PRESTIŽNO PRIZNANJE

ALOJZ REBULA PREJEL NAGRADO ACERBI

DIOMIRA FABJAN BAJC

V dneh od 8. do 11. oktobra sta na županstvu v kraju Castel Goffredo blizu Mantove složno plapolali italijanska in slovenska trobojnica v čast slovenski kulturi in slovenskemu zmagovalcu literarne nagrade Giuseppe Acerbi '97. V skoraj vseh javnih lokalih so viseli lepaki z imenom Alojza Rebule, ki je prejel nagrado za roman *V Sibilinem vetru*.

Šest članov žirije (Giovanni Acerbi, Giorgio Colombo, Pierluigi Girolla, Camillo Marazza, Elvio Guagnini, Elio Mosele) in šestdeset navadnih bralcev je letos izbiralo najboljšo med tremi knjigami: *Majenco* Borisa Pangerca, *Zvezdnatim nebom* Dušana Jelinčiča in *V Sibilinem vetru* Alojza Rebule. Ti kraji namreč niso samo gospodarsko zelo uspešni (ne poznajo brezposelnosti), ampak njihovi prebivalci tudi zelo radi berejo, kar je razvidno iz velikega števila izposojenih knjig v občinski in pokrajinski knjižnici.

Nagrada je nastala iz potrebe, da bi domačini spoznali tuje kulture, saj živi v teh krajih kar dvaintrideset narodnosti. Zato je občina s finančno podporo Hranilnice in posojilnice ustanovila nagrado G. Acerbi, edino v Italiji, namenjeno tuji književnosti in tujemu pisatelju. Na vrsto so doslej prišle Nigerija, Finska, Brazilija, Avstrija in Slovenija.

Pisatelj Alojz Rebula, ki ga je spremljala žena, pisateljica Zora Tavčar, je bil štiri dni gost občine Castel Goffredo. V tem času je obiskal štiri razrede obvezne in višje srednje šole, kjer je učencem in dijakom odgovarjal na vprašanja, ki so mu jih postavljali glede slovenščine in glede njegovega romana. Pozdravil jih je v latinščini z Vergilijevimi verzi, saj se je prav v teh krajih rodil veliki latinski pesnik.

Slovenski pisatelj je bil v teh štirih dneh deležen marsikatere časti: tako je bil njemu in gospe na čast prirejen modni defile; predstavljen je bil domači publiki ob čajanki v kavarni na glavnem trgu v Mantovi (Piazza Sordello) nasproti palače Gonzaga. Predstavila ga je prevajalka romana, Diomira Fabjan Bajc. Pisatelj je ob tej priložnosti odgovarjal na vprašanja in povedal marsikaj zanimivega iz svojega življenja, kar je poslušalcem še posebno ugajalo. Vsi so bili presenečeni nad Rebulovo kulturno razgledanostjo in nad njegovim odličnim poznavanjem italijanščine, saj so bili prejšnji nagrajenci na čajanki običajno povsem mutasti.

Alojz Rebula je bil tudi sprejet pri najvišjem predstavniku pokrajine, pri prefektu v Mantovi, v komaj obnovljeni palači z lestenci iz Murana, z renesančnimi slikami itd. Častni gost je razgrnil pred številnimi spremljevalci vse svoje neverjetno poznavanje svetovnih književnosti, filozofije, zgodovine, politike itd., ter vse očaral. V razgovoru so sodelovali univerzitetni profesorji Enrico Arcaini iz Rima, Gaetano Castorina tudi iz Rima (univerza La Sapienza) in Grytzko Mascioni iz Nice. Prisoten je bil župan Pietro Nardi, dr. Clara Abatecola z ministrstva za kulturne dobrine, občinska odbornica za kulturo prof. Ola Catulini, tajnica organizacije za nagrado gospa Rosanna Colognesi Zarri in drugi sodelavci. Kavo je stregla gospa prefektova osebno s pomočjo sodelavk.

V soboto zvečer, po neformalni večerji v palači odv. Acerbija, je bila v sejni dvorani na županstvu slovesna podelitev nagrade. Člani žirije so povedali svoje laskavo mnenje o romanu. Na koncu se je Rebula zahvalil vsem in žel buren aplavz. Nato je podpisoval svojo knjigo, ki nosi pripis Premio Acerbi '97. Od osemstotih literarnih nagrad, ki jih je v Italiji, je ta nagrada na 14. mestu, je poudarila predstavnica ministrstva.

Slovenski odziv na vsa ta priznanja slovenski kulturi je bil žal negativen. Veleposlanik v Rimu, Peter Bekeš, je bil osebno povabljen in je obljubil, da pride, zadnji dan pa je odpovedal obisk. Prireditelji so trdili, da v diplomatskem jeziku to pomeni, da ni hotel priti. Niti zadnji dan ni bilo nikogar od slovenskih občil (radio, TV, časopisi), razen Dušana Jelinčiča, ki pa je prišel na lastno pest. Zamujena priložnost!

GORŠE NA PRIMORSKEM (3)

VERENA KORŠIČ ZORN

Leta 1945 se je Gorše vrnil na Primorsko. Za seboj je imel plodna leta kiparskega, pedagoškega, uredniškega in publicističnega dela v Ljubljani. Bil je mož v zrelih letih, ki se je zaradi ljubezni do osebne svobode raje odločil za izselitev iz domovine, v kateri je začutil prihajajočo železno roko. Povojne razmere v Trstu niso bile naklonjene umetniškemu delovanju. Kljub temu je Goršetu v krogu znancev in prijateljev pa tudi slovenskih javnih ustanov uspelo nadaljevati svoje umetniško poslanstvo seveda ob drugi službi za vsakdanji kruh. Drugo Goršetovo tržaško obdobje zajema leta od 1945 do 1952, torej niti desetletje, ki pa se je vendar tržaškim Slovencem živo zapisalo v spomin. Po krajšem bivanju v taborišču v Monigu, kjer je spoznal nekaj Slovencev, ki so se kot on odločili za izselitev, se je z nekaj skicami teh ljudi znašel v Trstu. V tesnem stanovanju v ulici della Sorgente so začela nastajati nova dela, pa tudi na delovnem mestu na realni gimnaziji, kjer je do odhoda v ZDA poučeval risanje. Glino za dela si je sam iskal v okolici Trsta; večkrat so mu pri tem pomagali delovni kolegi. Ni le naključje, da je v tem času nastalo veliko število portretov tržaških znancev, saj je med Slovenci s podobno usodo nastajala posebna vzajemnost, ki je spodbujala prijateljske odnose in možnost poglobljenega stika. Portreti iz tega časa dokazujejo, da je bil Gorše odličen portretist, ki je v ljudeh iskal predvsem duševne vzgibe, s katerimi je poudaril fizične značilnosti. Poleg teh je izdelal še vrsto portretov slovenskih pisateljev in pesnikov, npr. Prešerna, ki ga je ob poimenovanju slovenskega liceja po tem slovenskem pesniku Gorše daroval šoli, in portretov pomembnih slovenskih osebnosti od Slomška do Mahniča. V Trstu je Gorše s prispevki o likovni umetnosti sodeloval tudi pri slovenskih radijskih oddajah, z ilustracijami pa prispeval pomemben delež pri knjižnih pobudah. Opremil je npr. bibliofilsko izdajo Prešernovih pesmi, ilustriral novo revijo *Mlada setev*, posebno pomembna pa je bila oprema drame *Država med gorami* Metoda Turnška, kar je verjetno Goršeta spodbudilo, da je ustvaril ciklus bronastih reliefov s posebnimi mejniki najstarejše slovenske zgodovine. Pri tem je uveljavil ploskovit pripovedni slog z rahlim spogledovanjem z ljudsko plastiko.

V tem tržaškem intermezzu je Gorše dvakrat razstavljal: leta 1948 se je ob svoji 50-letnici predstavil širši tržaški javnosti s samostojno razstavo v galeriji San Giusto - izdan je bil tudi katalog; drugič pa je za slovo pripravil razstavo kar v svojem ateljeju, ki si ga je iz vrtne lope uredil v uličici Romagna. Po tej razstavi v avgustu leta 1951 se je Gorše odločil za odhod v ZDA, v začetku naslednjega leta je namreč odplul čez ocean. Trst z okolico pa tudi širši primorski prostor nista bila zmožna obdržati v svoji sredi umetnika, ki bi s svojim bivanjem pri nas lahko drugače obogatil slovensko primorsko umetnost. Poudariti je treba, da je bil Gorše v času svojega bivanja v dvajsetih letih in pa po vojni edini vidnejši slovenski kipar, ki bi bil lahko obudil kak nov kiparski poklic. Kljub tukajšnjemu kratkemu bivanju pa je ustvaril opus, ki ga moramo v pregledih naše umetnosti brezpogojno upoštevati, saj se je uveljavil kot nepogrešljiv člen v njenem predvojnem in povojnem razvoju.

KONEC

DOMOLJUBJE IN MAKSIMALIZEM

ALEKSIJ PREGARC

Vznemirja me, da za današnjo civilno družbo, ki se nam kaže kot vedenjska osnova skupnosti za bodočnost, kot izhod za pomirjanje med ljudmi, kot usmerjenost za jutrišnjo strpnejšo in srečnejšo Evropo, ne najdemo v zamejstvu iskrenih izhodišč. Upati je, da se bo v taki družbi kdaj znašel vsaj naš zamejski dnevnik, torej v družbi brez hlimb in mask; določeni napori v tej smeri so bili že storjeni, vendar je na njegovih straneh še toliko peska preteklosti, da dobi na njih varen dom še marsikateri noj, katerega perje je sčasoma izgubilo lesk. Ne mislim pri tem na protislovnost političnih usmeritev, ki nas lahko prepričajo ali odbijajo, naš zamejski prostor je v tem smislu preveč razdrobljen, krhek in ozek, da bi v njem zlahka krmarili v dolgoročnost; mislim le na vpreganje kulture in umetnosti v kalupe, ki sta vredni le, če sta vpreženi v voz naprednosti. Sam ne najdem v teh pojmih nič pregrešnega, nasprotno, vsaka dobra kultura in pa resnična umetnost sta lahko samo napredni, sicer sta neuporabni, ker sta v službi gospodarja. Še ni tega deset let, kar si je neki naš aparatčik upal po tržaško reči: mi p.go - mi c.go! Hvala Bogu, da smo se otresli takega besedišča, marsikateri odtenek pa je le ostal.

Na primer. Kot me v Pirjevčevi glosi vzradosti opozorilo o še vedno agresivnem italijanskem nacionalizmu, tako me vznemiri "flancanje" o maksimalizmu, ki se je v dveh prispevkih (Mermolja, Namor) pojavilo v PD. Kot odgovor na stališča prof. Diomire Fabjanove-Bajc. Kakšen maksimalizem pa je to, če kdo iz svojih izkustev potegne zaključke, ki so nasprotni mahanju z megleno in nedorečeno multikulturnostjo? Še vedno trdim, da so sadovi take naše odprtosti zaenkrat še nezaznavni, kar je posledica slabih saditev in cepitev v preteklosti, je posledica plovbe naše barke brez narodnega kompasa; to se tudi v slučaju, na katerega opozarjam na PD, pozna, bistvo oporekanja profesoričinim spoznanjem izkušenemu očesu ne uide. Pri tem imam občutek, da je narodna ohlapnost veliko koristnejša kot pa ponos nekoga, ki mu je vztrajnost priraščena, dozdeva se mi, da je politična direktiva edino merilo za narodno oblikovanje posameznika v tej naši nastajajoči civilni družbi; za naš dnevnik je torej za taka prišepetavanja vedno dovolj črnila - in to seveda ustvarja javno mnenje. Toda prav mnenje je tisto, kar nepozornega bralca hote ali nehote usmerja. Bere se pač... in tujek je - tujek, tujek so tudi poštene misli takih osebnosti, kot je prof. Diomira Fabjan-Bajc.

Toda naj se ve, da taka zavzetost ni osamljena, čeprav še zdaleč ni "profesionalno" plačana. Prof. Bajc-Fabjanova ne najde svoje umeščenosti v "pravih-izmih". Prav, zato pa je njeno mesto v vrelišču rodoljubja in domoljubja, ki ne bosta nikomur in nikdar nevarna. Narod brez teh znamenj pa neha biti narod!

POKLON VELIKEMU IMPRESIONISTU

IZBRANE SLIKE IVANA GROHARJA IN *BODOČNOST MORA BITI LEPŠA*

KLARA KRAPEŽ

Zelo dober poznavalec ali pa zgolj ljubitelj likovne umetnosti se ob pojmu slovenska moderna zagotovo spomni tudi na Ivana Groharja. Slikar, ki je s svojo lirično govorico čopiča slikal poetičnost slovenske pokrajine, življenje preprostega človeka in njegovo kmečko delo, je v lastnem življenju okusil bore malo liričnosti, saj se je večino časa ukvarjal s pomanjkanjem in revščino, predvsem pa tudi nerazumevanjem njegove umetnosti. In čeprav se je s svojim delom takrat postavljal ob bok še trem modernistom - Riharda Jakopiča, Matije Jame in Mateja Sternena - je imel od vseh treh morda najtežjo življenjsko usodo, a zato nič manj bleščečo likovno pot.

Ivan Grohar, ki se je rodil v Spodnji Sorici 15. junija 1867, je prve likovne začetke ubiral v domači delavniški tradiciji, pozneje pa je do leta 1895 obiskoval Deželno risarsko šolo v Gradcu. In čeprav mu je prvo umetniško podporo nudil domači župnik, je Grohar svojo izobrazbo in vedenje o slikarstvu razvil predvsem v Gradcu, Münchnu in tudi pri svojih prijateljih. Občasno je namreč slikal pri Antonu Ažbetu, predvsem pa pri prijatelju Rihardu Jakopiču, s katerim sta skupaj od leta 1905 snovala tudi znamenito delo *Sejalec*.

Njegov sprva baročno eklektični slog se je po vrnitvi v Ljubljano leta 1900 preusmeril v modernizem Savanov, s katerimi si je Grohar delil težke trenutke uveljavljanja sodobnejšega slikarstva, v domačo, slovensko zavest in s katerimi je užil tudi nekaj redkih trenutkov uspešnega razstavljanja v dunajskem salonu Miethke (leta 1904), pozneje pa še v Beogradu in drugih slovanskih krajih. Od idealističnega realizma se je torej Grohar usmeril k impresionističnemu realizmu, a je v njem našel tudi svoj lastni izraz, ki ga je iz leta v leto nadgrajeval, vse do zadnjih monumentalnih del.

Ob 130-letnici rojstva Ivana Groharja sta Narodna galerija in Narodni muzej Ljubljana pripravila pregledno razstavo nekaterih avtorjevih del in tako želela opozoriti še na nekatere druge okrogle obletnice. Prihodnje leto bo namreč 40-letnica prve Groharjeve retrospektive, saj so bile njegove prve slike prvič celotno predstavljene javnosti leta 1958. Letos poteka tudi 90-letnica, kar je lastnik slikarjevih slik postala Mestna občina Ljubljana.

Slikar si je namreč zaradi težkega finančnega položaja iz blagajne Slovenskega umetniškega društva izposodil nekaj denarja, pozneje pa je bil zaradi tega obsojen na tri mesece zapora in zaplembo 60-ih slik. Ker je prodaja teh del prinesla bore malo izkupička, so slike ostale v lasti društva, pozneje pa jih je prevzela mestna občina in so tako postale prvi fond novoustanovljene mestne zbirke ter prva javna slikarska zbirka v Sloveniji nasploh.

Začasno jo je prevzel odbor Društva Narodne galerije, leta 1935 pa je dedič celotne umetniške posesti postal novoustanovljeni Mestni muzej Ljubljana. Njegova sedanja zbirka Groharjevih del obsega 53 del predvsem iz slikarjevega zgodnjega obdobja, ki so zdaj na ogled v Kulturno - informacijskem centru Križanke z naslovom *Bodočnost mora biti lepša*. Dela vsebinsko niso povezana, saj prevladujejo študije deklic, starcev, nekaj sakralnih objektov, portretov in slika *Grabljice*, povezujejo pa se z razstavo, ki je istočasno na ogled v novem delu Narodne galerije. Ta pod naslovom *Izbrane slike* predstavlja 50 Groharjevih mojstrovin poznejšega obdobja, med katerimi je tudi *Rafolško polje*, slika, ki je po letu 1904, ko je bila odkupljena, nihče ni imel več priložnosti videti.

Ob obeh razstavah je izšel tudi bogat katalog s popisom razstavljenih del, razprav različnih avtorjev, dokumentarnega gradiva in ilustracij, ki ljubitelju Groharja predstavljata umetnikovo ustvarjanje in življenje. V Kulturno-informacijskem centru Križanke si je slike Ivana Groharja mogoče ogledati do 6. decembra, v Narodni galeriji pa do 14. decembra.

ALBERTO PUCER PREJEMNIK NAGRADE ALOJZ KOCJANČIČ ZA LETO 1997

MILAN GREGORIČ

V soboto, 11. oktobra, je bila v okviru svečanosti proslavljanja občinskega praznika občine Piran podeljena tudi letošnja nagrada Alojz Kocjančič, in sicer strokovnemu arhivskemu sodelavcu Albertu Pucerju iz Padne. Iz utemeljitve za podelitev nagrade povzemamo sledeče poglavitne informacije in argumente za podelitev nagrade:

Albert Pucer se je rodil 9. aprila 1955. leta v Kopru in živi v Padni. Osnovno šolo je obiskoval pri Sv. Petru v Sečovljah, Gimnazijo v Kopru, nakar je diplomiral iz zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani ter se 1978. leta zaposlil v piranski enoti Pokrajinskega arhiva Koper, kjer dela še danes. Po diplomi je opravil še strokovni izpit iz arhivistike ter se še posebej izpopolnjeval iz arhivske stroke v Trstu.

Po zaposlitvi v piranskem arhivu je Pucer takoj spoznal neprecenljivo vrednost gradiva, iz katerega je začel zgodaj bogato črpati in objavljati, tako da šteje danes njegova bibliografija preko 150 tekstov, ki so bili objavljeni v najrazličnejših strokovnih publikacijah, revijah, tednikih in dnevnikih.

Kot sin podeželja ter ljubitelj in poznavalec slovenskih vasi je takoj uvidel, da so bile prav te v preteklosti na različne načine zanemarjene in zapostavljene, iz česar se je rodila njegova zamisel o zbirki vodnikov *Slovenske istrske vasi*, ki šteje danes že štiri knjižice, od katerih je Pucer sam pripravil kar tri (Padno, Krkavče, Šmarje pri Kopru). V njih so v štirih jezikih na kratko predstavljeni zgodovina, običaji in znamenitosti ter je tako arhivsko gradivo obogateno z informacijami in zbirkami s terena, ki jih je zbral sam avtor, v glavnem v prostem času. Tudi po njegovi zaslugi danes turisti, organizirane skupine in drugi priložnostni gosti vse bolj obiskujejo notranjost Slovenske Istre. Pripravil je tudi in že oddal rokopis vodnika *Zaledje obale*, v katerem je prav tako v štirih jezikih predstavil 42 vasi, od obale pa vse do Kraškega roba, kar predstavlja uvod v bodočo obsežno monografijo, ki bo izšla v bližnji prihodnosti.

Zelo pestra in občirna je tudi Pucerjeva razstavna dejavnost. Začela se je s predstavitvijo treh sosednjih vasi 1979. leta (Raven-Padne-Nova Vas), nadaljevala z odmevno razstavo *Portorož - 100 let organiziranega turizma* in s sodelovanjem pri prav tako odmevni razstavi in katalogu *Stari statuti Kopra, Izole in Pirana* ter se zaključila s tremi samostojnimi razstavami v Piranu 1996. leta, in sicer: *Piransko arhivsko gradivo v publikacijah, Ob stoletnici odkritja spomenika Giuseppeju Tartiniju v Piranu in Ob piranskem občinskem prazniku*.

Posebej velja omeniti tudi Pucerjevo pobudo in vložene napore za ureditev galerije Božidarja Jakca v Padni, kjer je stalna zbirka umetnikovih grafik in slik, ki jih je soproga pokojnega slikarja poklonila vasi, v kateri je Jakac v otroštvu preživel več let. V pritličju galerije pa so na ogled še etnološki predmeti in arheološke najdbe, ki jih je pretežno zbral oz. odkril sam Pucer.

Pucer je sodeloval s svojimi najrazličnejšimi prispevki (s področja kulture, zgodovine, vere, turizma, kulinarike itn.) tudi na slikovnih in drugih razstavah, na Radiu Koper-Capodistria, na slovenske in italijanskem programu TV Koper-Capodistria, za katero je pripravil tudi več dokumentarnih filmov o slovenskih istrskih vaseh. Hkrati je skoraj neomejeno na razpolago kot informator, svetovalec in mentor najrazličnejšim ustanovam, šolam in društvom, raziskovalcem, študentom in drugim, o čemer pričajo tudi številne pohvale, ki jih je prejel.

S svojim dosedanjim strokovnim in ljubiteljskim delom je tako ustvaril viden, obsežen in raznolik opus, ki predstavlja pomemben in nepogrešljiv delež pri uveljavljanju kulturne identitete tega prostora in sožitja različnih kultur na njem.

LEPE KNJIGE ZA OTROKE

Založba Mladinska knjiga iz Ljubljane, ki velja za eno največjih knjižnih založb na Slovenskem, je pred dobrim mesecem v Ljubljani predstavila nekaj novih knjig iz otroškega in mladinskega leposlovja.

Prevečkrat se dogaja, da predstavljamo knjige, ki so povečini namenjene odraslemu in zrelemu bralcu, na otroke in na mladostnike pa pozabljamo. Pa vendar je prav prvi stik s knjigo odločilen za otroka; odločilen je tudi za to, kakšen odnos bo imel otrok v odraslih letih do knjige. Če se otrok ne bo naučil z veseljem najprej ogledovati in nato prebirati knjig, potem tudi kot odrasel človek knjige ne bo cenil in bo tako za vedno prikrajšan za tisti lepi svet branja, za katerega smo Slovenci mnenja, da ga cenimo bolj kot drugi narodi.

Mladinska knjiga iz Ljubljane izdaja tako otroško kot mladinsko leposlovje in je nedavno predstavila nove knjige v zbirkah *Čebelica*, *Cicibanov vrtiljak*, *Andersenovi nagrajenci* in *Ilustrirani klasiki*.

V zbirki *Čebelica*, ki je namenjena našim najmlajšim in je še posebno priporočljiva za mlade družine, saj lahko pravljico bere oče ali pa mama, so letos pri Mladinski knjigi izdali šest knjig. Pravljica *Oto in Oto in Maruša* je izpod peresa Ferija Lainščka, ilustracije pa je prispevala Ana Košir. Slovenska pripovedovalka pravljic Ela Peroci je napisala *Hišico iz kock*, ilustriral pa jo je Svjetlan Junakovič. Neža Maurer je napisala pravljico z naslovom *Od srede do petka*, ilustrirala pa jo je Barbara Stupica. Jana Unuk je prevedla pravljico *Lastovka*, ki jo je napisala Henrietta Tremlett, ilustrirala pa Jelka Godec Schmidt, medtem ko je Lucijan Reščič izjemno lepo ilustriral *Legendo Indijancev Tupi*, ki jo je poslovenil Milan Rebula. Alenka Beg-Lauko pa je v lepo sloven-ščino prelila pravljico z naslovom *Zgodbe o Tinu*, ki jih je napisala Lene Skumanz-Mayer. Te pravljice so kot nalašč za naše malčke, saj so barvno ilustrirane in tudi vsem razumljive, prijetne, ker jih lahko preberemo v nekaj minutah in so zato kot nalašč za branje otrokom pred spanjem.

Tanja Mlaker pa je prevedla za zbirko *Cicibanov vrtiljak* pravljico *Mrmrački* izpod peresa Annie Scmidt, knjigo večjega formata pa je zelo lepo ilustrirala Suzana Bricelj. To je knjiga, ki je namenjena prvošolčkom, otrokom, ki že hodijo v šolo in so jim tudi daljše pravljice blizu.

Ko enkrat otroci pridejo v dobo, ko ne verjamejo več preprostim pravljicam, a jih siva sedanjost vseeno še ne prevlači preveč, takrat so zreli za zbirko Mladinske knjige, ki nosi naslov *Andersenovi nagrajenci*, in še bolj za zbirko *Ilustrirani klasiki*, v kateri pri MK izdajajo tiste knjige, ki smo jih večino tudi sami zelo radi prebirali v rani mladosti. Gre za knjige, ki jim čas nikdar ne jemlje čara in tistega nadiha prešerne razposajenosti, po katerem se nam v zrelih letih še kako toži.

Kolo na šolski strehi je naslov pripovedke Meinderta De Jonga v prevodu Dušanke Zabukovec, ilustriral pa jo je Maurice Sendak. Preprosti naslov knjige *Heidi* pove več, kot smo sami pripravljeni priznati. Johanna Spyri je knjigo o gorski deklici Heidi napisala, Meta Sever jo je poslovenila, ilustriral pa Rozier-Gaudriault. Stevensova knjiga *Otok zakladov* je burila domišljijo marsikoga od nas, sedaj jo je za MK poslovenil Pavel Holeček, v njej pa so ilustracije Francoisa Placea.

Te knjige MK si zaslužijo, da jih dobijo v roke naši najmlajši; zato, ker so lepe, dobre in tudi zato, ker malčke na nevsiljiv način učijo lepe slovenske besede.

JP

KONCERT TUDI V GORICI

NOVA GORICA, MESTO SAKSOFONA

Nova Gorica bo med 25. in 30. oktobrom prizorišče 1. mednarodnega srečanja saksofonistov iz Avstrije, Italije, Madžarske, Hrvaške in Slovenije. Pobudnik srečanja, Kulturni dom Nova Gorica, je v sodelovanju s Kulturnim domom Gorica, Glasbeno šolo Nova Gorica, Glasbeno matico Gorica, Slovenskim centrom za glasbeno vzgojo Emil Komel Gorica in Glasbeno šolo "Fran Koželjski" Velenje na novogoriške Dneve saksofona v Sloveniji privabil 58 mladih glasbenikov: 32 iz Slovenije, 18 iz Avstrije, enega iz Madžarske, 3 iz Hrvaške in 4 iz Italije. Namen srečanja je spoznavanje raznovrstne literature za to v svetu vse bolj popularno glasbilo, spoznavanje posebnosti njegovega zvoka, igranje, v komornih zasedbah in oblikovanje orkestra saksofonov.

Srečanje saksofonistov bo vodil mednarodno uveljavljeni koncertni saksofonist in pedagog mag. Oto Vrhovnik, rojak iz Slovenj Gradca in profesor na Visoki šoli za glasbo in upodabljajočo umetnost na Dunaju. Pri strokovnem delu mu bo asistiral prof. Martin Steinkogler, saksofonist in glasbeni pedagog v Innsbrucku. Udeleženci bodo v času srečanja bivali v Dijaškem domu v Novi Gorici. Vaje bodo potekale v prostorih Glasbene šole Nova Gorica. Poleg študijskega dela se bodo kandidati predstavili v orkestru saksofonistov na treh koncertnih večerih; v Kulturnem domu v Gorici v torek, 28. oktobra, ob 20.30, v dvorani Glasbene šole "Fran Korun-Koželjski" v Velenju v sredo, 29. oktobra, ob 19.30 in na osrednji slovesnosti v veliki dvorani Kulturnega doma Nova Gorica v četrtek, 30. oktobra, ob 20. uri. Na novogoriškem koncertu bo pod pokroviteljstvom župana mesta občine Nova Gorica slovesno izvedena skladba primorskega skladatelja Ambroža Čopija za orkester saksofonov z naslovom *Novi Gorici na predvečer praznika*. Dnevi saksofonov v Sloveniji bodo namreč "zaigrali" prvo prireditev v okviru praznovanj ob 50-letnici izgradnje Nove Gorice, v nizu manifestacij, ki bodo potekale vse do junija prihodnjega leta.

S koncertom v Kulturnem domu v Gorici, ki ga 28. t.m. organizirajo Glasbena matica, SCGV Komel in Kulturni dom, pa so želeli prireditelji simbolično povezati obe mesti v glasbi in mednarodnem prijateljstvu. Župan mestne občine Nova Gorica je v svoji poslanici srečanju poudaril, da gre za združenje, v katerem sodelujejo glasbeniki iz petih držav, tako da bo dialog potekal v petih jezikih.

(TG)

ZANIMIV PREDLOG

TRŽAŠKA ULICA POIMENOVANA PO ŽIGI ZOISU?

Ravnatelj ter predsednika zavodskega in dijaškega sveta trgovskega tehničnega zavoda Žiga Zois so na tržaškega župana Riccarda Illyja naslovili pismo, v katerem predlagajo poimenovanje mestne ulice ali trga po Žigi Zoisu ob 250-letnici njegovega rojstva (Zois se je rodil v Trstu 23. novembra 1747).

Predlagatelji to utemeljujejo z dejstvom, kot piše v pismu županu Illyju, "da je baron Žiga Zois zaradi svojega življenja, dela in mišljenja velika, ne samo slovenska osebnost, ki si je že pred četrt tisočletja, brez miselnih in kakršnihkoli pregrad prizadeval za mednarodno sodelovanje na trgovskem, znanstvenem in kulturnem področju, človek, ki ni pozabil na svoje korenine in ki se je zavedal pomena, ki ga ima odpiranje do sosedov in spoznavanje drugih evropskih kultur. Lahko rečemo, da je njegov lik danes, v času evropskih integracij in povezovanja, še kako aktualen."

Vsekakor bo DTTZ Žiga Zois priredil ob 250-letnici Zoisovega rojstva tudi proslavo v Kulturnem domu v Trstu v petek, 21. novembra, ob 20. uri.

PREJELI SMO

ZANKE NOVEGA REGULACIJSKEGA NAČRTA V DEVINSKO-NABREŽINSKI OBČINI

Sedanji občinski upravi se izteka mandat za upravljanje občine, zato se je potrudila, da bi spravila pod streho nov regulacijski načrt, ki je sad medstrankarskih dogovarjanj in ne resničnih potreb ljudi. Kakor pri vseh načrtih gre verjetno tudi tu za nekatere politične mahinacije v škodo slovenskih ljudi. Tudi v preteklosti, ko so sprejemali razne urbanistične načrte, je bila vedno slovenska manjšina tista, ki ni imela besede pri sprejetju zaščitnih ukrepov proti asimilaciji. Tako so npr. v Mavhinjah pozidali hiše za šest stanovanj in sedaj naj bi sprejeli po novem regulacijskem načrtu pravila, po katerih se zaščiti ta predel pred novimi gradnjami. Toda šest novih stanovanj je pripravljenih, da se vanje vselijo italijanske družine in tako porušijo vaško ravnovesje, obenem pa se domačinom prepreči gradnja novih objektov. Že ti so imeli v preteklosti veliko težav pri gradnji oz. popravilu svojih objektov.

Prav tako se mnogi vprašujejo, kako je občinska uprava dovolila, da se v Cerovljah nasproti nove cerkve gradi stavba, ki zakriva pogled na cerkev, ki je uničila zeleno površino, in kako je mogoče, da se gradi v nekraški tehniki tako velika stavba na majhnem prostoru oz. kvadratnih metrih. Oba primera potrjujeta, da se nekatere odločitve sprejemajo v zakulisju. Tudi novi občinski načrt predstavlja nove zanke za naše ljudi (npr. gradnja novih stanovanj pri nabrežinski telovadnici). Vsi pobudniki za zaščito okolja, zeleni ali ne, molčijo, ko nekateri ribarijo v kalnem. Slovenska skupnost, ki je bila še po vojni v večini, je zaradi številnih gradbenih špekulacij v naši občini, včasih izsiljenih ali premišljenih, postala manjšina na svojem ozemlju.

- OBČAN DEVINA-NABREŽINE

6. POHOD NA GRMADO

FOTO KROMA

V nedeljo, 19. oktobra, je Športno-kulturno društvo Cerovlje-Mavhinje priredilo 6. jesenski pohod na Grmado. Zahvaljujoč se predvsem zelo lepemu in sončnemu vremenu, se je pohoda udeležilo veliko število ljudi, ki je prispevalo, da je pobuda cerovskih in mavhinjskih športnih delavcev nadvse uspela.

DEVIN - NABREŽINA

SLOVENSKA SKUPNOST SE PRIPRAVLJA NA VOLILNO PREIZKUŠNJO

Bliža se datum upravnih volitev v občini Devin-Nabrežina, ki bodo 16. novembra. Na volitvah bo Slovenska skupnost nastopila s svojim županskim kandidatom in s svojo listo, potem ko so propadli poskusi, da bi nastopile skupaj stranke, ki so sestavljale dosedanjo levosredinsko upravo.

Županski kandidat Viktor Tance (Foto Kroma)

Nosilec liste Martin Brecelj

Županski kandidat SSk je Viktor Tance, dosedanji odbornik za proračun, kandidati za občinski svet pa so Martin Brecelj (nosilec liste), Vera Tuta Ban, Edvin Forčič, Josip Antonič, Mario Kralj, Pavel Ferfolja, Renco Frandolič, Ivo Kralj, Alenka Legiša, Zoran Lupinc, Milojka Milič, Niko Pertot, Sidonia Radetič, Danijel Šuligoj, Marko Tavčar in Dimitrij Žbogar. Odločitev, da gre SSk sama, in oblikovanje liste sta bila sprejeta na več javnih srečanjih, ki jih je priredila devinsko-nabrežinska sekcija slovenske stranke.

Do odločitve o samostojnem nastopu je prišlo, potem ko je možnost skupnega nastopa levosredinskih strank z županskim kandidatom Giorgiom Retom propadla zaradi vladne krize na vsedržavni ravni. V Rimu se je potem spor zgladil, na krajevni ravni - se pravi v devinsko-nabrežinski občini - pa očitno ne. Tako bo Giorgio Ret nastopil s svojo listo 2000, Demokratična stranka levice, Stranka komunistične prenove in lista "Za Voccija Oljki na poti do Oljke" kandidirale za župana Marina Voccija, kandidat strank Pola svoboščin bo Romano Vlahov, kandidat gibanja Svobodni sever bo Pierpaolo Pergolis, kandidat SSk pa, kot znano, Viktor Tance.

Kot nam je povedal nosilec liste Martin Brecelj, so razlogi za samostojen nastop SSk tudi drugje, točneje v načinu, kako so se pogovori za volilni nastop odvijali, in v dejstvu, da ostale levosredinske stranke niso niti vzele v poštev možnosti, da bi bil županski kandidat domačin, človek, ki obvlada tako slovenščino kot italijanščino, torej oba jezika, ki ju govorijo v občini. Po Brecljevem mnenju so te volitve tudi priložnost za Slovence devinsko-nabrežinske občine, da pokažejo, da obstajajo in da hočejo imeti tudi pomembno besedo pri vodenju občine. To je torej velik izziv za vse Slovence v občini. Poleg tega so kandidati SSk, meni nosilec liste, ljudje, ki prihajajo domala z vseh področij teritorija občine, ki so pripadniki najrazličnejših poklicev in ki uživajo ugled med prebivalstvom. Veliko je med njimi mladih.

Volilni program liste SSk ima na prvem mestu sožitje, zatem problematike teritorija in okolja, gospodarstva, šolstva, kulture, športa in socialnih uslug, javnih del in storitev, administrativnega aparata in osebja ter imovine. To je v osnovnih točkah program, ki bi ga bila morala predstaviti morebitna skupna levosredinska lista (če bi do nje prišlo), nekateri vidiki pa so poglobljeni. To velja zlasti za poglavje, ki je posvečeno sožitju, pa tudi npr. za tisto, kjer je govor o gospodarstvu, pri katerem je treba dati prednost tradicionalnim dejavnostim.

IŽ

SREČANJA S SLOVENSKO PARLAMENTARNO KOMISIJO

Prejšnji petek je bila na obisku v Trstu parlamentarna komisija slovenskega parlamenta za zamejstvo, ki jo vodi poslanec Marjan Schiffrer. V njej so bili predstavniki glavnih strank in poslanka madžarske manjšine v Prekmurju. Srečanja so bila na generalnem konzulatu v Trstu. Prisotni so bili tudi generalni konzul Vlasta Valenčič Pelikan in konzula Tomaž Pavšič in Zorko Pelikan. Člani slovenskega zakonodajnega zbora so se sestali s predstavniki političnih, kulturnih, gospodarskih, športnih in medijskih dejavnikov slovenske manjšine v Italiji. Ob koncu celodnevnih avdicij je predsednik Schiffrer izjavil, da je šlo za temeljito in koristno izmenjavo mnenj s predstavniki manjšine in da bodo v bodoče sledila še druga bolj operativna srečanja.

OB 375-LETNICI OPENSKE ŽUPNIJE

FOTOGRAFSKA RAZSTAVA IN PONOVITEV RECITALA

Na Občinah se prvo leto priprave na jubilejno leto odrešenja - 2000 - ujema s celoletnim praznovanjem 375-letnice župnije. Višek praznika smo pripravili na praznik sv. Jerneja, našega zavetnika. Za Občine je bil to pomemben verski pa tudi kulturni praznik. Ljudje so se zelo dobro odzvali na vabilo k sodelovanju na razstavi restavriranih knjig našega župnijskega arhiva, ki so jo bogatile stare svete podobe in znamenja. Prav tako uspešen je bil odziv krajevnih likovnih ustvarjalcev, ki so sodelovali na razstavi v novem župnijskem domu Andrej Zink, ki ga je blagoslovil tržaški škof na praznik sv. Jerneja, 24. avgusta. Na sam praznik je v popoldanskih urah na prostem potekala slavnostna prireditev, ki je imela bogato kulturno, versko in zgodovinsko vsebino. Režiserka Lučka Susič je v openskem narečju pripravila recital 375 let pod openskim farnim zvonom. Ogledalo si ga je veliko ljudi. Na željo mnogih bomo ta recital ponovili v nedeljo, 9. novembra, ob 17. uri v naši župnijski cerkvi. Na njem sodelujejo mladi recitatorji, CPZ Sv. Jernej z Občin, CPZ Sv. Florijan od Banov in MePZ Višava s Ferlugov. Recital oblikujejo tudi domači pritrkovalci in pihalni kvintet godbenega društva Prosek. Na ta dogodek se bomo pripravili z novo razstavo, ki bo odprta v nedeljo, 26. oktobra, ob 10. uri. Gre za fotografsko razstavo domačina Iva Sosiča, ki je s svojim fotografskim aparatom spremljal celoten potek praznovanja. Razstava bo v novem župnijskem domu Andrej Zink. Odprta bo od 26. oktobra do 9. novembra letos. Lepo vabljeni k ogledu razstave in novega župnijskega doma.

BLAGOSLOVITEV NOVEGA ZVONA NA JEZERU

Škof Ravignani blagoslavlja novi zvon cerkvice na Jezeru (Foto Kroma)

V nedeljo, 19. t.m., je cerkvica sv. Lovrenca na Jezeru zopet dobila svoj zvon. Prejšnjega so pred dvema letoma ukradli neznanci. Novi zvon tehta okoli 80 kg. Ob priložnosti je bila maša, ki jo je daroval škof Evgen Ravignani, ki je zvon tudi blagoslovil; ob njem pa so bili tudi borštanski župnijski upravitelj Maks Suard, škofov delegat za slovenske vernike msgr. Franc Vončina, bazovski župnik Žarko Škerlj in predsednik Duhovske zveze Dušan Jakomin. Po obredu, ki se ga je udeležilo veliko število ljudi, je bila na vrsti preizkušnja, ki so jo opravili botri in botre v narodnih nošah. S pesmijo je nastopil tudi MePZ Slavec-Slovenec iz Ricmanj in Boršta pod vodstvom Danijela Grbca, sledila je družabnost.

PROF. OTMAR ČRNILOGAR V DSI

NIČ NE POMAGA ZNANJE KLASIČNIH JEZIKOV, ČE NE OBVLADAŠ SLOVENŠČINE

IVAN ŽERJAL

Ta misel je verjetno ostala marsikomu v spominu, ko je odhajal s tradicionalnega večera Društva slovenskih izobražencev, ki je bil v ponedeljek, 20. oktobra. Izrekel jo je gost večera, Otmar Črnilogar, duhovnik, profesor in prevajalec Sv. pisma.

Otmar Črnilogar (levo) in Jurij Paljk med srečanjem v DSI

Gosta je predstavil naš kolega Jurij Paljk, bivši Črnilogarjev dijak v semenišču (sedaj škofijski gimnaziji) v Vipavi. Paljk je izpostavil prav tri glavne značilnosti Otmarja Črnilogarja, in sicer duhovništvo, vzgojiteljstvo in prevajanje Sv. pisma (o tem se je v nadaljevanju največ govorilo).

Za duhovniški poklic se je Otmar Črnilogar odločil že zelo mlad (sedaj je župnik v Podragi), kaj kmalu pa je začel učiti v vipavskem semenišču. Tam je poučeval latinščino in filozofijo. Pri tem je Jurij Paljk podal zlasti osebne spomine na leta od 1972 do 1976, ko je obiskoval semeni-šče. Dejal je, da Črnilogar ni gledal nikomur v oči, zanimalo ga je le, če kdo snov zna ali ne. Veliko skrb je posvečal prav slovenščini in je mlade fante znal pripeljati do tega, da so vzljubili slovensko besedo skozi stavčno analizo. Z leti se je Paljkova spoštljivost do Črnilogarja, ki je značilna za odnos med dijakom in profesorjem, spremenila v prijateljstvo.

O svojem prevajalskem delu je spregovoril kar gost sam. Za sodelovanje pri prevajanju Sv. pisma ga je pritegnil dr. Jože Krašovec l. 1979. Novo zavezo so prevajali štirje, med temi sta bila tudi Otmar Črnilogar in Alojz Rebula. Drugih šest je prevajalo besedila iz stare zaveze, poleg njih pa je bilo še več teologov, slavistov idr. Kljub nekemu prastrahu pred božjo besedo, ki je zajel prevajalce, je v petnajstih letih delo steklo in je kakovost tega prevoda ("standardnega prevoda", kot pravijo nekateri) po Črnilogarjevem mnenju v štirih stvareh: v tem, da je delo prevedeno iz grških in hebrejskih izvirnikov, v bogatih referencah ob robu, v izčrpnih opombah in močnih uvodih. Leta, ko je prevajal iz Sv. pisma, so bila za Črnilogarja, kot je sam rekel, lepša od otroških, saj je bil z vsem srcem pri tem in je vedel, za kaj dela.

Gost je med svojim posegom kakor tudi med razpravo, ki je sledila, obširno orisal težave, ki jih je srečal pri prevajanju tako tekstov iz stare kot iz nove zaveze, kot spoznanja, do katerih je prišel. Kot smo že na začetku povedali, je poudaril predvsem pomen obvladanja slovenščine, saj nič ne pomaga, da znaš hebrejsko, latinsko in grško, ko pa nimaš bogatega slovenskega besednega zaklada. Slovenščina pa je po njegovem do konca sposobna izraziti prav vse misli, ki so v Sv. pismu. Slovenski prevod Sv. pisma gre tudi dobro v prodajo (cena je 6.500 SIT), drugo vprašanje pa je, ali in koliko ga ljudje berejo.

KLUB PRIJATELJSTVA V ŠKOFJI LOKI

Sobota, 11. oktobra, je po nekaj mokrih dneh bila kot nalašč za izlet: ne prevroča ne premrzla, sonca pa ravno pravšno mero...

Klub prijateljstva nas je tokrat popeljal v Škofjo Loko, v Crngrob in na Visoko. Pot je bila zelo lepa, saj so nas skoraj ves čas spremljali gozdovi, ki so jih že začele krasiti čudovite jesenske barve.

V Škofji Loki nas je pričakala vodička. Ves čas nas je spremljala ter nam prijazno in potrpežljivo razlagala značilnosti, lepoto in pomembnost krajev, ki smo jih obiskali.

Škofja Loka se je razvila kot mesto v srednjem veku pod gospostvom freisinških škofov - od tod ime Škofja Loka. Njihov grad je danes zanimiv muzej. Loka dobro ohranja značaj srednjeveškega mesta, pa ne kakega zatohlega in temnega. Mesto je polno svetlobe, hiše so dobro ohranjene in lepe. Na velikem trgu stoji "kužno znamenje" v spomin na dobo, ko so zaradi slabih higienskih razmer tistega časa nalezljive bolezni kosile ljudi. Spomenik s tremi kipi svetnikov je lep in zanimiv. Obiskali smo tudi "kaščo", veliko kamnito stavbo. V dveh nadstropjih so razstavljene slike Franca Miheliča, v kleti pa je gostilna. V starih časih so tu hranili poljske pridelke, ki so jih okoliški kmetje prinašali gosposki kot davek - desetino. Vodička nam je pokazala še nekaj značilnosti srednjeveških stavb in nas nato odpeljala v bližnjo vas Sv. Duh v agroturistično gostilno na okusno kosilo.

Popoldne smo se odpeljali v Crngrob. Tam stoji na griču, s katerega je čudovit razgled, znamenita cerkev Marijinega oznanjenja. Že zunanjost je zanimiva s freskami iz prejšnjih časov in z veliko lopo na stebrih. Že od daleč pozdravlja potnika velika freska sv. Krištofa, ko nosi Jezuščka čez reko, polno rib in povodnih mož. Notranjost, ta je šele zanimiva! Cerkev je zgrajena na manjših starih cerkvah, od katerih so v stranski ladji ohranjene nekatere freske. Tu visi na steni tudi prava posebnost: rebro ajdovske deklice. Ajdi so bili velikani. Ljudska pripovedka pravi, da je ajdovska deklica, ki je sicer pasla drobnico, pomagala trpečim tlačanom graditi cerkev. Stopila je z vsako nogo na eno goro in iz reke zajemala vodo, pa tudi lomila kamenje. Najbrž je to velikansko rebro kake živali in ga je morda kak romar prinesel od bogve kod. Resnična dragocenost je glavni oltar v velikem prezbiteriju. Oltar je zelo velik in je čudovito rezbarsko delo. Baje mu ni enakega v Sloveniji in le malokateri v celi Evropi se lahko primerja z njim. Stebri, globoke vdolbine, veliki kipi v njih - vse je v lepih okraskih, nežnih barvah in se blešči v zlatu. V osredju je predstavljeno Marijino oznanjenje: velika kipa Marije in angela. Vse te lepote ni mogoče popisati, treba si jo je ogledati.

Udeleženci izleta Kluba prijateljstva pod "kužnim znamenjem" v Škofji Loki

Zadnji obisk je veljal našemu pisatelju dr. Ivanu Tavčarju, znanemu zlasti po *Visoški kroniki* in *Cvetju v jeseni*. Odpravili smo se v prelepo Poljansko dolino do njegovega nekdanjega dvorca Visoko, kjer je nekoč stala mogočna kmetija. To dolino je Tavčar posebno ljubil, saj je bil rojen v bližnji vasi. Vsa njegova dela preveva ljubezen do rodne zemlje. Sam piše, da bi raje od lakote umrl na rodni zemlji, kot pa živel v izobilju na cesarskem prestolu. Kot odvetnik in ljubljanski župan je živel v Ljubljani in kot odposlanec na cesarskem Dunaju, a svoj dvorec si je postavil v ljubljeni Poljanski dolini. Tu sta z ženo Franjo pogosto gostila manj premožne pesnike in pisatelje. Tu so lahko jahali in igrali tenis - blizu dvorca je ležalo prvo teniško igrišče v Sloveniji. Do tolikega blagostanja je Tavčar prišel tudi po zaslugi bogate žene. Še danes Tavčar občuduje lepo dolino z bronastega sedeža blizu dvorca. Dvorec je zaprt, vendar bronasti Tavčar ni osamljen. Pogosto mu delajo družbo radovedneži kot mi pa tudi kak domač jezdec.

Pot proti Trstu je med prepevanjem in poslušanjem smešnic, ki jih je pripovedovala mala Jana, kar hitro minila. Poslovili smo se z upanjem, da bomo kmalu spet šli na tako prijeten izlet.

NM

SPOROČILO UREDNIŠTVA

Zaradi preobilice gradiva smo morali nekatere članke izpustiti. Objavili jih bomo v naslednji številki. Bralcem in sodelavcem se opravičujemo.

OBVESTILA

NOVOLETNO TAIZEJSKO evropsko srečanje mladih bo letos od 29. decembra 1997 do 2. januarja 1998 na Dunaju. Informacije in vpisovanja pri Alešu Petarosu, Boršt 162, 34010 Trst, tel. 040-228307. Čas za vpisovanje do 10. novembra.

ZAMENJAVA TELEVIZIJSKIH kanalov je povzročila ponekod v mestu in predmestjih določene nevšečnosti. Spomniti velja, da morajo gledalci na Tržaškem naravnati sprejemnike na nova kanala. Tisti, ki spremljajo slovenske TV oddaje preko Ferlugov, se morajo navezati na kanal 40, ostali, ki jim vidljivost omogoča prenosnik pri Miljah, pa na kanal 64. V tistih predelih mesta, kjer se je do nedavnega videl program TV Slovenije 2, se sedaj ta ne vidi več. Če kljub spremembi kanala vidljivost slovenskih deželnih sporedov ni zadovoljiva, pokličite za potrebna pojasnila tehnični urad RAI-a, tel. 7784227.

SLOVENSKI VISOKOŠOLSKI sklad *Sergij Tončič* v Trstu obnavlja letno nagrado *Dr. Frane Tončič*. Zainteresirani naj dostavijo izvod svoje študije do 31. oktobra 1997 Narodni in študijski knjižnici v Trstu, ul.sv. Frančiška 20/I. Prejeta dela bo ocenjevala komisija, ki jo bo imenoval upravni odbor Sklada, nakar bo februarja prihodnjega leta sledila nagraditev.

MLADINSKI ODBOR Slovenske prosvete nudi informacije o socialni akademiji, dvoletnem študijskem tečaju, ki ga organizirajo Slovenski katoliški izobraženci (SKI) s pomočjo Instituta za filozofijo in družbeno etiko pri Teološki fakulteti v Ljubljani in njenem oddelku v Mariboru; ta je namenjen katoliškim laikom, ki bi se radi učinkovito udejstvovali v javnem življenju. Informacije: ul. Donizetti 3, Trst, tel. št. 040/370846 - od 9. do 17. ure.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev prireja v ponedeljek, 27. oktobra, literarni večer s predstavitvijo knjige Marije Pirjevec *Tržaški zapisi* in televizijskega dokumentarca o Borisu Pahorju. Govorila bo prof. Lojzka Bratuž. Začetek ob 20.30.

URA MOLITVE za duhovne poklice, mladino in družine bo v četrtek, 7. novembra, ob 16.30 v barkovljanski cerkvi. Vabita Slovenska Vincencijeva konferenca in Klub prijateljstva.

DAROVI

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: namesto cvetja na grob Viktorije Lavrenčič vd. Krapež Imelda Decleva 15.000 lir, Julka Štrancar 10.000, družina Bak 50.000, družina Bizjak 40.000 in M.P. 50.000.

ZA SEMENIŠČE v Vipavi: v spomin na s. Emo in s. Silvano N.N. 50.000 lir.

BANCAGRICOLA
KMEČKA BANKA
GRUPPO CAER

uredili smo...
...nov sedež
v ulici Milano 25 v Trstu

KMEČKA BANKA

BATTISTELLA ad

uredili smo...
...nov sedež
v ulici Milano 25 v Trstu

BANCAGRICOLA
KMEČKA BANKA
GRUPPO CAER

NOVE POLEMIKE V GORIŠKEM OBČINSKEM SVETU

Goriška občinska uprava je do slovenske realnosti zelo nejasna. Medtem ko moramo vsekakor z zadovoljstvom pozdraviti izdajo izredno lepega dvojezičnega kataloga ob priložnosti razstave o gotskem lesenem kiparstvu, nas drugi dogodki spravljajo v nejevoljo. Tako je bilo tudi pred kratkim, ko je župan protestiral zaradi izjave občinske skupščine iz Nove Gorice o zaščitnem zakonu za Slovence v Italiji. Župan je izjavil, da so v našem mestu odnosi med obema narodnima skupnostima zelo dobri in da bi vsak zakonski poseg v korist Slovencev to stanje sam pokvaril. Dejal je še, da so tudi odnosi z Novo Gorico odlični in da ne razume omenjenega sklepa skupščine iz Nove Gorice. Svetovalec Špacapan je v razpravi pripomnil, da odnosi med obema narodnima skupnostima le niso tako dobri, kot pravi župan, če se slovenski del stalno pritožuje zaradi svoje situacije. Spomnil je tudi na neizpolnjene obljube italijanske države do Slovencev in na evropske norme za zaščito narodnih manjšin. Tem izjavam so sledile običajne izjave desničarskih strank na račun naše skupnosti.

Tudi odnosi z Novo Gorico so večkrat nejasni. Medtem ko sta obe mesti dosegli prvo priznanje s strani Evropske skupnosti z odobritvijo nekaterih skupnih projektov za skupni razvoj, prihaja prav ob odnosih do slovenske manjšine do trenj. Špacapan je v svojem posegu poudaril, da ima Republika Slovenija pravico in dolžnost, da se zavzema za manjšino. Sporočil je tudi, da bo v mesecu februarju prihodnjega leta uradna delegacija Evropske skupnosti na obisku v naših krajih, da bi osebno preverila stanje zaščitenosti naše skupnosti. Evropska skupnost je namenila denarna sredstva za spravo obeh mest in prav temu, in ne samo ekonomskemu razvoju, bi morali obe upravi posvetiti več pozornosti. Na žalost vedno znova ugotavljamo, da zlasti mlajše generacije Italijanov in Slovencev ne poznajo dovolj polpretekle zgodovine teh krajev in da so zato še vedno prisotni predsodki in nerazumevanja. Župan Valenti je izjavil, da ni potrebna med mestoma nobena sprava, v resnici pa nas vsakdanji dogodki vedno znova opozarjajo na bolj ali manj prikrite konflikte. Evropska skupnost je čitno razumela prej kot krajevna oblast, da ne more biti pravega razvoja, dokler si neka skupnost prikriva del svoje zgodovine.

BS

OB 50-LETNICI PARIŠKE MIROVNE POGODBE

PARIŠKA MIROVNA POGODBA, AKTUALEN IZZIV ZA VSE

DANIJEL DEVETAK

Korenine sedanjih političnih in družbenih razmer zamejcev segajo v preteklost, tudi v odločilno leto 1947.

Po slovesnih državniških prireditvah in strokovnih posvetih se je v petek, 16. t.m., našel čas za večer, ki ga je Zveza slovenske katoliške prosvete želela posvetiti krajšemu razmisleku ob doživljanju okrogle obletnice pariške mirovne pogodbe z vidika slovenske manjšine v Italiji. V mali dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici je zvečer z jasno mislijo in zanimivimi dokumentiranimi dognanji v luči manjšinskega političnega dogajanja zadnjih desetletij spregovoril tržaški časnikar Ivo Jevnikar. Že leta 1982 je na Dragi govoril ob tedanji 35-letnici znane pogodbe. Žal, je ugotovil Jevnikar, so marsikatere misli iz govora izpred 15 let še danes močno aktualne. Pariška mirovna pogodba, podpisana 10.2. 1947 in uveljavljena 15. septembra istega leta, je sicer privedla do združitve velikega dela Primorske z matično domovino, toda v zgodovinskem spominu zamejcev ostaja to hud šok. V prvi vrsti je gost večera ugotovil, da je ena izmed temnih strani pogodbe, ki jih je gotovo več kot svetlih, ta, da se ni uresničil sen o zedinjeni Sloveniji. Slovenci, ki živimo v treh pokrajinah Furlanije-Julijske krajine, po vojni vse do danes doživljamo, ob naravnem kopnenju življenjske sile, tudi vrsto neuresničenih obljub in političnih porazov. Omenimo samo 27 let dolg, še vedno neutešen napor, da bi le dobili zakonsko zaščito. Italija je po vojni svečano obljubila, da bo spoštovala temeljne svoboščine v duhu 15. člena pariške pogodbe, za nas preveč neobvezujoče besedilo! Govornik je nadalje omenil še zmeraj odprto rano - fojbe - in tragedijo optantov. Nato je na kratko orisal nastanek in načela povojnih demokratičnih političnih skupin v zamejstvu do prvega deželnega kongresa Slovenske skupnosti v Devinu meseca maja 1975. Poudaril je nasilje, ki so ga bili deležni samostojni in kleni kulturni, prosvetni in politični delavci, ki so pač razmišljali drugače, kot je veleval povojni režim v Sloveniji. To, kar se je dogajalo v Trstu in Gorici z izidom časnika *Demokracija* od 25.4.1947 dalje, je režim namreč obravnaval kot "nov poskus ljudskega izdajstva". To je bil čas ostrih sporov tudi znotraj manjšine. Ivo Jevnikar je sklenil svoj poseg z ustvarjalnimi in izzivalnimi vprašanji: ali smo danes kos nalogam, ki so pred nami? Ali smo kos vlogi manjšine, ko Slovenija vstopa v Evropsko zvezo? Kaj nam danes pomenita demokratično predstavništvo in t.i. multikulturnost?

FOTO BUMBACA

Z leve: Ivo Jevnikar in predsednik ZSKP dr. Damjan Paulin

Sledila je razprava, v kateri smo slišali osebna doživeta pričevanja o stanju pred 50 leti. Govorilo se je o težkih odnosih v manjšini, o veliki revščini po vojni, o ezulih, o nasprotovanju režima. Na dan pa je prišlo tudi dejstvo, da mlajši rod sploh ne pozna niti osnovnih dogodkov manjšinske zgodovine zadnjih petih desetletij (v šolskih programih to seveda ni predpisano; ali gre za premalo oddaljeno - časovno in ideološko - zgodovino?). To je preveč zanemarjena vrzel v naši manjšinski skupnosti. In če korenine sedanjih razmer res segajo v preteklost, je pomembno, da mladi, ki bodo jutri voditelji naše skupnosti, to preteklost poznajo. Izziv za mlade, za šolnike, za politike.

DELEGACIJA IZ KOROŠKE NA OBISKU V OBČINI ŠTEVERJAN

Z desne: Corsi, Visotschnig, pokonci Orjeta Skok, Mirko Kumer, Sima s soprogo, Humar

Delegacija koroških oblastnikov, ki jih je vodil g. Mirko Fric Kumer, je 10. t.m. vrnila obisk števerjanskim upravitelјem. Prisotna sta bila tudi bivši glavar Koroške Sima s soprogo in podžupan v Pliberku Stefan Visotschnig. Na števerjanski občini sta delegacijo sprejela župan Corsi in podžupan Dominik Humar. Župan je orisal delovanje občine in življenje njenih večinoma slovenskih prebivalcev, pa tudi gospodarsko stanje vasi in okolice. Delegaciji sta se tudi menili o gospodarskih in kmetijskih izmenjavah v prihodnjem letu (števerjanski kmetovalci bodo razstavljali vino na sejmu v Celovcu). Koroška delegacija je nato obiskala kmetijo Edi Skok na Jazbinah, pokusili so nov pridelek in se potem razgovorili v grajski kleti (*na sliki*). Kasneje sta se pridružila odbornik in podžupan občine Brda Podveršič in arh. Simčič. Skupno so obiskali še kmetijo Simona Komjanca na Valerišču, pokosili v gostilni Koršič. Vse skupaj je dočakal na Dobrovem župan Mužič; tam so si ogledali klet. Na koncu so gostje obljubili, da bo v najkrajšem času skupina iz Koroške z avtobusom spet obiskala Števerjan.

ABANA BA STELLA V KULTURNEM CENTRU

V ponedeljek, 20. t.m., je v Kulturnem centru L. Bratuž uspešno nastopila glasbena skupina mladih iz Zambije *Abana Ba Stella*, ki jo spremlja misijonar štajerskega rodu p. Miha Drevenšek. Članek in fotografijo bomo objavili prihodnjič.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ PO ENEM LETU

V torek, 21. t.m., so v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž priredili tiskovno konferenco ob prvi obletnici otvoritve prenovljenega Katoliškega doma.

Predsednik Kulturnega centra Franko Žerjal je predvsem izrazil zadovoljstvo ob prvi obletnici delovanja tega pomembnega goriškega kulturnega hrama, v katerem imajo svoje mesto tudi množične slovenske organizacije, kot so skavti, športno društvo Olympia, MePZ L. Bratuž, društvo M. Filej, MePZ M. Filej, Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel, Svet slovenskih organizacij, zadruga Ojsternik in Zveza slovenske katoliške prosvete. Žerjal je bil ponosen na delovanje KC Lojze Bratuž v minulem letu in je časnikarjem tudi predstavil priložnostno publikacijo (*na sliki*), ki jo je uprava KC Lojze Bratuž izdala ob obletnici. Poudaril je, da je Kulturni center Lojze Bratuž večnamenska ustanova, saj se v njenih prostorih lahko prirejajo tako gledališke igre kot tudi koncerti, lutkovne prireditve, center pa lahko sprejme tudi kongrese in seminarje. Nanizal je vrsto prireditev, ki so potekale v lanskem letu, in tudi nakazal letošnje delovanje centra. Povedal je, da so začeli z otroškim abonmajem in z njim dosegli nepričakovan uspeh, saj so imeli isti dan dve predstavi in obe sta bili polno zasedeni. Goriški vrtiljak, kot se imenuje otroški gledališki abonma, bo trajal vso kulturno sezono, veseli pa so ga zato, ker naše malčke uvaja v gledališče. Franko Žerjal je tudi

povedal, da bodo v Kulturnem centru L. Bratuž dali več prostora amaterskim gledališčem; kot prvi bodo na vrsti gledališčniki iz Štandreža, kasneje pa še nabrežinsko gledališče s *Primorskimi zdrahami*, v okviru centra pa bodo tudi organizirali mladinski musical.

Ko je Žerjal predstavljal razstavno dejavnost centra, je dejal, da so letošnjo sezono v KC Bratuž otvorili s pregledno Goršetovo razstavo, prav te dni vse do konca novembra pa bo razstavljal goriški slikar in prenovitelj Katoliškega doma arh. David Faganel. Konec leta naj bi imeli razstavo slikarske kolonije Karitas na Sinjem vrhu, v mesecu januarju naj bi v centru razstavljal Andrej Kosič, v mesecu marcu pa naj bi imeli večjo mednarodno razstavo sodobne umetnosti.

Koncertno in glasbeno dejavnost centra je predstavil ravnatelj glasbene šole Emil Komel prof. Silvan Kerševan, ki je prisotnim prikazal glasbena abonmaja, se pravi: koncertno sezono in t.i. Srečanja z glasbo, zanimive glasbene večere, na katerih bodo posamezne tematike poglobljene in na nevsiljiv način prikazane goriški publiki.

JUP

"ETICA 97": SOCIALA VSTOPA V EVROPO

Goriško sejmišče je spet odprlo svoja vrata, a tokrat sejmu, ki mu ne najdemo primere v naših krajih in tudi daleč okrog ne.

Etica 97 **je naslov dogajanju na goriškem sejmišču ob Soči, ki se je pričelo v sredo, 22. t.m., in se bo končalo v nedeljo, 26. oktobra. Gre za sejem dobrodelnih in prostovoljnih organizacij, pomena katerih se bomo najbrž zavedali šele čez leta, saj so to vse prostovoljne, dobrodelne ustanove, o katerih se odločno premalo piše, pa najsi gre za Karitas ali pa za ustanove, ki skrbijo za reveže, alkoholike ali narkomane.**

V Gorici so se in se bodo vse do nedelje zbirali izvedenci, ki se vsak dan ukvarjajo z ljudmi, katere je naša družba potisnila na rob. Delovanje dobrodelnih ustanov se danes splošno že imenuje t.i. Tretji sektor družbe; s tem izrazom zaobjemamo vse tisto karitativno in prostovoljno delo, ki ni plačano, ampak sloni na človeški ljubezni do sočloveka, do bližnjega, ki se je sam zapletel v neke zanke in iz njih ne more ali pa ga je družba potisnila v kot, iz katerega ne najde rešitve. Veseli smo, da se je goriško sejmišče za nekaj dni spremenilo v prostor, kjer si bodo italijanski, slovenski, avstrijski, hrvaški, bosanski, nemški in drugi izvedenci izmenjali svoja mnenja in izkušnje iz dela med vsega potrebnimi ljudmi.

Goriško sejmišče v teh dneh izpostavlja pred oči vse javnosti to, kar mi že dolgo govorimo: cilj naše družbe ne more biti gospodarski trg in kapitalistični dobiček, ampak predvsem in samo človek. Solidarnost torej in sprejemanje drugačnih, manj srečnih, a zato nič manj naših soljudi in predvsem pa pomoč potrebnim in na rob potisnjenim!

Več o dogajanju na sejmu Etica 97 naslednji teden.

PRVI KONCERT NOVE SEZONE SCGV EMIL KOMEL

Ob 100-letnici smrti Brahmsa in ob 170-letnici smrti Beethovna bo prvi koncert letošnje sezone SCGV Komel posvečen samospevom teh dveh glasbenih velikanov. V četrtek, 30. t.m., bo ob 20.30 v veliki dvorani Kulturnega centra L. Bratuž nastopil bolonjski Trio Brahms skupno s tenorjem Leonardom De Lisijem. Koncert prireja glasbena šola v sodelovanju z diplomskim tečajem za operaterje na področju spomeniškega varstva videmske univerze.

KOMEDIJA "SREČA NA KREDIT" V KULTURNEM CENTRU

Člani dramskega odseka Prosvetnega društva Štandrež bodo nastopili v nedeljo, 26. t.m., ob 17. uri v Kulturnem centru Lojze Bratuž s komedijo Marcela Francka *Sreča na kredit*. Predstavo režira Emil Aberšek, nastopajo pa Majda Paulin, Anita Lutman, Marko Tabaj, Daniela Puja, Marko Brajnik in Marjan Breščak. To je prvi letošnji nastop štandreške dramske skupine v Kulturnem centru. Za november napovedujejo nastop štandreške mladinske dramske skupine z igro *Vidi se, da je tvoja hči*.

DR. FRANCU FELCU V SPOMIN

KAZIMIR HUMAR

Pred mesecem dni je dr. Franc Felc doživel nesrečo na cesti. Pripeljali so ga v bolnišnico na Katinaro v globoki nezavesti. Nazadnje ga je Bog poklical k sebi v četrtek, 16. t.m.

Pokojni g. Felc je dočakal 80 let, saj se je rodil v Čekovniku nad Idrijo 18.9.1917 v delavski družini, v kateri se je rodilo šest otrok. Po osnovni šoli v Idriji je le-ta prišel za eno leto v pripravnico v Alojzijevišče, od tam v prvi razred gimnazije v goriško malo semenišče. Tam je opravil gimnazijo in licej ter nato vstopil v goriško bogoslovje. V mašnika ga je posvetil nadškof Margotti 23.5.1940. Italija se je pripravljala, da vstopi v vojno, zato je nadškof pohitel s posvetitvami novih mašnikov. Po novi maši je bil g. Felc najprej nekaj mesecev za kaplana v Idriji. Ker je tedanja oblast internirala župnika v nemškem Rutu g. Bandelja, je novi mašnik Felc odšel na njegovo mesto. Ko se je g. Bandelj vrnil, je g. Felc odšel v Stržišče. Toda izpraznilo se je mesto župnika v Kojskem in nadškof je imenoval g. Felca za župnega upravitelja v briški vasi. Toda tu se je zameril tedanjim voditeljem OF, ki so ga v novembru 1943 aretirali in odpeljali proti Marijinemu Celju; vodil jih je dr. Anton Rustja. Spotoma so se ustavili na seniku in komandant Rustja je na tiho prišepnil g. Felcu: "Zgini!" Tudi sam je isto noč "zginil" ter se javil v Čedadu. Tako g. Felc ni postal mučenec kot pozneje Lado Piščanc, Ludvik Sluga, Izidor Zavadlav idr.

Felc se je zatekel v Gorico in nadškof ga je zaradi nevarnosti poslal v kraj Motta di Livenza. Toda ob razmejitvi Primorske v cono A in B junija 1945 se je Felc vrnil in bil imenovan za kaplana v Kanalu ob Soči, vendar ne za dolgo, ker ga je nadškof poslal kot kaplana v Oglej. Tam se je pa javil dunajski nadškof in povabil kaplana Felca v dunajsko škofijo. Po dveh letih kaplanovanja v Ogleju je zapustil goriško nadškofijo in odšel na Dunaj. Tu je obiskoval tudi univerzo in dosegel doktorat iz teologije. Imel je izreden spomin in dar za jezike, saj je govoril francosko, angleško in celo rusko.

Toda potrebovali so pomoč v Nemčiji za slovenske delavce in begunce. Felc je zato pustil Dunaj in se preselil v Nemčijo za izseljenskega duhovnika. Ustavil se je v Stuttgartu in pozneje še kje, saj ga je zaneslo tudi v Francijo in Anglijo. Obiskal je celo Moskvo. Vendar se je želel vrniti v rodno škofijo. Nadškof mu je poveril upravo Zgonika leta 1985. To župnijo je upravljal do leta 1991, ko je stopil v pokoj ter se naselil v Gorici, kjer sta živeli njegovi sestri.

Kot je videti iz tega bežnega pregleda, je bilo življenje pok. dr. Franca Felca zelo raznoliko in polno doživetij. To se je izpričalo tudi ob njegovi smrti. Njegov pogreb je bil določen za torek, 21. oktobra, v goriški stolnici. Toda nenapovedano je sodišče postavilo "veto" in pogreb so morali prestaviti. Zato bomo o pogrebu poročali prihodnjič.

Dragi dr. Franc Felc, nemirno je bilo tvoje srce, a trdno upamo, da boš našel svoj večni pokoj na goriškem pokopališču in čakal z drugimi sobrati večno vstajenje.

ČESTITKA

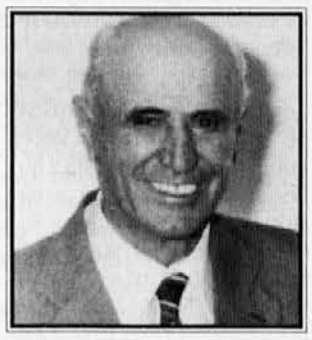

V Števerjanu v Ščednem Danijel Miklus svoj 90. rojstni dan slavi. Še vedno mladosten, nasmejan se drži in se ne zaveda, da mu na ramenih že 90 križev čepi. Naj ga zdravje in sreča spremljata še toliko dni! To mu iz srca žena Milka in vsa domača klapa želi.

- DRUŽINA MIKLUS

PRVIČ SE JE V GORICI VESELO ZAVRTEL GORIŠKI VRTILJAK

IVA KORŠIČ

FOTO BUMBACA

V petek, 11. t.m., se je kar se da razigrano prvič zasukal Goriški vrtiljak v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž. Dopoldne sta si sledili dve predstavi: ob 10. uri za malčke iz vrtcev in šolarje didaktičnega ravnateljstva iz Doberdoba, ob 11.30 pa za tiste iz goriškega. Vsakič so otroci napolnili dvorano in se za pol ure radostno preselili na neizmerne pravljične planjave. Igralci Lutkovnega gledališča Maribor, Karla Godič, Danilo Trstenjak in Maksimiljan Dajčman so s prepričljivim uvodnim prerekanjem, kdo bo pripovedoval pravljico, spravili male gledalce v odkrit smeh in jih sproščeno uvedli v igrico o Snegulčici. Prav gotovo jo dobro poznajo tudi najmlajši. V njej se pač kot v vseh pravljičnih zgodbicah bijeta dobro in zlo. Dobrota seveda podre vse ovire in pogumno premaga zlo. Privlačno pravljico o črnolasi in snežnobeli kraljični je po besedilu bratov Grimm napisal Pavel Polák, češki režiser, ki že nekaj let uspešno sodeluje z mariborskim lutkovnim gledališčem. Po njegovi zamisli je prav za to gledališko skupino nastala nova inačica znane pravljice. V dogajanje je vpletel tri igralce-razlagalce, ki s svojim posegom ublažijo napete oz. žalostne trenutke. Igralci so s svojo predanostjo gledališkemu poklicu, ki izžareva veliko ljubezen do malih, a zahtevnih poslušalcev, brezhibno vodili lutke in jasno začrtali značaje pravljičnih junakov. Občudovali smo (predvsem D. Trstenjaka, ki je odigral igralca, slugo in vseh sedem palčkov) njihovo spretnost pri spreminjanju glasov. Palčki so z dobro izoblikovanimi potezami in poskočno pesmijo tako navdušili otroke, da so kar sami začeli ritmično ploskati. Nekateri pa so ob koncu celo zapeli s škrati. Prijetne glasbene spremljave je zasnoval Gregor Strniša. Nadrobno izdelane lutke iz lipovine so izrezljali češki lutkarji.

Ko so učenci odhajali na avtobus, sta se na vedrih obrazkih zrcalili iskreno odobravanje in zadovoljstvo. Nekaterim se je predstava zdela še prekratka; celo najmlajši, ki so jih pospremili starši ali nonoti, so vztrajali do konca in znali natančno povedati o strupenem jabolku, poljubčku...

Lepšega uvoda v prvi Goriški vrtiljak tostran meje ne bi mogli pričakovati. Z njim so bili zadovoljni tudi spremljevalci otrok in pobudniki gledališke sezone, Kulturni center Lojze Bratuž in Primorsko dramsko gledališče. Prijazna dekleta, ki so ob vstopu v dvorano spremljala četico šolarčkov na določena mesta, so s svojo prisotnostjo omogočila red in preprečila prerivanja in gnečo ob izhodu.

Po tem spodbudnem začetku vrtiljaka že nestrpno pričakujemo drugo uprizoritev, ki bo 7. novembra. Mladi igralci iz Deskel in Anhovega bodo zaigrali *Volka in kozličke* (kdor ne bo mogel do takrat vztrajati brez igric, naj gre 25. t.m. ob 16. uri v novogoriški Kulturni dom. Tam bodo *Norčije v gledališču*; prikazalo jih bo Prešernovo gledališče Kranj).

Mali in veliki polži, prijatelji Goriškega vrtiljaka, na svidenje!

KULTURNI DOM / "ACROSS THE BORDER"

GLASBA JE KOMUNIKACIJA!

Premostimo meje (Across the border): to je "mlado" ime nove pobude Kulturnega doma, ki želi omogočiti mladim krajevnim glasbenim skupinam, da se predstavijo javnosti, meščanom pa, da skupine spoznajo. Pa še nekaj: z izkupičkom koncertov, ki imajo dobrodelen namen, se skušajo hvalevredno podpreti človekoljubne pobude.

Prvi koncert, izkupiček katerega bo služil nakupu vozičkov za invalide - vojne žrtve - v Sarajevu, je bil v petek, 17. t.m., ko je stopila na oder skupina Juke Box. Sestavljajo jo mladi iz Goriške, in sicer Manuel Soban (bas kitara in glavni pevec), Andrej Jussa (kitara in glas), David Bensa (klaviature in glas), Ezio Zuppel (bobni). Izkazali so se z angleškimi, italijanskimi in slovenskimi pesmimi, nekatere od teh so spisali sami. Prav to je bil, kot je uvodoma omenil glasbeni kritik in časnikar Giuliano Almerigogna, cilj nove pobude: omogočiti na goriški zemlji, ki je od vedno bila stičišče jezikov, narodov in kultur, vedro srečanje med temi različnimi dejavniki, da bi vsi skupaj lahko gledali na prihodnost z večjo mero upanja. In katera skupna govorica bi lahko bila za to učinkovitejša od univerzalne glasbene govorice?

Mladi skupine Juke Box so peli pesmi znanih skupin ali posameznikov, kot so Bob Marley, Ligabue, U2, Beatles, Elton John, Pink Floyd idr. Njihov trud je s časom poplačan, saj so dokazali znaten napredek v primerjavi s prejšnjimi koncerti, znajo pa tudi vzdrževati prijeten in "nalezljiv" stik z občinstvom. Za njimi je stopil na oder izreden gost, Aldo Tagliapietra, ustanovitelj in pevec italijanske skupine *Le Orme*, ki je v nekaj desetletjih pustila svojo "sled" v zgodovini italijanske rock glasbe. Tagliapietra, ki rad daje občutljivo pozornost tudi izpovednim besedilom svojih pesmi, je leta 1991 že nastopil na goriškem gradu na koncertu za mir v Bosni. Skupno s kitaristom (sinom) Davidom in Francescom Satinijem (na bobnih) je tokrat navdušujoče in v zelo osebnem stilu predstavil nekaj svojih pesmi, rad pa je segel tudi po repertoarju znanih rock skladb iz zlatih 60. let. Večer so sklenili ti trije glasbeniki, ki so skupno s skupino Juke Box zapeli pesem *Dolce Vukovar* in pa veliki uspeh skupine Le Orme *Amico di ieri*.

Direktor Kulturnega doma Igor Komel je naglasil, da bo ustanova, ki jo on predstavlja, s svojo trmo vodila naprej pobudo. To jim iz srca želimo.

DD

Zlatarna ŠULIGOJ

1897-1997

Posebne ugodnosti ob 100-letnici

Ul. Carducci 49 - GORICA

OBVESTILA

V PETEK, 24. t.m., bo ob 14.30 v dvorani goriškega pokrajinskega sveta posvet z naslovom: *Darko Bratina - Nadaljujmo njegovo delo na kulturnem in političnem področju v korist naše skupnosti*. Sodelovali bodo sopotniki pri plodovitem delu in podvigih pokojnega senatorja. Vabljeni!

NEKDANJI LICEJCI vabijo v Zavod sv. Družine k maši, ki jo bo v sredo, 29. oktobra, msgr. Močnik daroval ob 16. uri v spomin na prof. Milana Bekarja ob stoletnici njegovega rojstva.

SLOVENSKO PLANINSKO društvo Gorica bo od 2. do 6. januarja priredilo zimovanje, primerno za družine z otroki, v Podkloštru (Arnoldstein) ter tečaj smučanja. Polpenzion po zelo ugodnih pogojih. Inf. in prijave pri Loredani tel. 21417, čimprej zaradi rezervacije prostorov.

PLANINSKO DRUŠTVO prireja 16. novembra tradicionalno družabnost - martinovanje v hotelu Planika v Ajdovščini. Ob zadostnem številu prijav bo tudi avtobusni prevoz. Ogled kulturnih in drugih zanimivosti gornje Vipavske doline. Prijave na sedežu društva (u. Malta 2 - tel. 33029) ob sredah od 11. do 12. ure in četrtkih od 19. do 20. ure.

NOVOLETNO TAIZEJSKO evropsko srečanje mladih bo letos od 29.12.1997 do 2.1.1998 na Dunaju. Informacije in vpisovanja do 10. novembra pri Alešu Petarosu, Boršt 162, 34010 Trst, tel. 040/228307.

SOŽALJE

Uredništvo in uprava Novega glasa izrekata Mirjam Koren občuteno sožalje ob izgubi moža in spoštovanega režiserja Vuka Babiča.

DAROVI PRIHODNJIČ

KD SABOTIN - RAJONSKA KONZULTA PEVMA-OSLAVJE-ŠTMAVER

8. JESENSKI POHOD NA SABOTIN

SOBOTA, 25. oktobra, ob 20.30 na sedežu društva v Štmavru: nastop MoPZ Štmaver, predavanje in ogled dokumentarnega filma: *Stare obrti* (avtor Matjaž Pintar), otvoritev razstave *Svet v miniaturi, veliko veselje in zadoščenje*; razstavlja Pino Rivolt (razstava bo na ogled tudi v nedeljo, 26. t.m., in 16. novembra).

NEDELJA, 26. oktobra 1997, ob 8.30: srečanje in **pohod na Sabotin**, sv. maša pri razvalinah cerkve sv. Valentina, sledila bo družabnost na sedežu društva v Štmavru

Toplo vabljeni!

V SODELOVANJU Z GORIŠKIM CENTROM ZA ARHEOLOŠKE IN ZGODOVINSKE RAZISKAVE, ŽUPNIJO PEVMA-OSLAVJE-ŠTMAVER, ZVEZO SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

vabi na odprtje razstave

DAVIDA FAGANELA

v petek, **24. oktobra 1997, ob 19. uri.**

Umetnika bo predstavil Jurij Paljk

RAZSTAVA BO ODPRTA DO 20. NOVEMBRA 1997 PO NASLEDNJEM URNIKU: OD 10. DO 12. URE IN OD 17. DO 19. URE VSAK DAN, TUDI OB PRAZNIKIH.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICE

POKLON VOJNIM ŽRTVAM

v nedeljo, **26. oktobra 1997**

ob 14.30 na grobu prof. Mirka Fileja v Štarancanu
ob 15. uri pred grobnico v Gonarsu

SODELUJEJO MePZ PODGORA IN RECITATORJI

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

Dramski odsek PD Štandrež bo uprizoril **komedijo Marcela Francka**

SREČA NA KREDIT

v nedeljo, **26. oktobra, ob 17. uri**, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici

GLASBENA MATICA GORICA - SCGV E. KOMEL GORICA - KULTURNI DOM GORICA

DAN SAKSOFONA

KONCERT ORKESTRA SAKSOFONISTOV IZ PETIH DRŽAV

Kulturni dom - Gorica, ul. I. Brass, 20, **v torek, 28. oktobra 1997, ob 20.30**

VSTOP PROST, VABLJENI!

VIDEM / 18. OKTOBRA

NOVO SREDNJEEVROPSKO GLEDALIŠČE V NAŠI DEŽELI

ERIKA JAZBAR

86 let po požaru, ki je leta 1911 uničil gledališče Sociale, je Videm lahko po nekaj generacijah, številnih neuresničenih načrtih, polemikah in sporih vnovič otvoril novo koncertno sezono v novozgrajenem gledališču...

Nova zgradba, ki je Videm stala 31 milijard, nosi ime po Raffaellovem učencu, slikarju in kiparju Giovanniju del Ricamatore, ki mu pravijo tudi Giovanni da Udine. V soboto zvečer, 18. oktobra, je 1200 privilegiranih ljubiteljev klasične glasbe doživelo koncert, ki je na najbolj slovesen način uvedel v novo poglavje kulturnih srečanj na Videmskem.

Trenutek je bil posebno pomemben ne le za mesto oz. našo deželo, saj se podobne slovesnosti ne ponavljajo zelo pogosto. V Italiji so namreč v letu 1997 odprli le dve pomembnejši gledališči, in sicer prenovljeni teater Verdi v Trstu in gledališče Massimo v Palermu, vendar v obeh primerih je šlo le za popravitvena dela in ne za novo zgradnjo. V času, ko doživlja italijanska umetniška dediščina hude udarce predvsem v Umbriji in Markah, je otvoritev novograjenega gledališča posebno slovesen trenutek, ki lahko nosi v sebi močno vsebino.

V soboto zvečer so številni ugledni, institucionalni (italijanski zunanji minister Dini) in tudi paradni gostje morali priznati, da so novi prostori nad vsako kritiko. Na oder so namreč lahko postavili koncert, ki ga le redkokdaj izvajajo zaradi številnih nastopajočih, pa tudi zaradi zahtevnih vlog. Mahlerjevo 8. simfonijo iz leta 1906 je mojstrsko izvedlo pod taktirko dirigenta Antona Nanuta 450 profesionalcev, članov videmske filharmonije, šestih zborov ter solistov. Nanut je dopolnil videmsko filharmonijo z glasbeniki iz širokega srednjeevropskega prostora, saj sta ob zboru tržaškega Verdija ter pevcih iz Madžarske sodelovala iz Slovenije mladinska zbora Radiotelevizije in Carmina Slovenica iz Maribora.

S takšno izbiro je videmsko gledališče hotelo pokazati, da se namerava vključiti v širši kulturni prostor Srednje Evrope, kar je dokazalo že s svojim otvoritvenim koncertom, ki je bil slovesen in odličen, vendar brez pretirane pompoznosti in nepotrebnega baroka.

OKTOBRSKA PESTROST NA GORIŠKEM

PRELET AKTUALNIH DOGODKOV

NOVA GORICA. Preteklo soboto so v Novi Gorici obeležili pomemben jubilej: **50-letnico delovanja Goriških lekarn.** Slovesnosti, ki je bila v modri restavraciji podjetja Kompas v Vrtojbi, so se udeležili člani sedanjega kolektiva Goriških lekarn, bivši sodelavci, upokojenci in poslovni partnerji. Navzočim sta spregovorila novogoriški župan Špacapan in direktorica Ksenija Ribolica. V kulturnem programu je nastopila kitaristka Tanja Brecelj, uradni del slovesnosti, ki so ga zaznamovala številna voščila za nadaljnje uspešno delo, pa je obogatil družabni del, v katerem je stekel sproščen pogovor bivših in sedanjih sodelavcev.

NOVA GORICA. Podjetje Hit je pretekli teden slovesno predalo namenu **nov Športni center**, ki ga je s prisotnostjo počastilo veliko število slovenskih olimpijcev, ki so obiskali Novo Gorico in novemu športnemu središču dodali poseben pečat. Objekt, nameščen v neposredno bližino Televizije Primorka, je nameščen v bivše hale podjetja Cimos, ki jih je kupilo podjetje Hit. Novi center bo namenjen rekreaciji športnikov in ljubiteljev športnih aktivnosti, v njem pa bodo spričo prostorskega razkošja potekale športne in druge prireditve.

VITOVLJE. Krajani Vitovelj in tamkajšnje Kulturno turistično društvo so preteklo nedeljo pripravili **praznik kostanja**. Prireditev, za katero si želijo, da postane tradicionalna, je zaznamovala odlična letina vitoveljskega marona; z njim so polepšali osrednji prireditveni prostor. V sončni, topli in prijetni nedelji so krajani Vitovelj in zaselkov, ki so pomagali pri organizaciji praznika, pripravili sprevod, v katerem so predstavili spravilo kostanja, klatenje, obiranje in obrezovanje pa tudi druge jesenske kmečke običaje. Program se je nadaljeval s tekmovanjem v klatenju in spravljanju kostanja, v tem je zmagala ekipa iz Užič s pokušino mošta in prodajo kostanja. Organizatorji so poskrbeli za družabno igro "svinjska sreča", v kateri so se poizkusili številni obiskovalci. Nedelja v Vitovljah je minila v znamenju odličnega razpoloženja, izvrstne organizacije, čeprav se je praznik prvič obhajal, in dobre zabave, za katero so v družabnem delu programa poskrbeli člani ansambla Čuki. Prijeten program, ki se je zavlekel v pozne večerne ure, so popestrili bogat srečolov, razstava in prodaja peciva vitoveljskih žena, degustacija in prodaja kostanja in mošta ter izjemno lepa razstava del Stanka Hrovatina, samouka, domačina iz Vitovelj. Za dobro izvedbo prireditve je poskrbelo Kulturno turistično društvo Vitovlje ob pomoči krajanov in sponzorjev.

ZEMONO. Na dvorcu Zemono so pred dnevi na slovesnem srečanju **vpisali tretjo generacijo študentov na Fakulteto za znanosti o okolju**, ki deluje v Novi Gorici. Študentom iz Slovenije, Italije, Avstrije, Nemčije in Romunije je vpisne listine podelil prof. Boštjan Žekš, dekan Fakultete. Pozdravne besede publiki v koncertni dvorani na Zemonu je namenil profesor Danilo Zavrtanik, slavnostni govor pa je imel dr. Slavko Gaber, minister za šolstvo in šport Republike Slovenije. Uradnemu delu srečanja in pričetku novega študijskega leta sta se pridružila bogat kulturni program, v katerem sta nastopila tenorist Dušan Kobal in pianist Aleksander Vodopivec, ter uradni sprejem vseh udeležencev.

ŠMARTNO. V petek, 24. t.m., prireja Turistično društvo ob 19. uri v Šmartnem **Večer ljubezni.** Na njem bosta z ljubezensko poezijo in prozo nastopila literatka Marjana Remiaš in s pesmijo Nonet Brda pod umetniškim vodstvom Radovana Kokošarja. Večer bo z besedo povezovala Vesna Humar, v imenu organizatorjev pa bo spregovorila Kati Pojavnik, predsednica TD Šmartno. Večer ljubezni napoveduje ciklus nenavadnega literarnega prepleta besede in glasbe, s katerim se bodo Nonetovci in Marjana Remiaš predstavili ljubiteljem tovrstne umetnosti tudi drugod.

MR

"PRIHODNOST JE V ROKAH REVEŽEV TRETJEGA SVETA"

KAJ SE NAM PRIPRAVLJA?

RUDI BOGATEC

Pred leti je EGS izdala brošuro, v kateri se je med drugim spraševala: "Kaj pijete pri malici? Kavo, čaj ali čokolado?"...

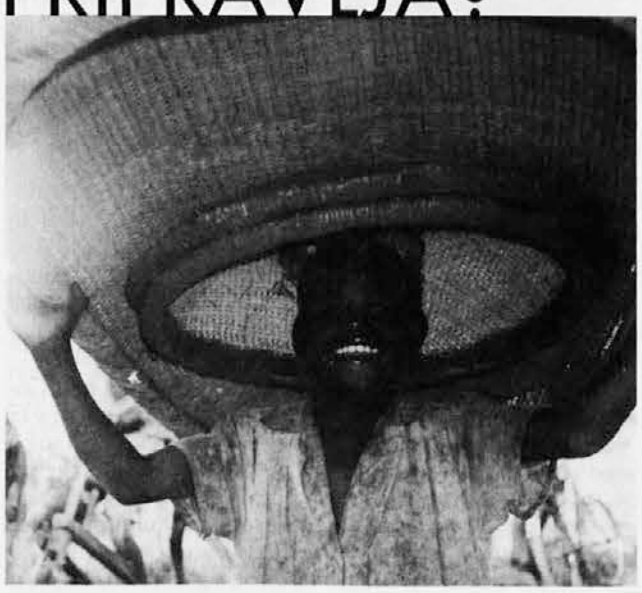

Vse tri uvažamo iz tretjega sveta. Morda niti ne pomislimo, da dobimo 90 odstotkov petroleja in kar 95 odstotkov vsega urana iz tretjega sveta. Naravni gumi, bombaž, juta, dragi les: vse prihaja iz južnih krajev. Polovica rudnin prav tako. A kaj se dogaja? 40 odstotkov vse naše proizvodnje prodajamo tretjemu svetu. Kako to, da je Evropa vedno bogatejša, tretji svet pa vedno revnejši? Ta nam prodaja surovine, a cena le-teh dosega samo deset odstotkov cene končnih proizvodov. To se pravi: če proizvod stane 100 lir, eni dobijo 10 lir in ostali - mi - 90. Ko pa jim prodajamo svoje končne izdelke, morajo oni plačati 90 lir zanje in ne 10 lir, kolikor so iztržili sami za svoje surovine; to pa zato, ker cene njihovih surovin in tudi izdelkov določamo mi. Oni so prisiljeni od nas kupovati po ceni, ki jo določamo mi; tudi zato se ne morejo rešiti dolgov. Tako plačujejo samo obresti za dolgove in ne morejo odplačati glavnine dolgov. Ko jim mi kaj darujemo, si za ta denar njihovi vladarji kupujejo orožje, ne pa gnojil in strojev. Vsi bi se morali sramovati, da naše blagostanje temelji na izžemanju revnih narodov. Toda pisec omenjene brošure se izgovarja, češ da tudi drugi delajo isto. Italija dobi od takega trgovanja nekaj manj denarja kot Amerika, Japonska in Rusija. Ker krademo manj kot drugi, naj bi bili pošteni!

Danes ni več čas za krajevno gospodarstvo, ker je dobilo gospodarstvo svetovne razsežnosti. S pomočjo računalnikov in telefona lahko danes človek proda oz. kupi na milijarde dolarjev na uro, in to ne glede na javni in obči blagor. Nekoč so govorili: *Aurum non olet*: denar je mrzel in navadno tudi tisti, ki ima opravka z njim. Svetovni kapital se ne zanima za lakoto v svetu, za probleme ljudi brez kruha, za zavarovanje proti nezgodam pri delu in niti ne za ekološke probleme. Njegov zadnji cilj je samo čimvečji dobiček. Danes bi se morali vsi na glas vprašati: bo globalizacija gospodarstva pospeševala razvoj vseh narodov? bo na svetu nastala večja pravičnost pri razdelitvi materialnih dobrin in bo pripomogla vzpostaviti svetovni mir ali pa bo povzročila samo eksplozijo jeze in sovraštva pri izkoriščanih narodih?

Abbè Pierre, kapucin, ki se bori za odpravo revščine na svetu, pravi takole: "Prihodnost je v rokah revežev tretjega sveta." Ali smo zato proti globalizaciji gospodarstva sveta? Nemški tednik *Die Zeit* piše: "Biti danes proti globalizaciji gospodarstva je isto, kot da se jeziš na slabo vreme." Nekateri pa so drugačnega mnenja, češ da se po padcu komunizma pripravlja zmaga liberalizma. Danes je v nevarnosti delo samo (vedno manj zaposlenih itd.). Delavci so vedno manj zaščiteni, družinski oče z lahkoto izgubi delovno mesto, podjetja se vedno bolj poslužujejo t.i. dela part-time in delavcev na črno. V tretjem svetu delavcev ne manjka in so slabo plačani, zato marsikateri podjetnik vlaga v dežele tretjega sveta in delavci pri nas ostajajo brez dela.

Kaj pravi k vsemu temu sv. oče? Rešitev iz zagate je solidarnost, to se pravi: vsi naj se zavzamejo za skupni blagor, ker smo vsi odgovorni za vse. Dobiček ne sme biti edino pravilo gospodarstva! Res je, da se je stanje marsikje izboljšalo: življenjska doba je daljša, na leto umre pet milijonov otrok manj kot pred leti, nepismenost se počasi odpravlja, revni narodi danes pridelajo zase polovico nujno potrebnih živil, pred leti samo četrtino. Žal pa tudi danes ugotavljamo, da je bogastvo večkrat v rokah maloštevilnih ljudi, več kot milijarda ljudi pa živi v skrajni revščini. 50 tisoč otrok vsak dan umira za lakoto in za posledicami podhranjenosti; naraščanje brezposelnosti povečuje število kriminalnih dejanj, po mestih gospodarijo oborožene tolpe, bogatini spreminjajo svoje domove v moderne trdnjave. Nismo več v predvojnih časih, danes uživamo več svobode in se moramo sami odločati za vse. Naši predniki so se morali podvreči starim navadam in slediti starejšim ljudem. Zdaj si vsakdo izbere svobodno življenjsko pot in svojega zakonskega druga. Zato naj vsakdo skuša razumeti samega sebe in naj si odgovori, kaj si v resnici želi in kaj potrebuje, kakšne zmožnosti in možnosti ima. Isto velja za vsako družino, v kateri si morajo člani pomagati kot stebri, ki podpirajo streho skupnega doma. Če so si stebri preblizu ali predaleč, se streha zruši.

Denar naj služi temu, da se bodo z njim ustvarjala nova delovna mesta, in to tako za vodilne ljudi kot tudi za delavce. Če bomo gledali samo na dobiček, bodo sicer res najprej trpeli samo delavci, a na koncu bodo kratko potegnili tudi delodajalci, ker bo prej ali slej prišel nekdo, ki bo vse spravil v svoj žep.

NA PRIMORSKEM

RAZLIČNA MNENJA O NOVIH OBČINAH

V Sloveniji se pripravljajo na drugi del uvajanja krajevne samouprave. Prva faza je bila izvedena l. 1994, ko je bilo v državi v naglici in brez temeljitih priprav ustanovljenih 147 novih občin. Med njimi je bilo 136 t.i. navadnih občin in 11 mestnih občin. V drugem delu izvajanja krajevne samouprave pa naj bi ustanovili 22 novih občin, čeprav je bilo predlogov za kar 100 novih občin.

Pri snovanju predlogov in pobud za razvoj lokalne samouprave nastaja veliko pomislekov glede vloge mestnih občin. Ustavno sodišče Slovenije je v svoji odločbi zapisalo, da sta vsaj dve mestni občini, v Kopru in Novem mestu, preveliki, ter naj bi ju razdelili na več manjših občin. Tudi za druge mestne občine je sodišče menilo, da je zelo vprašljivo, če izpolnjujejo pogoje in merila za takšno obliko samouprave. Na zborih prebivalcev mestne občine Koper pa zdaj zavračajo omenjena stališča najvišjega sodišča v državi. Sklicujejo se na referendume v preteklosti, na katerih so se odločili za ustanovitev sedanje občine. Opozarjajo tudi na visoke stroške, ki naj bi jih terjala ustanovitev treh novih občin. Po mnenju pristojnih vladnih organov bi namreč obstoječo občino morali razdeliti na občine Koper, Ankaran-Škofije, Dekani in Šmarje-Marezige. Dokončno odločitev o prihodnji podobi samouprave na obalnem območju bo sprejel parlament, in sicer najkasneje do naslednjih volitev županov in občinskih svetov, ki bodo proti koncu l. 1998. Medtem pa je vlada zavrnila predlog poslanca, naj bi tudi Piran dobil status mestne občine.

Tudi na območju mestne občine Nova Gorica potekajo živahna soočanja. Iz sedanje občine naj bi se izločila nekatera območja, kar bi omogočilo ustanovitev novih občin Grgar-Čepovan, Šempeter pri Novi Gorici - Vrtojba in Branik. Novogoriški župan Črtomir Špacapan je soglašal s predlogom za izločitev Branika, kjer bi ustanovili novo občino, vendar je mestni svet predlog zavrnil, morda tudi zato, ker ga župan na seji ni mogel utemeljiti (mudil se je v tujini). Sploh pa je bila razprava o občini Branik zanimiva tudi zaradi mnenja nekega občinskega svetovalca, "da delujejo neke tajne sile, ki hočejo zmanjšati in oslabiti veliko mestno občino Nova Gorica." Predlog vlade, s katerim soglašajo tudi v Novi Gorici, za ustanovitev nove občine Grgar-Čepovan, ki bi obsegala trnovsko-banjško planoto, pa je naletel na odpor prebivalcev teh krajev.

V Sloveniji bodo s preobrazbo lokalne samouprave dokončno odpravili t.i. komunalni sistem, v katerem so bile občine pretežno le organi države. Krajevno samoupravo spreminjajo tudi zato, da bi bili tudi na tem področju primerljivi z evropskimi državami, kar je nujno zaradi vključevanja v EZ. Pri tem gre za izvajanje Evropske listine o lokalni samoupravi.

- MARJAN DROBEŽ

OB 100-LETNICI SMRTI MATEJA LAVRENČIČA

VZOR IN NAVDIH TUDI ZA SEDANJI ČAS

MARJAN DROBEŽ

V Vrhpolju pri Vipavi je bila v nedeljo prisrčna, globoko občutena in pomembna slovesnost, ki je preteklost združila oz. povezala s sedanjim časom, njegovimi problemi in vrednotami. Obudili so spomin na domačina Mateja Lavrenčiča (*na sliki*), deželnega poslanca Katoliške stranke v Deželnem zboru Kranjske, ki je zastopal kmečke občine sodnega okraja Vipava-Idrija, ob stoletnici njegove smrti.

Slovesnost je obsegala sklop raznih prireditev, ki so predvsem potrdile, da ta vas, zelo znana in pomembna po svojih osebnostih in dogodkih, utripa v sožitju in enotnosti, ki ju navdihuje tudi župnija. Najprej je bil zgodaj popoldne na prostem pri cerkvi t.i. *Pogovor ob vodnjaku pod kostanji* na temo: "V službi svojega ljudstva." Sodelovali so poslanci raznih političnih strank, in sicer Josip Bajc iz Postojne, domačin iz Vrhpolja Branko Tomažič, Miroslav Mozetič iz Dornberka, Ivo Hvalica, ki je poslanec Zgornje Vipavske doline, ter Ivan Božič iz Tolmina.

V pogovoru so najprej pojasnili svoja stališča o razvoju lokalne samouprave, torej o predvideni ustanovitvi novih občin. V Sloveniji bi ustanovili 82 novih krajevnih uprav, na Primorskem pa naj bi sedanji mestni občini Koper in Nova Gorica razdelili na več novih, vendar manjših občin. Ob tem je Ivo Hvalica menil, da sedanja novogoriška občina, ki se tako rada hvali s svojo velikostjo in razvojem, ne more obsegati manj razvitih območij, denimo Banjšic, ki so gospodarsko pasivne in kjer mora občina sofinancirati celo odkup mleka. Glede vrednot, ki so uveljavljene v Sloveniji, je bilo rečeno, da poštenost, požrtvovalnost, idealizem in narodna zavednost, ki so krasile lik Mateja Lavrenčiča, ostajajo vzor in navdih tudi za sedanji čas in nove generacije. Poslanec Hvalica je dodal, da bi moral krepiti in razvijati tudi novo vrednoto, namreč občutek pripadnosti neodvisni in samostojni slovenski državi.

V katalogu, ki ga je ob slovesnosti izdala Krajevna skupnost Vrhpolje, pa so tudi zapisali, da je sto let po smrti Mateja Lavrenčiča "za Slovence še kako aktualno vprašanje, kakšni naj bodo naši sedanji poslanci. Marsikaj bi se lahko naučili od svojih predhodnikov pred 100 in več leti."

Sledila je maša v domači župnijski cerkvi. Slovesno somaševanje je vodil koprski škof Metod Pirih. Pri maši so se posebej spomnili poslanca Mateja Lavrenčiča, ki je bil tudi glavni pobudnik in organizator graditve nove farne cerkve. Program se je nadaljeval z odkritjem doprsnega kipa deželnega poslanca Mateja Lavrenčiča in s kulturno prireditvijo. Govorila sta domačin in poslanec v državnem zboru Branko Tomažič in predsednik slovenskega parlamenta dr. Janez Podobnik. Tomažič je obravnaval predvsem osebnosti, doma iz Vrhpolja, ki so se uveljavile v širšem slovenskem in evropskem prostoru. Dejal je, da je "Vrhpolje dalo slovenskemu narodu znamenite in pomembne ljudi, ki so danes vse premalo poznani in cenjeni v domačem kraju in v naši državi." Predsednik pa je poudaril, "da je v zgodovini lahko dobiti navdih tudi za sedanje razmere in izziv. Sploh pa je velik del slovenskega političnega delovanja znotraj Avstroogrske države še premalo osvetljen. Prvi pogoj, da bi zmogli jasen pogled v zgodovino, pa bi moral biti občutek povezanosti in medsebojnega spoštovanja tudi znotraj sedanjega slovenskega občestva."

Zanimive podrobnosti o pomenu Vrhpolja v preteklosti in tudi v sedanjem času je v župnijskem listu Klicarji naštel in obrazložil župnik Jožko Berce. Napisal je tudi naslednje: "Slavje v počastitev spomina na poslanca Mateja Lavrenčiča bo presegalo razne domače praznike, saj so se ga udeležile mnoge pomembne osebnosti s cerkvenega, političnega in kulturnega področja. Naše korenine so krepke, saj segajo zelo daleč. Življenjsko drevo je vsekakor živo: med nami živijo, delajo, študirajo otroci in vnuki več družin, ki so imele po 10 in več otrok. Sedanjemu rodu naj kaj povedo podatki iz časov med obema vojnama, ko ni bilo nobenega leta brez vsaj 30 krstov. Kdo bi še sedaj kmetoval, cepil trte, bil obrtnik, podjetnik, zahajal na delo v tovarne in urade, študiral na najrazličnejših fakultetah, če bi večina naših ljudi ne prihajala iz številnih družin, kjer je bil vsak že od mladih let samoumevno vzgojen v delavnosti, varčnosti in pametnem gospodarjenju. Pa tudi cerkva in verskih znamenj bi ne gradili, ne v preteklosti in ne v sedanjosti, če bi večino naših prednikov ne prežemala živa verska pripadnost župniji in po njej Cerkvi. To naše drevo je hvala Bogu živo. Na vse nas pa pada odgovornost, da bi tudi v bodoče raslo."

— M.

PRIREDITVE OB 80-LETNICI BITKE PRI KOBARIDU

V soboto in nedeljo, 25. in 26. t.m., bodo v Kobaridu razne prireditve, namenjene 80-letnici znane bitke pri Kobaridu, ki je postala pomemben del evropske zgodovine. Gre za bliskovito ofenzivo združenih avstrijskih in nemških enot, ki jo nekateri zgodovinarji oz. vojaški izvedenci imenujejo tudi "čudež" pri Kobaridu, o čemer je napisanih veliko knjig avstrijskih, nemških, italijanskih pa tudi slovenskih avtorjev. Italijanski poraz v Kobaridu je pospešil konec prve svetovne vojne, vendar po približno enem letu tudi razpad avstroogrske države.

Kar zadeva podrobnosti o "čudežu pri Kobaridu", omenjamo, da sta avstroogrska in nemška stran, obe udeleženki bojev na t.i. Soški fronti, 24.10.1917 ob 2.30 uri začeli z ofenzivo, katere namen je bil preseči krizo, ki je razjedala avstroogrske branilce ob Soči, ki ne bi vzdrževali novega italijanskega napada na tem delu jugozahodne fronte. Topniškemu obstreljevanju na celotni fronti in uporabi plinskih granat na Bovškem - o tem podrobno piše dr. Vasja Klavora iz Nove Gorice v svoji knjigi z naslovom *Koraki skozi meglo* -, ki so bile usmerjene proti italijanskim položajem, je sledil napad združene avstroogrske in nemške pehote, ki se je silovito razvijala, zlasti na tolminskem mostišču med Krnom in Kozarščami. Posledica je bila poln razkroj in nagel umik italijanskih enot, zaradi česar so nemške vojaške enote zasedle Kobarid 24. oktobra okrog 15. ure.

Ob 80-letnici omenjene bitke pripravljajo v Kobaridu več prireditev, ki bodo potekale v znamenju sožitja med državami udeleženkami prve svetovne vojne. V soboto, 25. oktobra, bo v Kobaridu od 10. do 18. ure Mednarodni simpozij z naslovom *Evropski narodi na Soški fronti - ob 80-letnici bitke pri Kobaridu*. Istega dne zvečer bodo vojaške godbe iz osmih držav priredile koncerte v Bovcu, Kobaridu in v Tolminu. V nedeljo, 26. oktobra, bo s pričetkom ob 11. uri spominska slovesnost s sveto mašo pri kostnici padlih italijanskih vojakov nad Kobaridom. Ob 14.30 bo sledil nastop vojaških godb na kobariškem trgu s spominsko slovesnostjo. Govoril bo predsednik vlade Janez Drnovšek. V nedeljo ob 16.30 pa bo v Kobariškem muzeju odprta razstava z naslovom *Evropski narodi na soški fronti: ob 80-letnici bitke pri Kobaridu*.

— M.

JANEZ JANŠA OBISKAL GORIŠKA BRDA

VKLJUČEVANJE V EZ VELIKA PRILOŽNOST ZA SLOVENIJO

FOTO A. COLJA / BRIŠKI ČASNIK

Predsednika SDS Janeza Janšo so ob obisku na Dobrovem v četrtek, 16. t.m., sprejeli številni člani ali somišljeniki njegove stranke iz Goriških Brd in Nove Gorice. Govoril je predvsem o temi *Slovenija in Evropska zveza*, toda v razgovoru z udeleženci je obravnaval tudi aktualna domača vprašanja.

Ko je dejal, "da bo vključitev v EZ usodna za Slovenijo", je tudi poudaril, da je omenjeni projekt lahko zadnja priložnost za uveljavitev in mednarodno povezanost Slovenije, če pa se za omenjeno integracijo sami ne bomo dovolj zavzeli, da bi "lahko postala tvegano podjetje". Pri tem bi morala Slovenija izhajati iz raznih osnov in spoznanja, da mi bolj potrebujemo Evropo kot pa ona nas.

Tudi v prihodnje Slovenija ne bo imela, je menil Janez Janša, nobenega vpliva na Evropo in to je treba sprejeti kot dejstvo. Nato je podrobno razčlenil pomen kmetijstva oz. pridelovanje hrane, ki sta "eden od temeljnih pogojev nacionalne suverenosti". Naša država bo sprejela zaščitne ukrepe za kmetijstvo in ohranitev zemlje in drugih nepremičnin, da bi jih zavarovala pred morebitnimi špekulacijami tujcev. Bojazni pred takšnimi nakupi so razširjene tudi v Goriških Brdih, saj so v prejšnjih kolonskih odnosih zemljišča bila v največji meri last italijanskih grofov. Le-ti bi se lahko vrnili. Predsednik SDS je ob tem opozoril, da bi morali v okviru zaščitnih ukrepov posodobiti listine, denimo aktualizirati zemljiške knjige, v katerih sedaj po večini ni podatkov o lastniških razmejitvah v kmetijstvu. Pri tem je treba upoštevati tudi dejstvo, da je kar tretjina Slovenije demografsko ogrožena ter da stotine vasi nimajo več nobenega prebivalca.

Če bo Slovenija ravnala odgovorno, bo vključitev v EZ lahko pomenila "začetek zlatih časov za našo državo". Sodelovanje v tej veliki evropski integraciji pa bo posebno pomembno zaradi tega, "ker se bodo Slovenci, ki žive v raznih državah, lahko združili v celoto, kar bi pomenilo izpolnitev sanj o Zedinjeni Sloveniji, nastalih pred stopetdesetimi leti."

Ko je odgovarjal na vprašanja udeležencev srečanja v gradu Dobrovo, je menil, da je SLS povzročila razdor med strankami t.i. slovenske pomladi, kar pogojuje tudi sedanjo kampanjo za volitve predsednika države. "Če ne bilo razkola in SLS ne bi preteklega februarja postala del vladne koalicije, bi Slovenija sedaj lahko imela drugo vlado, tako pa je bila zapravljena redka priložnost za nove odnose in razmere", je dejal Janez Janša in menil, da so omenjena gibanja oslabila tudi možnost strank t.i. pomladi na volitvah za novega državnega poglavarja. "Na teh volitvah bi tudi sam kandidiral, če bi v Sloveniji imeli tako predvolilno kampanjo, kakršne so v ZDA, kjer se dva predsedniška kandidata lahko na TV neposredno soočata. Pri nas pa to ni mogoče, ker so na državni TV sklenili, da bodo vsakemu kandidatu za novega predsednika namenili enak čas za nastop na omenjenem elektronskem mediju.

Ob tem je predsednik SDS dejal, da je njegova stranka nasploh zapostavljena v slovenskih občilih, ki da pretežno podpirajo sedanjo vladno koalicijo oz. nadaljevanje t.i. kontinuitete, kar pomeni ohranjanje politike bivšega režima. Srečanje Janeza Janše s člani te stranke v Goriških Brdih in v Novi Gorici je vodila prof. Darinka Kozinc iz Nove Gorice, ki je gostu tudi sama postavila več vprašanj. Njeno prepričanje, da Slovenija nima programa in vizij za prihodnost, je potrdil tudi Janez Janša, ki je dejal, "da se brez vizij naša država ne more razvijati". Nadaljeval je z razmišljanjem in analizo vizije, "ki jo je Slovenija imela leta 1991, med vojno za osamosvojitev naše države", ter tisto obdobje primerjal s sedajimi časi in razmerami, "ko v državi sprejemajo zakone, ki gredo nazaj in ne naprej."

— M.

NA SABOTINU BODO ODSTRANILI NAPIS "NAŠ TITO"

Predsednik novogoriške mestne občine Črtomir Špacapan je v zelo gledani oddaji TV Slovenije *Odmevi* izjavil, da bodo s Sabotina odstranili napis Tito. Ta napis že dolgo odbobje, nemara okrog 20 let, buri politične duhove v krajih ob slovensko-italijanski meji na Goriškem. Župan Špacapan je menil, da napis ni več aktualen, sicer pa je bil postavljen brez potrebnih dovoljenj. - M.

KMETIJSTVO JE POMEMBEN DEJAVNIK OHRANJANJA IDENTITETE V BENEČIJI

Jesenski sejem kostanja, jabolk in drugega sadja ter medu in mlečnih izdelkov, ki ga v tem mesecu prirejata zadruga kmetijskih proizvajalcev iz Nadiških dolin NAPO in tamkajšnja Gorska skupnost Nadiških dolin na prostoru ob zadružni hladilnici v industrijski coni pred Špetrom, je gotovo ena najpomembnejših gospodarskih, a tudi turističnih pobud v Benečiji. Sejem bo ob sobotah in nedeljah odprt do decembra...

V jesenskem času Benečija oživi in nekateri trdijo, da je to višek turistične sezone za te kraje. V zadnjih letih so se Benečani primerno organizirali in tako tudi uspešneje ponujajo svoje pridelke in predstavljajo svoje kuhinjske poslastice. "Vabilo na kosilo" benečanskih gostincev, ki povezuje vrsto gostinskih obratov po raznih vaseh in zaselkih, je zgleden primer, kako je mogoče uspešno privabiti goste. Po vaseh pa prirejajo tudi vaške praznike "burnjake", ki so priložnost, da se obiskovalci tudi pozabavajo.

Odločilno in verjetno bistveno novost pri prenovi turistične in gostinske ponudbe v Benečiji pa je in še pomeni jesenski prodajni sejem domačih pridelkov. Prvič so ga priredili pred sedemnajstimi leti in, kdor bi primerjal skromne začetke s sedanjo ponudbo, bi že na prvi pogled ugotovil, da doživlja tudi kmetijstvo v Benečiji bistven razvoj.

Kot v drugih goratih krajih po svetu se sicer tudi v benečanskih hribih praznijo vasi. Obsežne, nekdaj obdelane ali pokošene in popasene površine so se zarasle. Štale, kjer so ljudje imeli navadno po eno ali dve kravi, so prazne. Ostareli ljudje pa ne zmorejo več napornega kmečkega dela. In vendar se je trend pred dobrimi desetimi, petnajstimi leti spremenil. Prišlo je namreč do bistvenega premika v miselnosti in organiziranosti ljudi. Zadružništvo, ki je do tedaj povezovalo predvsem živinorejce in mlekarski sektor, je tedaj povezalo sadjarje in pridelovalce zelenjave. Benečani so spoznali, da je Benečija tudi s klimatskega vidika zelo primerna za pridelovanje kakovostnega sadja, ki ga prav zaradi danih pogojev (sorazmerno suho in vetrovno vreme) pridelajo skorajda brez fitosanitarnih posegov. Po vaseh so začeli zasajati vse več gostih nasadov jablan. Upoštevali so sodoben, tržno zanimiv izbor sadja, obenem pa začeli sistematično in tržno gledano zelo modro vrednotiti domačo sorto jabolka - sevko. To je zelo zanimiva zimska sorta, ki je poznana po vsem Posočju in širšem slovenskem prostoru. Plod je srednje velik, živo rdeče barve, prijetno kiselkastega okusa, s trdo kožico. Zato je sevka primerna za skladiščenje in prevažanje. Sevka je zaradi teh lastnosti zelo priljubljena pri ljudeh in vneti benečanski sadjarji so poskrbeli, da so zasadili tudi več poskusnih nasadov te sorte, da bi ocenili možnosti za njeno širšo in posodobljeno proizvodnjo. Poskusili so zasajati sevko v gostih nasadih po različnih sistemih, cepljeno na razne vrste podlage, a pokazalo se je, da ta sorta daje najkakovostnejše plodove, če je cepljena na divjak in če rase posamično, sredi košenice, pašnika ali ob hiši, kot so nekdaj sadili sadje.

Benečanski sadjarji pa skušajo ovrednotiti tudi druge domače sadne sorte, med njimi velja omeniti zlasti nekatere sorte hrušk, predvsem pa domači kostanj. Kostanjev rak, ki je sredi šestdesetih let uničil veliko večino starodavnih dreves, je vendar pustil nekaj bolj odpornih dreves in ljudje so kakih dvajset let po katastrofalnih posledicah bolezni z veliko ljubeznijo spet poprijeli za delo. Očistili so kostanjeve nasade, jih precepili in letos računajo, da bodo na sejmu kostanja pri Špetru na drobno prodali kakih 150 stotov kostanja. Sicer je proizvodnja večja. Računajo, da so letos pridelali kakih 300 stotov. Nekaj bodo ljudje porabili doma, drugo pa prodali neposredno trgovcem ali izletnikom.

V Benečiji poznajo več kot 20 sort kostanja. Tudi marone, še zlasti pa cenijo domače sorte: purčinjke, obijak in zgodnjo sorto ranac, ki dajejo sicer manjše, a po okusu veliko boljše plodove. Kostanj je tržno zanimiv, še zlasti od kar ga kmetje lahko prodajo v domači zadrugi, ki poskrbi, da večino pridelka ponudijo na drobno in je zato cena višja. Izognejo se tako velikim trgovcem, ki so še pred desetimi leti pogojevati trg.

Rekli smo, da se žal benečanske gorske vasi praznijo. Razveseljivo pa je, da ti ljudje ne odhajajo več v laške industrijske kraje ali v belgijske in nemške rudnike oz. preko oceana, ampak si nov dom ustvarijo v dolini, v Špetru, Ažli in drugih vaseh, kjer so v zadnjem obdobju nastali večji ali manjši industrijski in obrtniški obrati. Ob prostem času se vračajo v rojstno vas, na star dom in obdelujejo večje ali manjše sadovnjake, poskrbijo za kostanje in kot morejo ali potrebujejo očistijo gozd. Stalež živine globalno gledano sicer pada, a nekaj mlajših kmetov, ki imajo ugodnejše pogoje, se s primerno močnimi hlevi uspešno posveča živinoreji. Zadružna mlekarna v Ažli je sicer edina preživela in se lepo okrepila, ko sta se z njo spojili še mlekarni iz Podutane in Barnasa, ki ne bi bili kos novim predpisom. V povprečju predela dnevno 35 stotov mleka, kar pomeni, da je med srednje velikimi mlekarnami v deželi Furlaniji-Julijski krajini. Še vedno pa deluje gorska mlekarna na Črnem vrhu, ki dnevno predela kakih tisoč kg mleka.

Težav seveda ne manjka. Letos sta kmetijstvo v Benečiji močno prizadeli spomladanska pozeba in poletna toča, a vendar je bila letina kar zadovoljiva; številni obiskovalci jesenskega sejma pa potrjujejo, da so Benečani tudi gostoljubni in prijazni in da ljudje tudi zato radi prihajajo v te doline, kjer nov rod ljudi vztrajno in zavzeto dela, da bi ostali zvesti domači zemlji in domačim jezikovnim in kulturnim koreninam.

MT

ERSA ZA POSPEŠEVANJE KMETIJSTVA

V GORICI NOV MEDNARODNI CENTER ZA VINOGRADNIŠTVO

V ponedeljek, 20. oktobra, so v Gorici slovesno predali svojemu namenu mednarodni center za vinogradništvo...

Deželna ustanova za razvoj in pospeševanje kmetijstva Ersa je pred leti prevzela od goriške pokrajinske uprave stavbo, ki je prej služila kmetiji goriške umobolnice, in jo preuredila v sodoben raziskovalni center. Namenjen je proučevanju novih metod vinarstva in pridobivanja glivic, ki so najprimernejše za sorte v našem vinorodnem okolišu. Center sta financirali Evropska skupnost in dežela Furlanija-Julijska krajina v okviru programa Interreg. Služil bo skupnim italijansko-slovenskim raziskovanjem na tem področju, ki je posebno zanimivo za naša Brda in Kras. Preurejena stavba, delo goriškega arhitekta Baresija, ima v spodnjih prostorih laboratorije in enološke aparature, med tem ko so zgornji namenjeni uradom in knjižnici. Otvoritveni nagovor je imel predsednik Erse prof. Franco Frilli, ki je poudaril bogato tradicijo Gorice na kmetijskem področju, saj je že Avstroogrska ustanovila kmetijsko šolo, ki je posvečala veliko pozornost prav vinogradništvu in svilorejstvu. Zavzel se je za plodno sodelovanje s strokovnimi ustanovami v Sloveniji, še posebej s tistimi, ki delujejo na področju vinogradništva. Povedal je, da bo Ersa ob centru posadila tudi več hektarov avtohtonih sort trt naše dežele in Slovenije, ki bodo služile za ohranjevanje sortnih značilnosti in za raziskovalne namene. Na slovesnosti so spregovorili še goriški župan Gaetano Valenti, pokrajinski podpredsednik Brancati in deželni odbornik za kmetijstvo Gottardo. Slednji se je zahvalil prof. Frilliju, ki po uspešno opravljenem delu zapušča predsedstvo deželne ustanove. Nekaj tehničnih podatkov o pubudi je podal direktor Erse Flavio Culot. Za Kmetijski inštitut Slovenije je pobudo pozdravil Boris Koruza, ki je izrazil željo, da bi center služil slovenskim in italijanskim vinogradnikom. Vabilu so se odzvali tudi slovenski vinogradniki iz Krmina in Števerjana.

V SLOVENIJI SO ZASKRBLJENI ZARADI VELIKIH ZALOG VINA

Na Primorskem in na nekaterih drugih območjih v Sloveniji končujejo trgatev poznih sort, hkrati s tem opravilom, ki je eno najlepših pri sodelovanju med naravo in človekom, pa se veča zaskrbljenost zaradi stanja na tržišču z vinom. Letošnji pridelek bo skoraj povprečen ter bo v državi znašal okrog 90 do 95 milijonov litrov raznih vin, ki bi jih v običajnih razmerah brez večjih težav prodali. Zaskrbljenost pa povzročajo zaloge vina iz leta 1996, ki so za okrog 30% večje od zalog v letu prej.

Zasebni pridelovalci, ki imajo v svojih kleteh še precej neprodanega vina, so letošnje grozdje, če je bilo le mogoče, prodali velikim predelovalnim in proizvodnim kletem. V vipavski kleti so prevzeli kar 1015 vagonov grozdja, kar je največ v zadnjih desetih letih. V kleti na Dobrovem pa so odkupili nad 800 vagonov grozdja; k tej količini pa je treba dodati grozdje tistih zasebnikov (skupaj jih je v Goriških Brdih okrog 200), ki ga sami predelajo in stekleničijo.

Janez Vrečar, direktor Poslovne skupnosti za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije, je v pogovoru za Novi glas dejal, da velike javne kleti (med slednjimi sta največji tisti v Vipavi in na Dobrovem), ki so polne vina, pričakujejo v sedanji krizi na tržišču pomoč države. Omogočila naj bi znižanje raznih dajatev, med njimi obresti za najeta posojila. Pridelovalci naj bi tudi znižali cene vina v maloprodaji in povečali izvoz vin. Le-ta naj bi se vsaj podvojil, tako da bi izvoz dosegel 5 milijonov litrov letno. Vinogradniki in vinarji pa so tudi zaskrbljeni zaradi zahtev Makedonije, da v Slovenijo letos izvozi 20 milijonov litrov svojih vin. "Vinogradništvo in vinarstvo, ki dajeta kruh okrog 40 tisoč družinam v naši državi, ne moreta sama prevzeti bremen tolikšnega uvoza namiznih vin iz Makedonije. Med državama je sklenjen sporazum o prosti trgovini, toda izvajati bi ga morali tudi drugi sektorji slovenskega gospodarstva," je dejal direktor Poslovne skupnosti za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije.

Sicer pa je Janez Vrečar menil, da slovenski porabniki vin niso dovolj lojalni do naših domačih vin. Potrošniki, bolj kot so pričakovali, kupujejo vina iz tujine, denimo iz Južne Afrike, Čila, Francije in iz drugih držav. Zaradi uvoza iz tujine se prodaja slovenskih vin manjša, česar pa seveda ni mogoče preprečiti. Ob tem dodajamo, da smo Slovenci dobri porabniki vina, saj ga pride letno na prebivalca okrog 45 litrov, kar je četrtina več od povprečja.

M.

ITALIJANSKO PRAVO

DAVČNA PREUREDITEV PRED VRATI

Prejšnji teden je ministrski svet sprejel odlok o krajevni financi, za katerega izvedbo ga je parlament poveril že s finančnim manevrom za leto 1997 (zakon št. 662/96, člen 3, odstavki od 143. dalje). Odlok, ki bo moral sedaj "prestati" še pregled s strani pristojne parlamentarne komisije, temelji na uvedbi novega davka IRAP (Imposta Regionale sulle Attività Produttive) in na povezani reformi davka IRPEF.

Deželni davek IRAP bo nadomestil vrsto manjših dosedanjih davkov: t.i. davek "na zdravje" in druge zdravstvene dajatve, davek ILOR, davek ICIAP, Premoženjski davek za podjetja, Davek za davčno številko IVA, Občinski koncesijski davek. V veljavo bo stopil že z letom 1998, kar pomeni, da od 1. januarja dalje zainteresirani davkoplačevalci ne bodo več plačevali omenjenih dosedanjih davkov, namesto katerih bodo morali maja in novembra plačati prve akontacije novega davka Irap, in sicer na podlagi vrednosti vpisanih v bilance za leto 1997.

Subjekti, za katere bo veljala reforma, pa so podjetja, umetniki in profesionisti, javne uprave in tudi netrgovinske ustanove (javne in zasebne). Davčno osnovo pa bo predstavljala dodatna vrednost, ki so jo organizacije proizvedle, obdavčena pa bo z začetno (po prvih dveh letih jo bodo dežele lahko povišale) alikvoto v višini 4,25%.

Skratka gre za reformo, ki s koncentracijo številnih manjših davkov v enega samega teži po poenostavitvi sistema obdavčenja. Po vsej verjetnosti pa ne bo šlo vse tako zlahka, saj se s takimi strukturalnimi spremembami ponavadi spremenijo ustaljena ravnovesja med različnimi kategorijami davkoplačevalcev, kar pomeni, da bodo kmalu prav gotovo prišle na dan razne pomanjkljivosti, ki jih bo treba reševati s posameznimi popravki.

Z uvedbo davka Irap je povezana tudi reforma davka IRPEF. Spremenile se bodo kategorije davčnih mer (doslej jih je bilo sedem, po reformi pa jih bo le pet: do 15 milijonov, od 15 do 30, od 30 do 60, od 60 do 120, nad 120, ki jih bodo bremenile naslednje davčne alikvote: 19, 27, 34, 40, 45%) Spremenjen bo tudi sistem davčnih odbitkov in olajšav, od katerega bodo imele največje prednosti družine z več družinskimi člani, ki so v breme edinega ali obeh zaposlenih staršev.

- DAMJAN HLEDE

NAMIZNI TENIS

SUPER VANJA MILIČ

FOTO KROMA

Krasovka *Vanja Milič (na sliki)* je na mednarodnem mladinskem turnirju v Alassiu postala državna prvakinja. V finalu je z 21-8 in 21-16 premagala Bosijevo. Kras Telital je osvojil še dve bronasti kolajni, eno ekipno s postavo Vanja in Martina Milič ter Sara Sardo, drugo pa z Martino Milič. Poleg italijanske državne reprezentance so se turnirja udeležile še izbrane vrste Anglije, Belgije, Portugalske, Belorusije in Francije, ostale države pa so tekmovale kot klubi ali dežele.

ŽENSKA B LIGA: Juvenes San Marino-Kras Activa 5-0.

DOMAČA KOŠARKA

JADRANU RAZBURLJIV MESTNI DERBY

ERIK DOLHAR

Mladi Sergio Pozar *(na sliki med trenerjem Vatovcem in predsednikom Kafolom)* protagonist srečanja. Zmagala tudi Dom v C2 in Kontovel v D ligi.

FOTO KROMA

V soboto, 18. t.m., je naša združena ekipa Jadrana NTKB navdušila prenatrpano telovadnico Pristaniških delavcev pri Briščikih z zmago v tržaškem derbyju C lige proti Don Boscu. Jadranovci so na začetku pustili, da so jih gostje presenetili, kaj kmalu pa so se zbrali, nadoknadili rahel zaostanek ter nato vodstvo držali v bistvu do konca tekme. Do tedaj so se najbolj izkazali playmaker Oberdan, bek Pregarc, center Samec in kapetan Rauber. Na začetku drugega polčasa pa je nekaj dvomljivih odločitev sodnikov prisililo predčasno na klop najprej Oberdana, na koncu pa še Samca in spet uspešnega Grbca. Tekma se je odločala v zadnjih minutah. Tedaj je trener Vatovec poklical s klopi mladega Sergia Pozarja, ki je kljub neizkušenosti hladnokrvno "pokopal" Salezijance z odločilno trojko, tako da je postal heroj srečanja in nove Jadranove zmage za dve sami točki. Po tekmi je bil seveda tako kot zvesti Jadranovi navijači presrečen, tako da smo morali nekoliko počakati, da se umiri in nam opiše, kako je zadel odločilno trojko: " Nič, trener me je poklical s klopi, potem ko sem presedel cel drugi polčas. Znašel sem se z žogo v rokah in jo brez pomislekov vrgel proti košu!" V soboto bo Jadran NTKB spet igral doma, tokrat proti vodilni peterki Bag Snacks iz Cittadelle.

V 2. kolu C2 lige je bil uspešen tudi goriški Dom Agorest Rob Roy, ki je doma prepričljivo premagal Intermuggio. Začelo se je tudi prvenstvo D lige. Peterki Bora Radenske in Cicibone Preff. Marsich, ki sta ju v ponedeljek predstavili na Stadionu 1. maj, nista najbolje začeli, saj sta bili obe tesno poraženi. Še bolj tesno, sicer z eno samo točko, pa je Kontovelu uspelo slaviti na parketu Lege Nazionale. Trener Andrej Vremec je bil s tem uvodnim uspehom seveda zadovoljen: "Mislim, da smo zasluženo zmagali, saj smo skozi celo tekmo vodili, na koncu pa nas je nekoliko zagrabila panika, kateri se je pridružilo še nekaj starih napak, saj smo zgubili nekaj žog, malo po nesreči malo po nespameti. Vsekakor je nedvomno bolje začeti z zmago kot s porazom. Z določenimi elementi igre sem zadovoljen, saj je bilo v napadu malo bolje, še vedno pa šepa obramba, predvsem skok. Če bi polovili vsaj polovico žog, ki so nam jih nasprotniki pobrali, mislim, da bi brez problemov zmagali za 20 točk." Naj na koncu pristavimo, da bo najboljši in najbolj izkušeni Kontovelec Igor Civardi žal moral januarja zapustiti ekipo zaradi delovnih obveznosti, tako da je za modro - bele nujno, da v tem prvem delu prvenstva iztržijo čim več zmag.

OBČNI ZBOR / O.K. VAL

V ŠTANDREŽU NAJBOLJŠA ODBOJKARSKA EKIPA V DEŽELI

9. t.m. je bil v Štandrežu občni zbor odbojkarskega kluba Val (*na sliki*).

FOTO BUMBACA

V svojem poročilu se je predsednik kluba Ivo Rojec zaustavil predvsem pri dveh najpomembnejših dogodkih pretekle sezone: napredovanju moške članske ekipe v B1 ligo in odstopu mladega Mateja Černica bolonjskemu prvoligašu. O prvem bi lahko povedali, da je Val s tem postal najboljša deželna ekipa v moški konkurenci. Glede odstopa Mateja Bologni pa gre pristaviti, da se le malo moštev lahko ponaša s tem, da v svojih vrstah vzgoji tako kvalitetnega in perspektivnega odbojkarja. Predsednik je zelo ugodno ocenil tudi delovanje ženskega sektorja. O sodelovanju z ostalimi goriškimi društvi je pripomnil, da je s Sočo plodno, z Olympio pa "umetno", za kar upa, da ne gre iskati opravičil pri izvolitvi Valovega predstavnika v ZSŠDI. Med pozdravi gostov mu je odgovoril sam predsednik Olympie Franco Bagon, ki je soglašal z Rojcem, da društvi sodelujeta bolj na papirju kot zares, vendar pa je pokazal polno pripravljenost za zasuk v odnosih in že njegova prisotnost na Valovi skupščini je pomenila več kot znak dobre volje.

Val se je dogovoril za sodelovanje tudi s tržaško Slogo.

Iz blagajniškega poročila je izhajalo, da je tudi pri Valu finančno vprašanje zelo pereče. Izhod iz stiske bi lahko predstavljal pristop vsaj še enega sponzorja.

O športnem delovanju je spregovoril Ivan Plesničar, ki je dejal, da se društvo ne ukvarja samo s tekmovanjem, ampak tudi z vzgojo in trdim delom, kar mladim veliko pomaga v življenju. Denar, ki ga pri Valu prejemajo od sponzorjev, zato tudi dobro investirajo.

Joško Prinčič je pripomnil, da za delovanje skrbi premalo ljudi, število športnic upada, zato je treba nujno vzpostaviti stike z ostalimi društvi ter posvetiti večjo pozornost vzgajanju domačega tehničnega kadra.

Na koncu so dali razrešnico staremu odboru in izvolili novega. Glavni odbor bodo odslej sestavljali: Maša Braini, Andrej Brisco, Aleksander Coceani, Alessandro Corva, Bojan Makuc, Robert Makuc, Petra Miklus, Roberto Paoletti, Renca Pelesson, Bruna Pisk, Ivan Plesničar, Joško Prinčič, Ivo Rojec, Nataša Soban, Katja Zavadlav, Elizabeta Živič. Nadzorni odbor: Giorgio Corva, Irina Lovisoni, Lara Visintin.

V sredo so v Štandrežu še predstavili ekipi B1 in C lige. Moški Imse Kmečke banke bodo namreč v soboto začeli prvenstvo B1 lige.

ED

ODBOJKA

KOIMPEX SKORAJ PRESENETIL IMSO

Slogin Memorial Sonja Kokoravec

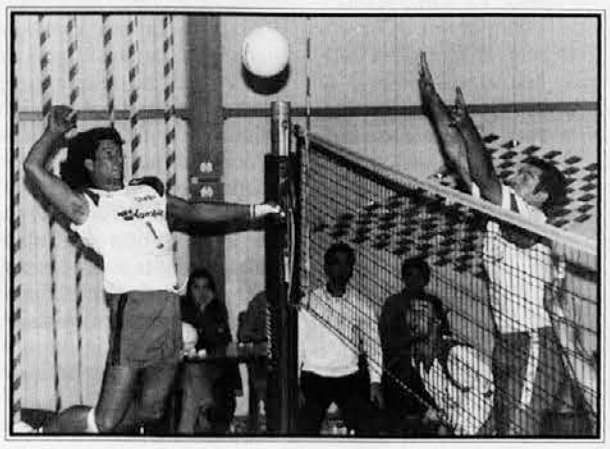

Da za slovenske derbyje ne velja nobena napoved, smo že večkrat povedali. Tako izenačenega zamejskega dvoboja, kot smo mu bili priča med sobotnim pokalnim srečanjem v Repnu med moškimi Sloge Koimpex in Valom Imso Kmečko banko z Goriškega *(na sliki KROMA Valovci skušajo ubraniti napad Slogaša Riolina - št. 1)*, pa že dolgo nismo videli. Domači so silovito začeli in si zagotovili prva dva seta; ko pa so bili že na tem, da osvojijo odločilnega-tretjega, so Feri in soigralci reagirali, zmagali niz s tesnim 16-14 ter nato še naslednja dva. Pravično je bilo, da se je tako izenačen derby zaključil šele po tie-breaku z zmago ekipe, ki nastopa v višji ligi, čeprav se pri Slogi verjetno s tem ne bodo strinjali.

Dekleta združene ekipe Koimpexa so v pokalnem nastopu pri močni Sangiorgini imela manj sreče, saj so kljub ogorčenemu odporu klonila z neoporečnim 3-0.

Sredi tedna so v novih prostorih hotela Danev na Opčinah predstavili obe članski ekipi Koimpexa, ki bosta v soboto začeli s prvenstvenimi napori v B2 ligi. O moški ekipi nam je pomožni trener **Bruno Križman** povedal: "Mislim, da smo na prvenstvo še kar dobro pripravljeni, o čemer pričajo tudi rezultati oz. dve odlični tekmi proti Valu, tako v Gorici kot v Repnu, kjer smo za las izgubili. Novosti v ekipi je precej. Pri nas ne nastopa več glavni tolkač De Cecco, zamenjali smo podajača, tako da ekipa praktično ne sloni več na kakem posamezniku, temveč predvajamo skupinsko igro. Letos imamo tudi tri Valovce, poleg Princija še Radettija in Populinija."

Kaj pa **prof. Ivan Peterlin** meni o združeni ženski ekipi Koimpexa? "Cilji v letošnjem prvenstvu so predvsem usmerjeni v neki miren obstanek v ligi, saj mislim, da si česa več v tem trenutku niti ne moremo privoščiti. V ekipi je prišlo do nekaterih sprememb. Šesterko zapušča Sricchia, medtem ko je v ekipi nova igralka Eva Vincenzi, ki je v bistvu nadomestilo za tako močno krilno igralko, kot je Sricchia, ki se je medtem preselila v Belluno, kjer bo igrala v B1 ligi. Priprave so potekale po ustaljenih kalupih. Igralke so se začele pripravljati že sredi avgusta. Res je, da smo precej »krpali« ekipo, ker nismo vedeli, kdo bo še igral, kdo ima probleme z delom. Skratka, imeli smo nekaj nevšečnosti, vendar danes je ekipa pripravljena. Rekel bi, da je v bistvu skoraj enaka kot lani. V ekipi igra tudi Molassijeva, ki prihaja iz mladinskih vrst Sloge, tako da imamo tudi delno pomladitev. Jasno pa je, da je ekipa precej stara, v smislu, da vemo, da bo treba v največ dveh letih to ekipo popolnoma obnoviti. Zato tudi silovito delamo na mladinskem področju, da že v enem ali dveh letih nekako postavimo novo ogrodje ekipi, za katero upam, da bo ostala v B2 ligi."

MEDNARODNI MLADINSKI MEMORIAL S. KOKORAVEC

V nedeljo je v Repnu in na Opčinah potekal mednarodni mladinski Memorial Sonja Kokoravec, ki ga Športno združenje Sloga tradicionalno prireja v spomin na svojo prezgodaj preminulo igralko. Ženski del turnirja so osvojile igralke Bora Friulexport, ki so v finalu premagale Koimpex s 3-1. Borovka Ivana Flego je bila proglašena za najboljšo napadalko in igralko turnirja, njena soigralka Giulia Sadlowski za najboljšo posameznico, Slogašica Jesenka Furlan pa za najboljšo podajačico. V moški konkurenci so bili najboljši Rečani, ki so že dopoldne premagali Koimpex s 3-1. Peterlinovi fantje so nato osvojili 3. mesto.

ED

ZSŠDI

STIKI Z DEŽELO IN POKRAJINO

Delegacija Združenja slovenskih športnih društev v Italiji, ki so jo sestavljali predsednik Kufersin, podpredsednik Šušteršič in časnikar Branko Lakovič, je bila v torek, 21.t.m., na obisku pri deželnem odborniku za šport De Gioi in pokrajinskem podpredsedniku Lippiju. Delegacija je uglednima predstavnikoma institucij izročila letošnjo izdajo Lakovičevega *Zbornika slovenskega športa v Italiji* ter jima obrazložila vsebino te pomembne publikacije. Poleg tega so na sestanku obravnavali tudi splošno problematiko naših športnih društev, posebno glede finančne podpore, ki jo društva prejemajo prek dežele in pokrajine. Govor je bil tudi o objektih, zlasti pri sv. Ivanu in v Lonjerju.

Ugledna sogovornika sta delegaciji ZSŠDI-ja obljubila vsestransko pomoč v mejah obstoječe zakonodaje in normative.

HITRA HOJA

RUZZIER SPET ZMAGAL

FOTO KROMA

Svetovni prvak med veterani, lonjerski hitrohodec *Fabio Ruzzier (na sliki)* je premočno zmagal tudi na nedeljskem maratonu Milje-Trst. 11. t.m. je bil v Vidmu mednarodni miting Alpe-Adria, ki se ga je udeležil tudi Ruzzier. Še enkrat je dokazal, da med veterani nima konkurence, saj je na 5 km dolgi progi premočno zmagal in zadal drugouvrščenemu skoraj 8 sekund. Na tekmi so nastopili atleti - veterani iz Slovenije, Hrvaške, Avstrije, Madžarske in Italije, v vrstah katere je bila cela vrsta bivših državnih reprezentantov in prvakov.

AMATERSKI NOGOMET

PROTAGONIST VESNA

Protagonist meseca je kriška Vesna, ki je sredi prejšnjega tedna najprej nasula Sagradu 5 golov in se tako uvrstila v četrtfinale deželnega pokala. Z nedeljsko zmago pa se je povzpela na vrh lestvice 1. AL.

PRVENSTVENI IZIDI: PROMOCIJSKA LIGA: Aiello - JUVENTINA 0-2, Maranese - PRIMORJE 0-3 in ZARJA/GAJA 97 - Aquleia 1-1.

1. AMATERSKA LIGA: Fincantieri - VESNA 0-2, S. Giovanni - SOVODNJE 0-0.

2. AMATERSKA LIGA: MLADOST - Zaule 0-1, Portuale - BREG 2-1, PRIMOREC - Chiarbola 0-2. V nedeljo: BREG - PRIMOREC.

3. AMATERSKA LIGA: Campanelle - ZARJA/GAJA 97B 3-1, Venus - KRAS 0-3, BREG B - Don Bosco 2-3. V nedeljo: KRAS - BREG B.

ROKOMET

2. MOŠKA SLOVENSKA LIGA: KRAS - Duplje 24-18

DALJE NA STR. 16

PUBLICISTIKA

ŠUŠTERŠIČEVA BROŠURA O UREKU

ERIK DOLHAR

Pred kratkim so v Ljubljani predstavili zanimivo brošuro "Urekov pohod na Goro" *(na sliki naslovna stran).*

Material za brošuro je zbral in uredil zamejski športni delavec in publicist Mario Šušteršič, v samozaložbi pa jo je izdalo športno uredništvo Radia Slovenije. Gre za knjižico, ki je posvečena spominu na pred štirimi leti umrlega slovenskega športnega časnikarja Staneta Ureka, svoje prispevke pa so zanjo napisali nekdanji Urekovi kolegi in prijatelji. Knjižica je bogato opremljena s fotografijami Lojzeta Abrama, medtem ko je osrednja panoramska slika čez dve strani delo Pavla Sedeja, na koncu pa je zadnja Urekova slika s pohoda na Blegoš leta 1993, ko ga je v svoj objektiv ujel Šušteršičev sin Rado.

Stane Urek je bil eden najbolj znanih slovenskih športnih časnikarjev in urednikov na Radiu Slovenija. Povsod je predvsem zaslovel z jutranjimi oddajami *Telovadimo s Tomažem*, poznan pa je bil tudi v zamejskih športnih krogih, saj so ga prve odbojkarske generacije spoznale na tečajih v Rovinju, kasneje pa je večkrat predaval o športu tudi v zamejskih osnovnih šolah. Bil je navdušen športnik, kateremu je bil še posebej pri srcu množični šport, nekoliko manj pa vrhunski. Šušterčič in ostali Urekovi prijatelji in kolegi so zato odločili, da se ga bodo vsako leto spomnili z nezahtevnim planinskim pohodom na Goro v Poljanski dolini, kamor je sam redno zahajal. 11. t.m. je bil na vrsti tretji pohod, zato je Šušteršič dal pobudo, da so pripravili tudi brošuro, s katero so počastili njegov spomin, hkrati pa tudi ovrednotili ta prelepi, za mnoge nepoznani predel matice. Pobudo so takoj podprli pri Radiu Slovenija in Šušteršiču tudi pomagali pri njeni izvedbi. Sodelovali so še drugi, tako v Sloveniji kot v zamejstvu, in s tem potrdili, da je šport že zdavnaj presegel vse meje.

Na letošnjem pohodu so vsi, ki so se ga udeležili tretjič zaporedoma, prejeli spominsko značko, vsi udeleženci pa so dobili še brošuro.

SMUČANJE

ROŽIČ NAČELNIK KOMISIJE ZSŠDI

Začetek svetovnega pokala: v Sloveniji januarja

Smučarska komisija Združenja slovenskih športnih društev v Italiji je za svojega novega načelnika izbrala Livia Rožiča, ki bo na tem mestu nasledil dosedanji načelnici Jasmin Rudež. V petek, 24. t.m., bodo podelili diplome smučanja 1. stopnje učiteljem, ki so opravili izpit aprila letos. Predsezonski seminar za učitelje smučanja bo 8. decembra. SK Devin bo 25. januarja organiziral 11. Pokal prijateljstva treh dežel, medtem ko bodo 31. Zimske športne igre (SPDT) 1. februarja. 17. Zamejsko smučarsko prvenstvo (SPDG) bo 1. marca.

Mednarodna smučarska zveza FIS je medtem objavila spored tekmovanj letošnje sezone svetovnega pokala, ki se bo prav ta konec tedna začel v francoskem Tignesu. V Kranjski Gori bosta moški veleslalom in slalom 3. in 4. januarja, v Mariboru pa bosta isti disciplini za ženske na sporedu 10. in 11. januarja.

KARATE

SHINKAI STOPA V 13. SEZONO

Dejavnost stekla sredi meseca

Shinkai karate klub, edino slovensko društvo, ki se na Tržaškem ukvarja s to orientalsko športno panogo, je v svojem že 13. letu delovanja še obogatilo svojo dejavnost. Lanskim tečajem tradicionalnega karateja in samoobrambe se je letos pridružil še tečaj kalija in JKD (jeet kune duja), ki je izrecno namenjen polnoletnim. Disciplini se delno razlikujeta, vendar ohranjata nekaj skupnih prvin, tako da bosta združeni v en tečaj.

Kali je stara panoga, ki sloni na koordinaciji, uporabi krajšega orožja in na harmoničnem gibanju v sozvočju s filipinskim tribalnim ritmom. JKD je sodobnejša borilna veščina, ki sloni na utemeljitvi slavnega filmskega junaka Bruca Leeja: zahteva dobro fizično pripravo in stremi po razvijanju potenciala posameznika.

Shinkai karate klub sprejema prijave v šolo za razvijanje moči in energijske popolnosti, v kateri so tečaji najrazličnejših stopenj, ki bodo potekali do junija v telovadnici Silvestri v naselju Sv. Nazarja pri Proseku, kjer sprejemajo tudi prijave ob sredah in petkih od 17. do 18. za otroke in od 19.30 do 20.30 za odrasle, ali na telefonskih številkah 327342 in 0338-7281332. Vsak tečaj predvideva stopenjsko izobrazbo, do katere posamezniku spretno pomagajo usposobljeni učitelji. Radovednežem, ki še ne poznajo vzdušja v tem našem društvu, sta ta mesec na voljo brezplačna treninga (en teden tečaja).

ED

PRIMORSKI DNEVI NA KOROŠKEM

Od 12. do 19. t.m. so bili v raznih krajih na avstrijskem Koroškem t.i. *Primorski dnevi na Koroškem*. To je že tradicionalna pobuda, ki jo vsaki dve leti - izmenično s Koroškimi dnevi v zamejstvu - prirejajo Krščanska kulturna zveza iz Celovca, Slovenska prosveta iz Trsta in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice.

V nedeljo, **12. oktobra**, je v Selah gostoval gledališki krožek SKK iz Trsta z igro *Tajno društvo PGC* v režiji Lučke Susič. V ponedeljek, **13. oktobra**, pa so v Katoliškem domu prosvete v Tinjah odprli razstavo tržaškega fotoreporterja Maria Magajne z njegovimi deli iz obdobja 1944-55. Spregovoril je mag. Primož Lampič, glasbeni spored pa je oblikoval tercet Ver laetum z Občin.

ŠTANDREŠKA MLADINSKA DRAMSKA SKUPINA V GLOBASNICI

V farni dvorani v Globasnici so v soboto, **18. oktobra**, nastopili člani mladinskega dramskega odseka PD Štandrež z igro Norme Šerment *Vidi se, da je tvoja hči*. Delo je režiral Emil Aberšek, za originalno glasbeno spremljavo pa je poskrbel Marjan Mlakar. Prijetna farna dvorana se je napolnila s hvaležno publiko, tudi precej mladih se je udeležilo predstave. Pred začetkom igre je spregovoril domači župnik Peter Sticker, ki je zaželel nastopajočim dobrobrodošlico. Mladi štandreški igralci so se dobro znašli in dinamično predstavili "igro o naših skupnih problemih", kot je zapisano v gledališkem listu. Predsednik ZSKP Damjan Paulin se je zahvalil za lep sprejem in poudaril pomembnost kulturnih dnevov, ki prispevajo k medsebojnemu spoznavanju in utrjevanju kulturnih stikov med Primorsko in Koroško.

PREDSTAVITEV KNJIGE O GORICI

V sredo, **15. t.m.**, je bila v Slomškovem domu v Celovcu predstavitev knjige *Gorica v slovenski književnosti*, ki je izšla lani pri Goriški Mohorjevi družbi, letos pa v italijanskem jeziku. Številna publika je tako lahko na Koroškem spoznala Gorico in njeno preteklost prav prek literarnih del, ki jih ta antologija prinaša. Knjigo je po pozdravu predstavnika Mohorjeve družbe v Celovcu predstavil tajnik GMD Marko Tavčar, ki je prikazal pomen tega dela. Nato je spregovorila prof. Lojzka Bratuž, ki je knjigo pripravila in uredila, ter orisala namen dela za prikaz zgodovinske in kulturne preteklosti goriškega mesta. Posebej je tudi podčrtala - enako tudi v debati - tiste podobe, ki so pomembne za medsebojne kulturne stike med Primorsko in Koroško v času, ki gre nekako od nadškofa Attemsa naprej, v sodobnem času pa zlasti od povojnih pobud dr. Antona Kacina in prof. Mirka Fileja. Za literarno ilustracijo je Anka Černic prebrala več odlomkov iz knjige, in sicer za poezijo pesmi Otona Župančiča, Alojza Gradnika, Ljubke Šorli in Janeza Povšeta. Iz proznih del pa je dodala odlomke Jože Lavrenčiča, Franceta Bevka, Danila Lokarja, Metoda Turnška in Brune Pertot. Ob koncu je vse pozdravil predsednik koroške Krščanske kulturne zveze dr. Janko Zerzer, ki je tudi poudaril velik pomen kulturne izmenjave med Koroško in Primorsko. Navzoča sta bila tudi predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete dr. Damjan Paulin in tajnik KKZ Tolmajer.

Sobotni dan med koroškimi prijatelji so štandreški igralci izkoristili tudi za ogled muzeja antičnih najdb v Globasnici. Po prijetni večerni družabnosti so se odpeljali na Rebrnico, kjer je lepo urejen mladinski center, namenjen verskim, vzgojnim in kulturnim srečanjem. Nastopajoče sta ves čas bivanja na Koroškem spremljala predsednik društva v Globasnici Bernard Sadovnik in odbornica Krščansko kulturne zveze Veronika Kušej.

ZBOR LOJZE BRATUŽ NA KOROŠKEM *(na sliki)*

V soboto, **18. oktobra**, so pevci zbora Lojze Bratuž z dirigentom Stojanom Kuretom in člani orkestra glasbene šole Emil Komel odpotovali na Koroško. Njihov cilj je bil nastop v Železni Kapli. Pred cerkvijo sta jih čakala župnik Polde Cunder in predsednik glasbene šole na Koroškem Roman Verdel. Goričani so si ogledali cerkev in preizkusili akustiko. Naslednjega dne je bil zjutraj čas za mašo, ki jo je v slikoviti cerkvici daroval župnik Cunder. Ob 11. uri je bil koncert v župnijski cerkvi v Železni Kapli. Spored je obsegal najprej samostojen nastop zbora, ki je zapel Oče nas (p. France Ačko - Ambrož Čopi) in Ave Maria (Franz Biebl), nato pa so pevci z orkestrom izvajali Vivaldijev *Magnificat*. Solisti so bili Aleksandra Schettino, Kristina Macarol, Julija Kramar, Mirjam Pahor in Marko Terčič. Navdušeni poslušalci so nagradili pevce in orkestraše z dolgim aplavzom; s tem so dosegli, da so izvajalci ponovili zadnji stavek. V imenu prirediteljev sta se zahvalila župnik Cunder in tajnik KKZ Tolmajer. Oba sta se nato z g. Romanom Verdelom udeležila prijateljskega kosila, ki so nam ga ponudili v Mladinskem centru. Nato so si Goričani ogledali Kulturni dom v Glinjah v občini Borovlje. Predsednik tamkajšnjega društva g. Verdel je orisal zgodovino tega predela in skrb za ohranitev slovenske identitete. Čeprav današnje stanje ni rožnato, je iz njegovih ust vrel optimizem, saj jim je prav pred tedni uspelo ustanoviti zasebni slovenski otroški vrtec. Od tod so nato odšli v Sveče, kjer jih je čakala ga. Feinig; pospremila jih je do Goršetovega groba, razkazala njegovo galerijo in še razstavo o Arhitekturi in prostoru, ki so jo uredili v stari šoli.

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL - GORICA

KONCERTI

■ Kulturni center Lojze Bratuž, **četrtek, 30. oktobra 1997, ob 20.30**
TRIO BRAHMS - BOLOGNA
Leonardo DE LISI, tenor
Koncert v sodelovanju z Videmsko univerzo, Diplomski tečaj za operaterje na področju spomeniškega varstva

■ PDG Nova Gorica, **nedelja, 28. decembra 1997, ob 17. uri**
P.I. ČAJKOVSKI LABODJE JEZERO
SNG Opera in balet Maribor in Kijevska nacionalna opera
Predstava v sodelovanju s Primorskim dramskim gledališčem v Novi Gorici

■ Kulturni center Lojze Bratuž, **nedelja, 8. marca 1998, ob 20.30**
MIHA POGAČNIK, violina
DIANA BAKER, klavir

■ Cerkev sv. Ignacija, **sobota, 4. aprila 1998, ob 20.30**
MEŠANI PEVSKI ZBOR HRAST - DOBERDOB
Hilarij LAVRENČIČ, dirigent
Koncert v sodelovanju z Glasbeno matico

SREČANJA Z GLASBO

■ sreda, **12. novembra 1997, ob 20.30** Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
EVASION
Instrumentalna skupina - Trst, Piazzolla, Bolling

■ **četrtek, 11. decembra 1997, ob 19.30** Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
FORTEPIANO v času Napoleona in ob zatonu Beneške republike
Ilario GREGOLETTO - Elena MODENA

■ **sreda, 14. januarja 1998, ob 19.30** Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Janez MATIČIČ
SLOVENSKI SKLADATELJ MED LJUBLJANO IN PARIZOM
Glasbeni atelje Emil Komel

■ **sreda, 4. februarja 1998, ob 20.30** Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Pavle MERKÙ med nami
Mešani pevski zbor Lojze Bratuž Gorica
Glasbeni atelje Emil Komel

■ **sobota, 28. februarja 1998, ob 19.30** Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Alessandro ARBO
DIONIZOVA STRAST
GLASBA IN ESTETIKA F. NIETZSCHEJA

■ **četrtek, 26. marca 1998, ob 20.30** Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Garcia F. LORCA
SKICE ZA GLAS, KITARO IN RECITATORJA
M. Marussi, L. Debevec, G. Chiandetti in D. De Brea

CENA ABONMAJEV:
REDNI 100.000 LIR, ZNIŽANI 50.000 LIR.

CENA VSTOPNIC:
VELIKA DVORANA 20.000 LIR, 10.000 LIR, KOMORNA DVORANA 15.000 LIR, 10.000 LIR.

BALETNA PREDSTAVA JE IZVEN ABONMAJA - VSTOPNICA 40.000 LIR - ZA ABONENTE POPUST.

ABONMA LAHKO NAROČITE IN DVIGNETE
NA TAJNIŠTVU SCGV EMIL KOMEL - DREVORED 20. SEPTEMBRA 85, VSAK DELAVNIK OD 8.30 DO 12.30 IN OD 15. DO 19. URE (TEL. 0481/532163).